

Stockholms stads sjukhusdirektion och i samband därmed stående institutioner.

Sjukhusdirektionen.

Vasagatan 6 (postadress: Stockholm 1; postgirokonton nr 50324); t. 22 66 60. Direktionen sammanträder i regel första, andra, tredje och fjärde onsdagen i varje månad kl. 16.

De i äldre tider upprättade sjukvårdsanstalterna voro närmast att anse som allmänna barmhärtighetsinrättningar för omhändertagande av fattiga sjuka. Bland de tidigare sjukhusen av denna art märkas det medeltida helgeandshuset och det år 1551 inrättade Danviks hospital. Den första sjukvårdsinrättningen i Sverige, avsedd uteslutande för botande av sjukdomar, är det år 1752 i Stockholm öppnade Serafimerlasarettet. Speciella sjukvårdsanstalter inrättades av staden för vården av könssjuka och för mottagande av sjuka vid inträffade epidemier, men sjukhusväsendet i allmänhet framträdde som en kommunal uppgift huvudsakligen först efter tillkomsten av 1862 års kommunallagar. Uppgifter angående upprättandet av stadens nuvarande sjukhus lämnas i det följande under resp. sjukhus.

Hälsovårdsnämnden utsåg tidigare särskilda styrelser för förvaltning av vart och ett av huvudstadens sjukhus med undantag av Epidemisjukhuset, som alltid stått under nämndens omedelbara förvaltning. Genom hälsovårdsnämndens beslut den 7 december 1921 genomfördes emellertid fr. o. m. år 1922 en centralisering av sjukhusförvaltningen så till vida, att i stället för de lokala sjukhusstyrelserna inrättades en under hälsovårdsnämnden lydande, för de olika sjukhusen gemensam central sjukhusstyrelse. Undantag gjordes dock för Sachsska barnsjukhuset, som på grund av donationsbestämmelser tills vidare fick behålla sin särskilda styrelse. Detsamma gällde barnsanatoriet Tjårnan. Även Epidemisjukhuset stod i vissa fall utanför den gemensamma sjukhusstyrelsen och sorterade liksom förut direkt under hälsovårdsnämnden.

Den 22 juni 1928 utfärdades lag om vissa av landsting eller kommun drivna sjukhus (sjukhuslagen), som trädde i kraft den 1 januari 1929. Lagen gällde med vissa undantag för sådana sjukhus, beträffande vilka landsting eller kom-

mun helt eller till viss kvotdel i sista hand ansvarar för driftkostnaderna.

I anslutning till nämnda sjukhuslag utfärdade k. m:t den 16 september 1932 reglemente för Stockholms stads sjukhus, varigenom förordnades, att de stadens sjukhus eller avdelningar därav, vid vilka meddelas vård, som avses i sjukhuslagen, fr. o. m. den 1 januari 1933 skulle förvaltas av en gemensam direktion, *Stockholms stads sjukhusdirektion*, såframt icke beträffande visst sjukhus hinder häremot mötte i donationsbrev eller stadsfullmäktige annorlunda beslöto.

Enligt nu gällande lag den 20 december 1940 om vissa av landsting eller kommun drivna sjukhus (sjukhuslagen) åligger det stad, som ej deltar i landsting, att för dem, som hava sin vistelseort eller hemort inom staden, ombesörja anstaltsvård för sjukdom, skada eller kroppsfel, i den mån icke annan drager försorg om sådan vård. I enahanda omfattning bör stad, som nyss nämnts, ombesörja anstaltsvård vid barnsbörd. Kommun, som driver sjukhus, är pliktig att åt lämplig kommunal nämnd eller annat kommunalt organ uppdraga att vara sjukvårdsberedning med uppgift att fullgöra den verksamhet, som enligt 4 § sjukhuslagen åligger sådan beredning.

Den 20 december 1940, utfärdade k. m:t även reglemente för Stockholms stads sjukhus, varigenom förordnades, att de stadens sjukhus eller avdelningar därav, vid vilka meddelas vård, som avses i sjukhuslagen, skola förvaltas av en gemensam sjukhusdirektion, såframt stadsfullmäktige det besluta. För Stockholms stads sjukhus skola lända till efterrättelse reglementets föreskrifter, så ock, i den mån ej annat följer av reglementet, bestämmelserna i sjukhuslagen och sjukhusstadgan den 20 december 1940. Jämlikt nyssnämnda reglemente må stadsfullmäktige, om så finnes lämpligt, åt sjukvårdsberedningen uppdraga förvaltningen av sådan utav staden anordnad allmän sjukvård, som ej avses i sjukhuslagen och sjukhusstadgan och vars förvaltning författningsenligt ej tillkommer annan myndighet.

Enligt lag den 20 december 1940 om ändring i vissa delar av epidemilagen den 19 juni 1919, skall ledningen av epidemisjukhusväsendet inom varje epidemidistrikt tillkomma en epidemi-

SjD

n ä m n d. Sådan nämnd i stad, som utgör eget epidemidistrikt, är efter stadens bestämmande hälsovårdsnämnden eller sjukvårdsberedningen. Bestämmer staden, att sjukvårdsberedningen skall vara epideminämnd, skall förste stadsläkaren vara ledamot av nämnden.

I anslutning till den nya sjukhuslagstiftningen har överståthållarämbetet den 31 januari 1942 fastställt instruktion för sjukhusdirektionen. Enligt denna instruktion handhar direktionen de förvaltningsuppgifter, som enligt sjukhuslagen, sjukhusstadgan samt reglementet för Stockholms stads sjukhus ankomma på sjukvårdsberedning. Direktionen utgör därjämte sådan gemensam direktion för stadens sjukhus, varom i reglementet stadgas, såframt icke beträffande visst sjukhus hinder häremot möter i donationsbrev eller stadsfullmäktige annorlunda besluta. Direktionen är stadens epideminämnd. Den utövar tillika, såframt ej stadsfullmäktige för särskilt fall annorlunda besluta, ledningen av sådan utav staden anordnad allmän sjukvård, som ej avses i sjukhuslagen och sjukhusstadgan och vars förvaltning författningen enligt ej tillkommer annan myndighet.

Efter framställning av stadsfullmäktige har k. m:t den 6 februari 1942 medgivit att sjukhusdirektionen tills vidare må vara b a r n m o r s k e s t y r e l s e i Stockholm. Genom stadsfullmäktiges beslut den 26 juni 1945 har tuberkulosbyrån, numera benämnd centraldispensären, överförts från hälsovårdsnämndens till sjukhusdirektionens stat.

Med avseende å sinnessjukvården har staden i ett år 1925 mellan staten och staden ingånget avtal förbundit sig att för framtiden, med vissa undantag, omhänderhava anstaltsvården för i staden hemortsberättigade sinnessjuka mot viss ersättning härför av statsmedel. Angående sinnessjukhus, som staden jämlikt berörda avtal upprätthåller, gäller vad i stadgan angående sinnessjukvården i riket den 19 september 1929 är föreskrivet angående kommunala sinnessjukhus. I stället för 104 § i denna stadga gälla emellertid dels i tillämpliga delar reglementet för Stockholms stads sjukhus, dels särskilda av k. m:t den 6 december 1935 utfärdade bestämmelser angående Stockholms stads sinnessjukhus.

För stiftelsen Martin Gebers konvalescenthem och den öppna vården av psykiskt sjuka finnas enligt gällande stadgar särskilda styrelser (se sid. 439, 449). Samtliga nu nämnda styrelser äro emellertid underställda sjukhusdirektionen i dess egenskap av sjukvårdsberedning.

Sjukhusdirektionen består av, förutom ordförande, som utses av stadskollegiet bland borgarråden, sex andra ledamöter, vilka jämte fyra suppleanter för direktionens ledamöter väljas av stadsfullmäktige för en tid av fyra år. Direktionen utser årligen inom sig en vice ordförande. Nuvarande ledamöter och suppleanter äro utsedda för tiden t. o. m. år 1952.

Under sjukhusdirektionen lyder direktionens

expedition, vars chef är sjukhusdirektören.

Författningar m. m. Instruktion för Stockholms stads sjukhusdirektion, fastställd av ÖÅ 31 jan. 1942 (Kf 1942: nr 8). Lag 20 dec. 1940 om vissa av landsting eller kommun drivna sjukhus (sjukhuslagen) (Kf 1941: nr 72), med ändr. K. sjukhusstadga 20 dec. 1940 (Kf 1941: nr 73), med ändr. K. reglemente 20 dec. 1940 för Stockholms stads sjukhus (Kf 1941: nr 73). Sinnessjuklag 19 sept. 1929, med ändr. K. stadga 19 sept. 1929 ang. sinnessjukvården i riket, med ändr. (Kfh 1946: sid. 614). Avtal mellan staten och Stockholms stad angående sinnessjukvårdens ordnande, godkänt av k. m:t 18 dec. 1925 och av SF 19 okt. 1925 (Kf 1925: nr 76). Särskilda bestämmelser ang. Stockholms stads sinnessjukhus, fastställda av k. m:t 6 dec. 1935 (Kf 1935: nr 30 sid. 4), med ändr. Allmänna bestämmelser, gällande fr. o. m. 1 juni 1946 och specialbestämmelser, gällande fr. o. m. 1 jan. 1948 ang. löneförhållanden för sköterske- och baderskebiträden, arbets-, köks-, tvätt- och städerskepersonal vid Stockholms stads sjukhus och polikliniker.

Stat år 1951. Utgifter: driftbudgeten 106,369,447 kr. (därav engångs 2,130,255 kr.), kapitalbudgeten engångs 400,000 kr., av lånemedel i linjen 2,953,100 kr., inom linjen 3,455,198 kr., dessutom förlagsmedel 5,756,118 kr.; inkomster: driftbudgeten 32,416,035 kr.

Sjukhusdirektionens ledamöter (för åren 1949—1952).

Ordförande

(utsett av stadskollegiet).

Mårtens, G. H. M., borgarråd, stadsfullm.; t. 54 05 00 (växel); träffas i stadshuset alla vardagar efter överenskommelse.

Vice ordförande.

Anderson, Knut Hj., kontorschef, stadsfullm.

Övriga ledamöter.

Hedelius, A. Hj., lärare vid stadens tekniska mellanskola.

Johansson, Erik G., f. d. förbundskassör, stadsfullm.

Johansson-Visborg, Anna S., fru.

Kollberg, f. Lagerheim-Lager, Gurli M., fru, stadsfullm.

Ohman, H. G., prakt. läkare.

Suppleanter.¹⁾

Ander, f. Eriksson, Elsa S., fru.

¹⁾ Ordföranden samt ledamöterna hr Hedelius och fru Kollberg skola vid förfall i första hand ersättas av suppleanterna hrr Gårdstam och fru Julin i nu nämnd ordning, vice ordföranden samt ledamöterna hr Johansson, fru Johansson-Visborg och fru Ohman i första hand av suppleanterna fruor Ander och Lindström i nu nämnd ordning.

Gårdstam, R. G. I., med. d.r.

Julin, f. Liljenbrunn, Gertrud J., personalkonsulent, stadsfullm.

Lindström, f. Boström, Margit I., fru.

Sekreterare.

Ericsson, C.-B. A., tjl. (se sid. 143), *tf.* **Mæchel**, S. G. D. (se sid. 405).

Sjukhusdirektionens delegerade.

Budgetdelegerade.

Mårtens, G. H. M., ordf.; **Anderson**, Knut Hj.

Suppleanter: **Kollberg**, f. Lagerheim-Lager, Gurli M.; **Johansson-Visborg**, Anna S.

Byggnadsdelegerade.

Byggnadsdelegerade hava till uppgift att omhändervä de byggnadsföretag, som sjukhusdirektionen uppdrager åt delegerade att ombesörja. F. n. avser delegerades uppdrag ny- och ombyggnader vid Söderby sjukhus, inberäknat Molanderhemmet, vid Beckomberga sjukhus, vid Sabbatsbergs sjukhus (ögon- och öronaviljongen), vid S:t Eriks sjukhus (barnbördsavdelningen) samt vid egendomarna Blackeberg och Karlberga ävensom nybyggnader för sjusköterskeskola, efterbehandlingsjukhus vid Södersjukhuset och bakteriologiskt centrallaboratorium.

Mårtens, G. H. M., ordf.; **Anderson**, Knut Hj.; **Öhman**, H. G.

Suppleanter: **Gårdstam**, R. G. I.; **Johansson-Visborg**, Anna S.

Sekreterare.

Thylén, M. A. V., sekreterare (se sid. 406).

Delegerad för barnsanatoriet Tjärnan.

Anderson, Knut Hj. _____

Revisorer.

Gemensamma för hälsovårdsnämnden m. fl. (se sid. 456).

Byggnadskommittéer tillhörande sjukhusdirektionens förvaltningsområde.

Södersjukhusets byggnadskommitté.

Stadsfullmäktige beslöt den 26 april 1937 ställa visst område på Årstaberget till sjukhusdirektionens förfogande för sjukhusändamål samt uppdraga åt direktionen att ombesörja uppförandet i huvudsaklig överensstämmelse med det av direktionen framlagda förslaget av ett centralsjukhus för de södra stadsdelarna (jfr Bih. 1936: nr 56, Utl. 1937: nr 131).

I anledning härav beslöt sjukhusdirektionen den 28 maj 1937 att tillsätta en byggnadskom-

mitté, bestående av fem personer, med uppdrag att ombesörja uppförandet av det sålunda beslutade nya centralsjukhuset. Beträffande Södersjukhusets byggnad, se vidare sid. 421.

Ledamöter.

Mårtens, G. H. M., borgarråd, stadsfullm., ordf.; **Anderson**, Knut Hj., kontorschef, stadsfullm., vice ordf.; **Bergström**, K., byggnadsingenjör; **Clason**, I. G., arkitekt; en vakant.

Suppleant: **Johansson**, Erik G., f. d. förbundskassör, stadsfullm.

Byggnadskontor för Södersjukhusets och S:t Eriks sjusköterskeskolas nybyggnader.

Ringvägen 52, Sö.; t. 42 78 20, 42 78 21, 44 32 08.

Chef (18,000 kr. utan rörligt tillägg).

Sundblad, N. K.

Chefen för byggnadskontoret är föredragande hos byggnadskommittén i frågor berörande utbyggnad av Södersjukhuset med sjusköterskeskola och efterbehandlingsjukhus.

Arkitekt (15,120 kr.).

Schöldström, B. G. F.

Ingenjörer (11,376—9,684 kr.).

Blomster, E. A.; **Frisell**, J. O. V.

Kontorsassistent (7,428 kr.).

Kolm, E. B.

Redogörare

(1,800 kr. utan rörligt tillägg).

Lövgren, O. T., kontorsassistent (se sid. 451).

Dessutom ytterligare personal av växlande antal.

Sabbatsbergs sjukhus' byggnadskommitté.

Den 19 februari 1940 beviljade stadsfullmäktige ett anslag å 4,389,000 kr. till uppförande av nybyggnader för panncentral och kvinnoklinik vid Sabbatsbergs sjukhus (jfr Utl. 1940: nr 58). Sjukhusdirektionen beslöt den 26 juni 1941 tillsätta en byggnadskommitté för planläggningen och uppförandet av dessa nybyggnader. Den 20 mars 1944 nedsatte stadsfullmäktige anslaget belopp till 4,029,000 kr. (se Utl. 1944: nr 81). Den 18 december 1947 beviljades ett tilläggsanslag för kvinnokliniken å 550,000 kr. (se Utl. 1947: nr 494). Jfr sid. 412.

Ledamöter.

Mårtens, G. H. M., borgarråd, stadsfullm., ordf.; **Höjer**, Gerda, ombudsman, vice ordf.; **Anderson**, Knut Hj., kontorschef, stadsfullm.; **Lund-**

Sjd

qvist, E. E. G., civilingenjör; Westman, A. E., professor, överläkare; Wetterdal, P. L., professor, överläkare.

Suppleant: Johansson, Erik G., f. d. förbunds-kassör, stadsfullm.

Sekreterare.

Zettergren, E. R., syssloman (se sid. 413).

Byggnadskommittén för Sachsska barnsjukhuset.

Sedan stadsfullmäktige den 19 november 1945 beviljat anslag å 2,270,000 kr. för om- och tillbyggnad av Sachsska barnsjukhuset, beslöt stadsfullmäktige, efter framställning av sjukhusdirektionen, den 28 januari 1946 tillsätta en kommitté av fem personer med uppdrag att verkställa den ifrågavarande om- och tillbyggnaden. Den 16 juni 1947 beviljade stadsfullmäktige ett tilläggsanslag å 153,000 kr. För ombyggnad av barnsjukhuset hava stadsfullmäktige den 21 november 1949 anvisat ett reservationsanslag å 614,000 kr.

Ledamöter.

Sachs, R., direktör, ordf.; Heyman, f. Thiel, Agda, fru; Johansson-Visborg, Anna S., fru; Nessen, N. S., byggnadsingenjör; Wallgren, A. J., professor, överläkare.

Sekreterare

(1,200 kr. utan rörligt tillägg).

Hägglund, B. A. K., syssloman (se sid. 438).

Sjukhusdirektionens rådgivande organ. Planeringskommittén.

Planeringskommittén, som tillsattes av sjukhusdirektionen den 16 november 1949, har till uppgift att utarbeta förslag till generalplaner och program samt detaljerade byggnadsförslag beträffande sjukhusväsendet (med undantag för Sabbatsbergs sjukhus).

Den 17 februari 1947 hava stadsfullmäktige bemyndigat sjukhusdirektionen att utarbeta och framlägga förslag till två nya räjongsjukhus, med förläggning det ena å Östermalm och det andra inom Brännkyrka ävensom anvisat medel till utredningskostnaden.

Rörande tidigare planering för sjukhusväsendet i Stockholm, se Bih. 1945: nr 6, 1948: nr 60, 1950: nr 60.

Ledamöter.

Mårtens, G. H. M., borgarråd, stadsfullm., ordf.; Anderson, Knut Hj., kontorschef, stadsfullm.; Tham, K. G. K. M., sjukhusdirektör; Öhman, H. G., prakt. läkare.

Suppleanter: Gärdestam, R. G. I., med. dr.; Johansson-Visborg, Anna S., fru.

Planeringschef (20,400 kr).

Pehrson, C. G.; t. 22 66 60 (växel).

Sekreterare (12,000 kr.

utan rörligt tillägg).

Fredriksson, H. E.; t. 23 05 65.

Utredningskommittén för Sabbatsbergs sjukhus.

Sedan stadsfullmäktige den 22 mars 1948 (Utl. 1948: nr 77) och k. m:t den 28 maj 1948 godkänt ett avtal mellan staten och staden rörande samarbete för ny- och ombyggnad samt drift av Sabbatsbergs sjukhus såsom ett undervisningssjukhus (Kf 1948: nr 31), beslöt sjukhusdirektionen den 30 juni 1948 tillsätta en kommitté med uppgift att utarbeta och framlägga förslag till de ny- och ombyggnadsarbeten, som härav betingades.

Ledamöter.

Mårtens, G. H. M., borgarråd, stadsfullm., ordf.; Bergstrand, K. J. H., professor, vice ordf.; Anderson, Knut Hj., kontorschef, stadsfullm.; Söderlund, N. G., professor emeritus; Tham, K. G. K. M., sjukhusdirektör; Wetterdal, P. L., professor, överläkare; Wistrand, K. K., direktör.

Suppleanter: Johansson-Visborg, Anna S., fru; Öhman, H. G., prakt. läkare.

Planeringschef.

Pehrson, C. G.; t. 22 66 60 (växel).

Sekreterare.

Fredriksson, H. E. (se ovan); t. 23 05 65.

Tuberkulosrådet.

Med anledning av ett uttav stadskollegiets tuberkuloskommitté avgivet betänkande angående tuberkulosvårdens organisation och tuberkuloseftervårdens utbyggnad (Bih. 1945: nr 11) beslöt stadsfullmäktige den 26 juni 1945 anmoda sjukhusdirektionen att utse ett tuberkulosråd med uppgift att verkställa de utredningar angående tuberkulosvården, som sjukhusdirektionen uppdrager åt rådet, samt i övrigt på anmodan av direktionen avgiva yttranden i tuberkulosfrågor. Rådet består av sju ledamöter jämte lika många suppleanter. Sjukhusdirektionen, hälsovårdsnämnden, fattigvårdsnämnden, barnavårdsnämnden, lärings- och yrkesskolstyrelsen, arbetsnämnden i Stockholm samt centralstyrelsen för föreningen lungsjuka i Stockholm [Flis] skola vara representerade med vardera en ledamot och en suppleant. Ordförande och vice ordförande utses inom rådet. Överläkaren vid centraldispensären är föredragande i rådet.

Ang. Centraldispensären, se sid. 442.

Ledamöter.

Carlson, f. Olsson, Elna S. E., fru (för barnavårdsnämnden); **Johansson-Visborg**, Anna S., fru (för sjukhusdirektionen), ordf.; **Carlsson**, Abel E., kamrerare (för hälsovårdsnämnden); **Hagström**, f. Svensson, Anna M., riksstudieledare, stadsfullm. (för fattigvårdsnämnden); **Lindqvist**, Vivan L. M., inspektör (för arbetsnämnden); **Johansson**, f. Myhrström, Elin M. K., sätтарinna (för lärings- och yrkesskolstyrelsen); **Eklund**, E. E., ombudsman (för centralstyrelsen Flis).

Suppleanter.

Ander, f. Eriksson, Elsa S., fru (för sjukhusdirektionen); **Johansson**, Lilly E. E., fabriksarbeterska, stadsfullm. (för hälsovårdsnämnden); **Ewerlöf**, f. Löwenadler, Elsa H. E. J., fru (för fattigvårdsnämnden); **Cedergrén**, f. Bernadotte av Wisborg, Elsa V., fru (för barnavårdsnämnden); **Herlitz**, Ingeborg, bitr. aktuarie (för lärings- och yrkesskolstyrelsen); **Bergström**, O. W., amanuens (för arbetsnämnden); **Karlsson**, Karin E., fröken (för centralstyrelsen Flis).

Sekreterare.

Carlborn, B. A., syssloman (se sid. 442).

Central förvaltning.**Sjukhusdirektionens kansli.**

Vasagatan 6 (postadress: Stockholm 1); t. 22 66 60; expeditionstid: 9—12, 13—16.

Stat år 1951. Utgifter: driftbudgeten: 4,647,350 kr. (därav engångs 172,530 kr.), inkomster: driftbudgeten 1,680,227 kr.

Kanslidirektör (B 15).

Anderson, K. E. H.

Sekreterare (30).

Ericsson, C.-B. A., tjf. (se sid. 143), *tf. Mæchel*, S. G. D.

En *kontorsskrivare*, två *första kontorsbiträden*.

Sjukhusdirektörskontoret.

Adress, telefon och expeditionstid lika med kansliet; postgirokonto nr 50324.

Sjukhusdirektören biträder sjukhusdirektionen vid handhavande av dess uppgifter och har att leda förvaltningen av de under direktionen lydande sjukhusen samt är föredragande i direktionen och är dess verkställande tjänsteman. Sjukhusdirektören äger ock att utan direktionens hörande fatta beslut i vissa ärenden. Hans åligganden bestridas dock i vissa delar av intendenten (1 kl.), tillika biträdande

sjukhusdirektören, som bl. a. äger besluta i frågor tillhörande intendenturavdelningen, handlägger sjukhusens löpande förvaltningsfrågor och är föredragande i flertalet personalärenden.

Instruktioner. Instruktioner för sjukhusdirektören och biträdande sjukhusdirektören, fastställda av direktionen 17 febr. 1943 (Kf 1943: nr 10). Instruktion för kamreraren, fastställd av direktionen 3 mars 1943. Instruktion för intendenten, fastställd av direktionen 17 mars 1943. Instruktioner för kanslidirektören, byggnadsintendenten och näringskonsulenten, fastställda av direktionen 3 och 17 mars 1943 samt 20 dec. 1944 (Kf 1943: nr 11, 1944: nr 83), med ändr.

Sjukhusdirektör (B 21).

Tham, K. G. K. M. (förordn. t. o. m. ³¹/12 1952); t. 22 66 60; mottagningstid: efter överenskomelse per telefon.

Intendent (1 kl.), tillika biträdande sjukhusdirektör (B 15).

Wedefelt, G. F. G:son.

Läkarassistent (9,900 kr.).

von Greyerz, W.

Sakkunnig i medicinska frågor (6,900 kr.).

Hansson, N. H.

Instruktionssköterska (20).

Vakant, *tf. Camp*, J. Hellevi; t. 41 21 11.

Översköterska för hembesök (12).

Vakant, *tf. Lundquist*, Margit C. M.

Förste expeditionsvakt (12)

(gemensam med hälsovårdsnämnden).

Haegerstolpe, K. G. A.

Ett *första kontorsbiträde*, ett *kontorsbiträde*, fem *expeditionsvakter* (därav en gemensam med hälsovårdsnämnden), ett *expeditionsvaktsbiträde* (gemensam med hälsovårdsnämnden), två *telefonister* (gemensamma med hälsovårdsnämnden). — En *översköterska*.

Kameralavdelningen

(gemensam med hälsovårdsnämnden).

Kamrerare (1 kl.) (30).

Edwall, E. H. A.; t. 22 66 60; mottagningstid: 9—10.

Förste kammarskrivare (22).

Malmström, E. A.

Amanuens (18).

Svärd, S. Ch.

SjD

Kontorsassistent (18).

Ersson, Kerstin M.

Förste kontorsskrivare och kassör (16).

Lindström, f. Eriksson, Signe V.

Två kontorsskrivare, tre första kontorsbiträden, ett kontorsbiträde, tillfällig arbetskraft.

Intendenturavdelningen.*Intendent (2 kl.) (30).*

Furuby, B. V.; mottagningstid: 14—15 (lördagar 13—14). Tjänstgör som chef för budgetavdelningen.

Näringskonsulent (24).

Hansson, f. Bjernald, Ebba V.

*Kammarsskrivare (20).*Garpendal, C. H. G., tjl. (se nedan), *tf.* Rentzhog, Y. A.*Kontorsassistent (18).*Rentzhog, Y. A., tjl. (se ovan), *tf.* Björkman, Astrid L.

En kontorsskrivare, två kontorsbiträden.

Budgetavdelningen.*Notarie (26).*

Vakant, *tf.* Garpendal, C. H. G. Tjänstgör som chef för intendenturavdelningen.

*Kammarsskrivare (20).*Carlberg, K. E. B., tjl., *tf.* Alström, N. A.*Amanuens (18).*

Häggliid, S. G.

Personalavdelningen.*Notarie (26).*

Nilsson, N. T.

Kammarsskrivare (20).

Andersson, E. E.

Ett första kontorsbiträde, ett kontorsbiträde.

Byggnadsavdelningen.

Lilla Nygatan 8, 1 tr., C.; t. 20 14 73, 21 48 90, 21 49 30.

Byggnadsintendent (35).

Törn, E. W.

Ingenjörer (28)

(För byggnadsärenden.)

Thorsell, B. R.; Eriksson, A.; Hallnäs, T. J.

Ingenjörer (24).

Birger, B. I. V.; Lundqvist, N. O.; Ekwall, H. P.

Ett första kontorsbiträde, ett ritbiträde.

Inredningsarkitekt (26).

(För inredningsärenden.)

Andersson, N. B.; t. 20 10 28, 20 11 37.

Kammarsskrivare (9,144 kr.).

(Inventarieutrustningsavd.)

Andersson, Å. M. F.; 20 10 28, 20 11 37.

Två kontorsbiträden, en förrådsarbetare (inventarieutrustningsavd.).

Utredningsavdelningen.

Denna avdelning biträder sjukhusdirektörerna med utredningar, som ej tillhöra ovannämnda specialavdelningar.

Sekreterare (30).

Thylén, M. A. V.

Förste kammarsskrivare (22).

Bagge, N. F.

Amanuens (18).

Gemensam för utrednings-, personal- och budgetavdelningarna.

Vakant.

Ombudsmansexpeditionen

(gemensam med fattigvårdsnämnden, se sid. 253).

Ombudsman.

Grünberger, H. (se sid. 253).

Aktuarie.

Brisenius, O. A. (se sid. 253).

Personalläkarvården.

Sedan stadsfullmäktige den 27 april 1944 beviljat anslag till omorganisation av personalläkarvården vid stadens sjukhus, är denna försöksvis sedan den 1 maj 1944 enligt sjukhusdirektionens beslut den 16 februari och den 26 april 1944 samt den 25 september 1946 ordnad på följande sätt.

Staden är indelad i tre personalläkardistrikt, nämligen *Kungsholms distrikt*, omfattande Kungsholms, St Görans och Bromma församlingar (utom Beckomberga sjukhus), *Södermalms distrikt*, omfattande Katarina, Sofia, Maria Magdalena, Högalids, Enskede och Bränn-

kyrka församlingar (utom Långbro sjukhus) samt *Norrmalmis distrikt*, omfattande stadens övriga delar (utom Norrtulls sjukhus). Inom varje distrikt håller personaldistriktsläkaren mottagning för personalen vid inom distriktet belägna sjukhus. Personaldistriktsläkaren gör även erforderliga hembesök hos all inom distriktet bosatt sjukhuspersonal, oavsett tjänstgöringsplatsen. Långbro, Beckomberga, Söderby och Norrtulls sjukhus äro undantagna från distriktsindelningen och hava var sin personalläkare, vilken genom mottagning å respektive sjukhus samt hembesök meddelar läkarvård åt sjukhusets personal oavsett bostadens belägenhet.

Utöver avlöningen utgår till personaldistriktsläkare särskild ersättning för hembesök, beräknad enligt provinsialläkartaxa för dagbesök och efter 10 kr. per nattbesök, i båda fallen jämte reseersättning.

Personaldistriktsläkare

(6,312—5,520 kr.).

Jansson, K. T. (Kungsholms distr.); Nordenberg, R. (Södermalms distr.); Ekberg, K. E. E. (Norrmalmis distr.).

Personalläkare vid Långbro och Beckomberga sjukhus, se sid. 432 och 433.

Sjukhusavgiftsdelegerade.

Rörande sjukhusvård åt mindre bemedlade tillämpades tidigare det förfarandet, att kostnadsfri vård å stadens sjukhus lämnades åt sådana personer, som kunde förete av vederbörande roteman utfärdad intyg om medellöshet. Då emellertid detta system visade sig otillfredsställande, särskilt med hänsyn till prövningen vid medellöshetsintygens utfärdande, vidtogs genom stadsfullmäktiges beslut den 20 februari 1922 en ändring härutinnan, varigenom prövningen av de vårdbehövandes betalningsförmåga överflyttades från rotemännen till ett nytt centralt organ, *sjukhusavgiftsdelegerade*.

Sjukhusavgiftsdelegerade, till antalet fem jämte tre suppleanter, utses av stadsfullmäktige för två kalenderår med uppgift huvudsakligen att pröva frågor om nedsättning av sjukhusavgift. Delegerade utse vid början av varje tjänstgöringsår inom sig ordförande och vice ordförande. Ansökan om nedsättning i stadgade vårdavgifter inlämnas till sjukhusavgiftsdelegerade, vilka äga att med hänsyn till sökandens ekonomiska förhållanden besluta om nedsättning av sjukhusavgiften, dock ej till mindre än 50 öre per dag. Vid den undersökning, som bör föregå beslut om nedsatt avgift, skall biträde lämnas delegerade av fattigvårdsnämnden. I fråga om fullständig befrielse från sjukvårdsavgift fattas beslut av vederbörande fattigvårdsstyrelse eller beträffande

arbetslöshetsfall av fattigvårdsnämndens delegerade för understödsärenden.

Detta förfaringssätt tillämpas förutom för stadens egna sjukhus och konvalescenthem samt vid den öppna vården av psykiskt sjuka även, då det gäller vård av stockholmsbor, beträffande Serafimerlasarettet, Allmänna barnbördshuset, Kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn, Diakonissanstaltens sjukhus (Ersta), Karolinska sjukhuset med Radiumhemmet, sjukhuset Eira m. fl. samt vid utfärdande av ansvarsförbindelser för vård å sanatorier. Samma bestämmelser tillämpas även i fråga om ortopediska bandage o. d. å stadens sjukhus och å Vanförestalten samt för erhållande av bad och behandling vid kurorter och brunnar.

I övrigt bevilja sjukhusavgiftsdelegerade bidrag åt mindre bemedlade till särskilt dyrbara och livsviktiga mediciner, såsom insulin, leverpreparat m. m. Fri pneumothoraxbehandling (kvävgasbehandling) beviljas enligt bestämmelser i k. m:s kungörelse den 18 maj 1945 (Svf 1945: nr 332).

Genom beslut av stadsfullmäktige den 19 maj 1948 har uppdrag givits delegerade att i förekommande fall pröva och avgöra frågor om nedsättning av eller befrielse från behandlingsavgifter för folktandvård.

Ang. avgifterna vid stadens sjukhus, se nedan sid. 410.

Instruktion m. m. Instruktion för sjukhusavgiftsdelegerade, fastställd av ÖA 11 dec. 1940 (Kf 1940: nr 54). Reglemente ang. avgifterna vid Stockholms stads sjukvårdsanstalter, antaget av SF 20 dec. 1939 (Kf 1939: nr 68), med ändr. 18 dec. 1940, 29 okt. 1948 och 19 dec. 1950.

Sjukhusavgiftsdelegerade.

*Daelander, f. Sjöstrand, A. Elisabeth, postmästare, vice ordf.; Johansson, B. E., ombudsman, ordf. och kassavärdare; Johanson, f. Horwitz, Inga C., barnavårdsman, stadsfullm.; *Johansson, f. Nilsson, J. V. E. (Thora), fru, stadsfullm.; Ölander, R. Tyra E., yrkeslärarinna, stadsfullm.

Suppleanter: Christiansson, M. E. (Greta), fil. lic.; Hermansson, f. Johansson, Agnes E., folkskollärarinna; *Östman, G. R., direktör.

Sekreterare.

Blom, Å. V. E. (se nedan).

Expeditionen.

Lilla Nygatan 8, 1 tr., C.; t. 11 85 95, 11 96 95, 21 21 69; mottagning för allmänheten: 9—14.

Inspektör (1 kl.) (26).

Blom, Å. V. E.

Kammarsskrivare (20).

Broman, Eivor.

Assistenter (1 kl.) (17).

Ahlberg, S. O.; Agelin, f. Björkman, Margit I. E.; Andersson, E. L.

Ett första kontorsbiträde, en expeditionsvakt.

Bakteriologiska centrallaboratoriet.

Vasagatan 13, gårdshuset, 1 tr. (postadress: postfack 177, Stockholm 1); laboratoriet öppet: vardagar utom lördagar 9—16, lördagar 9—14, söm- och helgdagar 9—11; t. 10 15 14 (substratavd.), 10 15 02 (allm. avd.), 11 21 73 (difteriavd.), 21 24 30 (tuberkulosavd.), 21 51 39 (wassermanavd.), 20 52 62 (överläkarna).

Sjukhusdirektionens bakteriologiska laboratorium utgjorde tidigare en del av de s. k. hälsovårdsnämndens laboratorier och började sin verksamhet 1901. Laboratoriet överflyttades fr. o. m. 1 januari 1940 till sjukhusdirektionen.

På avdelningen utföras bakteriologiska undersökningar, utredningar i hälsovårdsärenden m. m. hörande till sjukhusdirektionens och hälsovårdsnämndens verksamhet samt provtagning och substratberedning för stadens sjukhus. Ersättning för utförda undersökningar utgår enligt taxa. Den 3 mars 1950 förseddes epidemilagen av den 19 juni 1919 med ett tillägg (23a §), innebärande att kostnaderna för undersökning av prov för sjukdom, som avses i § 2 mom. 1 nämnda lag, skola utföras utan kostnad för den sjuke eller hälsovårdsområdet. Kostnaderna härför skola gäldas av epidemidistriktet, där ej bekräftande viss sjukdom föreskrivits, att kostnaden skall gäldas av statsmedel. Undersökning av upphostningsprov (utstrykningspreparat) för tuberkulos utföres kostnadsfritt för i Stockholm boende personer.

Statsfullmäktige beslöt den 1 juli 1947 anvisa 1,945,000 kr., varjämte den 15 oktober 1949 beviljats ett tilläggsanslag å 655,000 kr. för uppförande av en nybyggnad för laboratoriet i anslutning till Sabbatsbergs sjukhus. Nybyggnaden beräknas kunna tagas i bruk under år 1951.

Instruktioner m. m. Hälsovårdsnämndens instruktioner för överläkaren vid nämndens bakteriologiska laboratorium 13 mars 1934 och för assistent 24 okt. 1933. Taxor för undersökning av prov samt för bakteriologiska substrat, fastställda av sjukhusdirektionen 16 sept. 1942.

Styresman (arvode 1,008 kr.).

Davide, H. L. (se nedan).

Överläkare (B 13).

Davide, H. L. (förordn. t. o. m. ³¹/₁ 1954); t. 20 52 62; mottagningstid: 12—12,30; Packalén, K. T. (förordn. t. o. m. ³¹/₁₂ 1953); t. 20 52 62; mottagningstid: 12—12,30.

Laboratorieläkare (30).

Peterson, N. O. A.; Tunevall, T. G.; Ericsson, f. Rosell, Britta M.; Thorsson, K.-G. J.; Melén, B. Hj.

Konsulterande biolog (5,100 kr.).

Frisk, B. Å.

Bakteriologassistenter (14).

Anstrin, Siri E. V.; Broberg, Britta; Dahlqvist, Ester D.; Engström, Inga M.; en vakant.

Preparatorer (13).

Lundgren, D. A.; Törnqvist, A. H.; Lindberg, G. S. M.; Thorén, G. V.

Aderton laboratoriebiträden, sex vaktmästare, en djurskötare. — Sex sköterskebiträden samt tillfällig personal i mån av behov.

Kliniska centrallaboratoriet.

S:t Görans sjukhus, ing. Kungsholmsgatan 109, K.; t. 22 20 40; centrallaboratoriet; prov mottagas 9—15; undersökningar av basalomsättning och magsaft bestämmas per tel. 9—16; blodprov tagas utan föregående anmälan 9,30—10,30.

Sjukhusdirektionens kliniska laboratorium utgjorde tidigare en del av de s. k. hälsovårdsnämndens laboratorier och började sin verksamhet år 1925. Laboratoriet överflyttades fr. o. m. 1 januari 1940 till sjukhusdirektionen. Verksamheten, som från början bedrivits i lokaler i huset Vasagatan 13 överflyttades år 1941 till S:t Görans sjukhus.

På avdelningen utföras olika medicinsk-kemiska undersökningar (å blod, urin m. m.) samt undersökningar av basalomsättning, allt enligt fastställd taxa. Undersökningarna äro kostnadsfria för medellösa personer.

Taxa. Taxa för undersökningarna, fastställd av sjukhusdirektionen 16 maj 1944.

Överläkare (35).

Andreen, E. Andrea (förordn. t. o. m. ³¹/₁₂ 1953); t. 53 56 05; mottagningstid: 9,30—10,30.

Förste kemist (21).

Etzler, f. Eriksson, Elsa S. M.

En laboratorieöversköterska, en laboratiesköterska, ett första kontorsbiträde. — Ett sköterskebiträde.

Centralförrådet.

Hagavägen 134—136, Sundbyberg; t. 28 37 55 (förrådschefen); 28 33 15 (förråds-mästaren).

Centralförrådet, som inrättades år 1939, verkställer upphandling av lagringsbara förbrukningsartiklar för sjukhusens behov.

Förrådschef (24).

Ljungdahl, K. F. G.

Förrådsmästare (17).

Ringqvist, P. I. V.

Ett första kontorsbiträde, ett kontorsbiträde, en förrådsformän, sex förrådsarbetare, en städerska.

Sjukvårdsanstalter.

(Adresser, telefoner, expeditionstider: se nedan under respektive sjukhus.)

Den för sjukvården vid visst sjukhus ansvarige läkaren eller, där flera sådana finnas, den av dem, som därtill av direktionen förordnas, är enligt sjukhuslagen mellan direktionens sammanträden sjukhusets inför direktionen ansvarige styresman. — För sjukvården vid sjukhus eller avdelning därav ansvariga läkare benämnas i sjukhusreglementet överläkare.

Vid varje sjukhus skall finnas en av direktionen tillsatt syssloman, som har att under direktionens förmanskaper handhåva sjukhusets ekonomiska förvaltning m. m. samt att under styresmannen övervaka ordningen inom sjukhuset och mathållningen ävensom hålla uppsikt över underordnad personal.

Ovannämnda bestämmelser rörande styresman gälla ej blott egentliga sjukhus, barnbördshus och sinnessjukhus utan även epidemisjukhus och konvalescenthem. Tillsättande av syssloman är däremot ej obligatoriskt vid konvalescenthem.

En utförlig redogörelse för Stockholms stads sjukhusväsen ingår i Bih. 1933: nr 60. Rörande planering för sjukhusväsendet, se vidare Utl. 1939: nr 411, Bih. 1945: nr 6, 1948: nr 60, 1950: nr 60.

Författningar. Instruktioner för styresman, överläkare, syssloman och husmoder, fastställda av sjukhusdirektionen 17 febr. samt 3 och 17 mars 1943 (Kf 1943: nr 11), med ändr. **Stat år 1951.** (Sjukhusvård.) Utgifter: driftbudgeten 80,541,043 kr. (därav engångs 1,552,010 kr.), kapitalbudgeten, av lånemedel i linjen 2,953,100 kr., inom linjen 2,087,700 kr.; inkomster: driftbudgeten 25,786,572 kr.

(Bidrag och ersättningar till utomstående inrättningar.) Utgifter: driftbudgeten 11,023,442 kr., kapitalbudgeten av lånemedel inom linjen 1,367,498 kr.; inkomster: driftbudgeten 659,000 kr.

Sjukhuscentralen.

Vasagatan 6, 2 tr., C.; t. 22 66 60: »sjukhuscentralen» (efter expeditionstidens slut 22 66 61, 22 66 62 eller 10 72 11); expeditionstid: 9—16 (telefonvakt hela dygnet).

Den 1 december 1930 beviljade stadsfullmäktige medel till hälsovårdsnämnden för upprättande av en sjukhuscentral för förmedling av patientintagning på stadens sjukhus. Verksamheten började den 1 februari 1931. År 1933 överflyttades sjukhuscentralen från hälsovårdsnämnden till sjukhusdirektionen i samband med uppdelningen av arbetsuppgifter mellan dessa nämnder.

Sjukhuscentralen har till uppgift att med ledning av från sjukhusen erhållna uppgifter föra tablå över beläggningen i stadens sjukhus (med undantag av epidemisjukhus, sanatorier och sinnessjukhus) samt att lämna anvisning i lediga platser i dylika sjukhus till personer, som innehåva läkarremiss för sjukhusvård. Dessutom åligger det sjukhuscentralen att lämna allmänheten upplysning om formerna och villkoren för intagning i stadens sjukhus och konvalescenthem, sjukhusens tider för intagning och besök, sjukhusavgifter, stadsdistriktsläkare och i staden vakthavande läkare, stadssjuksköterskor och villkoren för deras anlitande, annan sköterskavård för mindre bemedlade, stadens polikliniker, fattigvårdens distriktsbyråer och andra frågor rörande stadens sjukvård. Vidare skall sjukhuscentralen förmedla sjuktransporter i samarbete med brandkåren (jfr sid. 193) och medelst sjuktransportflygplan, stationerat vid 2:a flygkåren vid Hågernäs, huvudsakligen avsett för sjuktransporter från Stockholms skärgård (t. »flygambulansen»). Sjukhuscentralen svarar på namnanropet »J o u r h a v a n d e l ä k a r e» och förmedlar kontakten mellan allmänheten och dessa läkare under de tider läkarna äro tillgängliga: vardagar utom lördagar 19—7 (sommartid 15—7), lördagar och helgdagsaftnar 15—24, söndag och helgdagar 0—24.

Författningar. Instruktioner för sjukhuscentralen samt där tjänstgörande läkare och sköterskor m. m., fastställda av hälsovårdsnämnden 27 jan. 1931 (Kf 1931: nr 125). Bestämmelser m. m. rörande sjukhuscentralens verksamhet, fastställda av hälsovårdsnämnden 27 jan. 1931 (Kf 1931: nr 31).

Chef.

Sjukhusdirektören.

Läkare.

von Greyerz, W.; mottagningstid: vardagar utom lördagar 14—15.

Sju översköterskor.

Blodgivarecentralen.

S:t Eriks sjukhus; adress och telefon: se sid. 418.

År 1934 organiserades vid S:t Görans sjukhus en blodgivarcentral för undersökning och blod-

SjD

gruppering av personer, vilka ställt sig till förfogande för blodgivning. År 1939 överflyttades centralen till S:t Eriks sjukhus medicinska poliklinik. Från nämnda tidpunkt började även depåblod tillhandahållas. Förmedling av blodgivare till såväl kommunala som övriga sjukvårdsinrättningar skedde till år 1945 genom sjukhuscentralen, där även register över blodgivarna fördes. Vid denna tidpunkt hade efterfrågan på transfusionsblod ökat i sådan utsträckning, att en utökning av personalen måste ske. Samtidigt överflyttades förmedlings- och registreringsverksamheten från sjukhuscentralen till en särskild expedition. Efter expeditionstidens slut sker dock förmedling fortfarande genom sjukhuscentralen.

Ersättning till blodgivare utgår med 25 kr. per gång, varjämte utgår ersättning för resor med 3 kr. om väntetiden överstiger 1/2 timme utgår ersättning med kr. 1:50 för varje ytterligare påbörjad halvtimme. Anmälan till blodgivning: torsdagar 17—18.

Läkare (3,072 kr.).

Sköld, E. G. V.

En *sjuksköterska*, två *första kontorsbiträden*, ett *kontorsbiträde*. — Ett *första sköterskebiträde*.

Avgifter å sjukhusen.

För att å sjukhus intagas bör den sjuke själv eller genom ombud på den för varje sjukhus bestämda mottagningstiden anmäla sig å sjukhusets mottagningsall och därvid:

1:o) förete läkares intyg om sjukdomens beskaffenhet och flytnings- eller åldersbetyg;

2:o) avlämna ansvarsförbindelse av vederhäftig person eller annan säkerhet för all sjukvårdsävensom annan kostnad, som av sjukhuset bestrides. Därest den sjuke eller, om denne är minderårigt barn (under 15 år), någon av föräldrarna är medlem av erkänd sjukförsäkring, skall sjukförsäkringen förete. Är den sjuke medlem eller mindre bemedlad, skall han eller hans ombud på särskild blankett, som erhålles å sjukhusets syssломanskonto, skriva en ansökan om befrielse från, resp. nedsättning i sjukhusavgiften (jfr nedan).

Personer, träffade av olyckshändelse, eller sjukdomsfall, som fordrar hastig hjälp, intagas alla tider på dygnet; i sådant fall böra ovan angivna handlingar ofördröjligen därefter anskaffas.

Där ej på grund av allmän författning sjukhusvärd skall kostnadsfritt åtnjutas¹⁾ eller ned-

sättning beviljats av sjukhusavgiftsdelegerade (se ovan sid. 407), utgå avgifterna för vård å stadens sjukhus enligt följande av stadsfullmäktige fastställda taxa.

Avgift för betalande sjuka per dag:

för stockholmsbor:

vid samtliga stadens sjukhus med undantag av nedan angivna sjukhus eller särskilda avdelningar:

å allmänt rum t. o. m. 15:e dagen	4,50 kr.
» » » fr. o. m. 16:e dagen	3,50 »
» halvenskilt rum	12 »
» helenskilt »	20 »

vid tuberkulossjukhusen (Söderby sjukhus, tuberkulossjukstugan vid Hamra samt tuberkulosavd. vid S:t Görans, Norrtulls och Stigberget-Åsö sjukhus), barnsanatoriet Tjärnan samt Vårby och Elfviks konvalescenthem:

å allmänt rum	1 kr.
» halvenskilt »	8 »
» helenskilt »	12 »

vid förlossningsanstalter (Södersjukhuset, Södra barnförlossningshuset samt förlossningsavd. vid Sabbatsbergs och S:t Eriks sjukhus):

å allmänt rum t. o. m. 10:e dagen	
» efter förlossningen	1 kr.
» allmänt rum därefter	3,50 »
» halvenskilt rum	12 »
» helenskilt »	20 »

vid Sachsska barnsjukhuset, Stigberget-Åsö sjukhus samt barnavdelningen vid Norrtulls sjukhus:

å allmänt rum	1,50 kr.
» halvenskilt »	12 »
» helenskilt »	20 »

vid Ihrfeltska barnhemmet och barnavdelningen vid Martin Gebers konvalescenthem; jfr sid. 440 och 438:

å allmänt rum	2 kr.
-------------------------	-------

vid konvalescenthem i övrigt samt för barn under 16 år vid Epidemisjukhuset:

å allmänt rum	2,50 kr.
-------------------------	----------

vid sinnessjukhusen (Beckomberga, Långbro och Rånäs sjukhus, samt sinnessjukavd. vid S:t Eriks och Norrtulls sjukhus):

å allmänt rum	3,80 kr.
» halvenskilt »	8 »
» helenskilt »	12 »

för landsortsbor

vid lasarett, förlossningsanstalt, tuberkulossjukhus och tuberkulosavdelningar:

å allmänt rum	30 kr.
» halvenskilt »	40 »
» helenskilt »	50 »

¹⁾ Vård å allmänt rum vid Epidemisjukhuset för epidemisk sjukdom samt vid avdelningar för könssjuka är enligt gällande författningar kostnadsfri, i vad avser könsjukdom i smittsam skede.

vid sinnessjukhus och sinnessjukavdelningar:

å allmänt rum	12	kr.
» halvenskilt »	16	»
» helenskilt »	22	»

vid övriga sjukhus och sjukavdelningar:

å allmänt rum	20	kr.
» halvenskilt »	28	»
» helenskilt »	35	»

För vårdarinnan, som medföljer patient å hel- eller halvenskilt rum, ävensom för anhörig, vilken med vederbörligt tillstånd åtföljer patient skall med nedan angivna undantag erläggas avgift, motsvarande gällande kostersättning för personal jämte 1 kr. per dag.

För digivande moder, som medföljer sjukt dibarn, erlägges:

å allmänt rum	ingen avgift
» halvenskilt rum: för stockholmsbo 1 kr. per dag	
» landsortsbo 2 » » »	
» helenskilt » : » stockholmsbo 2 » » »	
» landsortsbo 4 » » »	

För dibarn, som åtföljer sjuk moder, erlägges ej någon avgift.

Bestämmelserna angående avgift för vård å hel- och halvenskilt rum äga icke tillämpning, när den sjuke förläggas i sådant rum till följd av brist på utrymme i allmänt rum eller därför att den sjuke icke kan utan men för sig eller andra vårdas å allmänt rum.

Full vårdavgift utgår för såväl in- som utskrivningsdagen, dock att avgift för inskrivningsdagen icke skall utgå, då patienten överflyttas direkt från annat stadens sjukhus eller då utskrivningen äger rum dagen efter inskrivningen.

Där ersättning för vården erlägges jämlikt 8 kap. lagen om fattigvården eller 65 § lagen om samhällets barnavård m. m., gäller i fråga om ersättningens storlek vad därom finnes stadgat i sagda lagrum.

Vid tillämpningen av bestämmelserna anses som stockholmsbo den, som vid intagningen är bosatt i Stockholm. Enahanda avgift beräknas för vård av utom staden bosatt person, anställd inom Stockholms kommunalstyrelse, därest den anställda på grund av sitt arbete är nödsakad till dylik bosättning.

Som landsortsbo anses envar annan; dock att landsortsbo, som i Stockholm insjuknat i sjukdom, vilken enligt gällande epidemilag medför rätt till fri vård å allmänt rum å epidemisjukhus, och på grund därav intagits å sjukhus, må i hel- och halvenskilt rum betala den för stockholmsbo stadgade avgiften.

Mellan landsting och städer utanför landsting har träffats ett avtal om ersättning för sjukhusvård inom främmande sjukvårdsområden (stadsfullmäktiges beslut den 19 december 1950; Utl. 1950: nr 424), innebärande, att sjukvårdsanstalternas huvudmän förplikta sig att för vård, som åt sjuk från huvudmannens sjukvårdsom-

råde meddelas å lasarett, förlossningsanstalt, sjukstuga eller sanatorium tillhörande annan huvudman, lämna ersättning med 30 kr. per vård dag.

För behandling å röntgenavdelningarna vid Sabbatsbergs, S:t Eriks, Södersjukhuset samt å finsen-, röntgen- och ljusavdelningarna vid S:t Görans sjukhus erläggas avgifter enligt särskilda av hälsovårdsnämnden och sjukhusdirektionen den 11 mars 1930, 4 december 1946 och 15 september 1948 fastställda grunder (Kf 1930: nr 123: I, 1946: nr 74).

För elektrokardiografiska undersökningar vid stadens sjukhus erläggas avgifter enligt av sjukhusdirektionen den 14 maj 1937 fastställda bestämmelser (Kf 1937: nr 19: II).

Poliklinikavgifter. För behandling å de vid vissa stadens sjukhus inrättade poliklinikerna gälla följande bestämmelser.

Behandlingen vid poliklinikerna är kostnadsfri för medellösa. Övriga besökande erlägga en avgift av 3 kr. för varje besök. För behandling av olycksfall utgår avgiften 5 kr. för första besöket och 3 kr. för varje följande besök. Vid poliklinisk behandling av barnsjukdomar samt av könsjukdomar i icke smittsamt skede erlägges en avgift av 2 kr. för varje besök. Vid poliklinisk behandling utom polikliniktid å sjukhuset ej intagna, icke medellösa personer äger läkaren uppbära skäligt arvode efter eget bestämmande (varav en del tillfaller sjukhuset).

Jourhavande läkare å sjukhus äga att av dem behandlade jourfall uppbära 6 kr. för olycksfall och enligt sjukkassetaxan för övriga fall (stadsfullmäktiges beslut den 19 februari 1951; Utl. 1951: nr 48).

Författningar. Rådgivande taxa för ersättning åt de ansvariga läkarna vid Stockholms stads lasarettssjukhus från patienter å enskilt och halvenskilt rum, utfärdad av medicinalstyrelsen 17 aug. 1933, med ändr. 27 maj 1948. Reglemente ang. avgifterna vid Stockholms stads sjukvårdsanstalter, antaget av SF 20 dec. 1939 (Kf 1939: nr 68), med ändr. SF:s beslut ang. ersättning åt poliklinikläkare 20 dec. 1939.

Sabbatsbergs sjukhus.

Dalagatan 9 & 11, Va. (postgirokontonr 1074); t. 22 05 40; 32 47 91 (syssломannen, direkt).

Mottagningstider (för intagning av patienter):

medicinska sjukdomar: alla dagar	11—12
kirurgiska » : » »	10—11
gynekologiska » : » »	9—10
öron-, näs- och halssjukdomar: alla dagar	8,30—9,30
barnpoliklinik för öron-, näs- och halssjukdomar: alla dagar	8,30—9,30

ögonsjukdomar: vardagar 11,30—12, sön- och
helgdagar 9,30—10.

Polikliniktider:

medicinska polikliniken

män: vardagar 13—13,30
kvinnor: » 10—10,30;
tidsbest. per tel.

kirurgiska polikliniken

män: vardagar 9,30—10,30
kvinnor: » 13—14

gynekologiska polikliniken: vardagar 9—10

öron- » : » 8,30—9,30
ögon- » : » 11—12¹⁾;
tidsbest. per tel.

(Vid medicinska polikliniken mottagas i första
hand patienter, som äro bosatta i andra delar
av staden än å Kungsholmen och i Bromma.)

Besökstider:

allmänt rum: tisdagar, torsdagar, lördagar och
söndagar 14—15.

halvenskilt rum: alla dagar 11—14, 17—18;

helskilt rum: alla dagar 11—18.

Dessutom å barnbördsavdelningen alla dagar
18,30—19 (endast för mannen).

Expeditionstid: å sysslomanskontoret 9—15.

Sjukvårds- och poliklinikavgifter: se
sid. 410, 411.

Nåra 15 års utredningsarbeten inom kom-
munalförvaltningen föregingo beslutet om byg-
gande av detta sjukhus. Dessa arbeten inleddes
genom tillsättandet år 1858 av en kommitté och
avslutades genom stadsfullmäktiges godkännande
den 2 december 1872 av de slutligen framlagda
förslagen. Den nya sjukhusanläggningen, vil-
ken i januari 1879 med 340 sängar kunde öpp-
nas för sjukas emottagande, har tid efter annan
kompleterats genom åtskilliga nya byggnader
och även genom andra viktiga förbättringar.
År 1907 beslöt stadsfullmäktige låta uppföra
trenne nya paviljonger, entré- och poliklinik-
byggnad med operationsavdelning samt år 1908
en särskild paviljong för öron- och ögonsjuk-
domar. En röntgenavdelning öppnades år 1910.
Vidare anslog stadsfullmäktige under åren 1919
och 1920 medel till ombyggnad av två till sjuk-
huset hörande s. k. sommarpaviljonger, varigenom
möjlighet vunnits att använda dessa lokaler för
sjukhusändamål även under den kallare årstiden.
Därjämte hava enligt beslut av stadsfullmäktige
år 1923, vissa utvidgningar av ögon-, öron- och
röntgenavdelningarna ägt rum.

Inom sjukhusets område ligger Isidor
Dannströms konvalescenthem, vil-

ket tillkommit på grund av testamente av direk-
tör Isidor Dannström och hans hustru, varigenom
Sabbatsbergs sjukhusstyrelse år 1898 erhöi en
summa av 140,000 kr. still upprättande av ett
konvalescenthem för huvudsakligen konvales-
center från Sabbatsbergs sjukhus, att förvaltas
som en särskild fond och redovisas på samma
sätt som andra sjukhuset tillkommande medel.
Hemmet har 45 platser, varav 27 för män och
18 för kvinnor. Läkarkården bestrides av sjuk-
husets läkare och vid hemmet äro anställda en
översköterska, en sjuksköterska, sju sköterskebi-
träden och en gårdskar.

Enligt ett mellan stadsfullmäktige och Svenska
röda korset ingånget avtal den 12 januari 1924
angående upprättande och drivande av en sjuks-
köterskeskola vid Sabbatsbergs sjukhus,
vilket avtal trädde i kraft den 1 oktober 1927, har
röda korset förbundit sig att ställa för sjukvårds-
arbetet inom Sabbatsbergs sjukhus erforderligt
antal sjuksköterskelever (f. n. 262) till förfö-
gande, mot att staden tillhandahåller röda korset
för sjuksköterskeskolan och elevhemmet erforder-
liga lokaler. I enlighet med nämnda avtal har
staden bekostat uppförande vid sjukhuset av ett
personalhus, huvudsakligen avsett till elevhem.
Hemmet har efter färdigställandet av staden
ställt till stiftelsen Rödakorshemets förfogande.

Den 19 mars 1934 beviljade stadsfullmäktige
anslag till uppförande av en ny patologisk-ana-
tomisk institution vid Sabbatsbergs sjukhus.
Byggnadsarbetena påbörjades i juli månad 1934
och institutionen togs i bruk i april 1936. En av
sjukhusdirektionen tillsatt kommitté överlämnade
den 9 januari 1939 ett betänkande innefattande
utredning och förslag rörande ombyggnad och
utvidgning av Sabbatsbergs sjukhus. Den 19
februari 1940 beviljade stadsfullmäktige ett sam-
manlagt belopp av 4,444,000 kr. för ombyggnad
av sjukhuset varav 802,000 kr. för en första
tillbyggnad av panncentralen.

Sistnämnda byggnad påbörjades år 1941 och
togs i bruk år 1942.

Med anledning av 1940 års beslut beslöt
stadsfullmäktige den 20 mars 1944 uppdraga
åt sjukhusdirektionen att i överensstämmelse
med ett av direktionen framlagt förslag samt
till en kostnad av 3,282,000 kr. dels uppföra
en kvinnoklinik vid Sabbatsbergs sjukhus, dels
ombygga gynekologiska avdelningen till en av-
delning för förtidigt födda barn med rätt för
direktionen att företaga de jämkningar i bygg-
nadsprogrammet, vartill ett eventuellt avtal
med staten om klinikens upplåtande för under-
visning kunde föranleda. Den 20 november 1944
beslöt stadsfullmäktige, dels godkänna ett av-
tal mellan staten och Stockholms stad angående
samarbete för uppförande och drift av ovanbe-
rörda kvinnoklinik vid Sabbatsbergs sjukhus (Kf
1945: nr 55), dels ock godkänna ett i samband
med förhandlingarna om nämnda avtal reviderat
förslag till nybyggnad för kvinnokliniken. Kvin-
nokliniken är uppförd å Karolinska sjukhusets

¹⁾ För olycksfall och brådska akuta fall
av ögonsjukdomar är inrättad jourtjänst å ögon-
avdelningen under tiden fredagar kl. 10—sön-
dagar kl. 10 (övriga dagar å Karolinska sjuk-
husets ögonavdelning).

stat. Men enligt förstnämnda avtal bidrager staten med halva lönekostnaderna.

Kvinnokliniksbygget påbörjades år 1946 och kliniken togs i bruk den 1 juli 1949.

Byggnadskostnaderna hava uppgått till 4,730,000 kr., varav staten bidragit med 25 procent. Härtill komma inventariestkostnader med 1,386,500 kr., varav staten bidragit med 346,500 kr.

År 1948 beslöt sjukhusdirektionen uppdraga åt en särskild kommitté (se sid. 403) att utarbeta och för direktionen framlägga förslag till en av stadsfullmäktige den 22 mars samma år i princip beslutad ombyggnad av Sabbatsbergs sjukhus till ett undervisningssjukhus i enlighet med avtal, som därom träffats mellan staten och staden.

Utöver här redovisade större om- och tillbyggnadsföretag hava stadsfullmäktige under årens lopp anvisat medel till åtskilliga förbättringar av sjukhusets olika avdelningar. I och med färdigställandet av Södersjukhuset hava vissa sjukavdelningar och gengaspolikliniken successivt överflyttats dit, ävensom till Karolinska sjukhuset.

Sabbatsbergs sjukhus inrymmer f. n. sammanlagt 750 egentliga sjukhusplatser, fördelade på 6 avdelningar: två medicinska med 249 (varav en lungtuberkulosavdelning med 16), en kirurgisk med 202, en kvinnoklinik med 206 (inkl. gynekologavdelning II med 28), en ögonavdelning med 25, en avdelning för öron-, näs- och hals-sjukdomar med 68 platser samt ett konvalescenthem med 45 platser.

Vid sjukhuset finnas inrättade polikliniker å kirurgiska, medicinska, gynekologiska, ögon- och öronavdelningarna. Beträffande mottagningstider å poliklinikerna, se ovan; rörande poliklinikavgifter, se sid. 411.

Författningar. Stadgar för Isidor Dannströms konvalescenthem, antagna av hälsovårdsnämnden 13 nov. 1903 (Kf 1903: sid. 424), med ändr. 3 febr. 1943. Avtal ang. upprättande och drivande av en sjuksköterskeskola vid Sabbatsbergs sjukhus, godkänt av SF 19 maj 1924 och av överstyrelsen för Svenska röda korset 16 jan. 1924 (Kf 1924: nr 105). Avtal dels om jämkning i fördelningen av de utav Stockholms stad kontrakterade vårdplatserna å medicinska kliniken och ögonkliniken vid Karolinska sjukhuset dels om upplåtande av ögonavdelningen vid Sabbatsbergs sjukhus för undervisning, godkänt av SF 14 okt. 1946 och av k. m:t 30 maj 1947 (Kf 1947: nr 49). Avtal rörande samarbete för ny- och ombyggnad samt drift av Sabbatsbergs sjukhus, godkänt av SF 22 mars 1948 och av k. m:t 28 maj 1948 (Kf 1948: nr 31 I).

Styresman (arvode 3,684 kr.).

Wetterdal, P. L. (se nedan).

Sysselman (1 kl.) (30).

Zettergren, E. R.: t. 22 05 40 (växel), 32 47 91 (direkt); mottagningstid: 10—12.

Husmoder (1 kl.) (19)¹).

Kjellberg, Thea A.

Överläkare (35).

Norberg, B. M. F. (förordn. t. o. m. ³¹/₅ 1952), å kliniska laboratoriet.

Överläkare (30).

Crafoord, C. (förordn. t. o. m. ³¹/₁₀ 1951), mottagningstid: 10—10,30, å kirurgiska avd.; Holmgren, B. S. (förordn. t. o. m. ³¹/₁ 1956), mottagningstid: 11,30—12,30, å röntgenavd.; Öhngren, L. O. G. (förordn. t. o. m. ³¹/₅ 1952) (se sid. 472), mottagningstid: 10,30—11, å öronavd.; Björkman, S. (förordn. t. o. m. ³¹/₁₂ 1953), mottagningstid: 9,30—10, å medicinska avd.; Åkesson, S. O. G. (förordn. t. o. m. ³⁰/₁₁ 1956), mottagningstid 9—9,30, å medicinska avd.; Kugelberg, I. F. R. (förordn. t. o. m. ³⁰/₄ 1955), å ögonavd.; en vakant, t.f. Friberg, O. F. R. son²), å anestesivd.

Elektrokardiografsläkare (30)³).

Værnéus, A. G.

Poliklinikläkare (B 12).

Hult, H. O. K. (å medicinska pol.); Huggert, E. A. F. (å ögonpol.).

Förste underläkare (28)⁴).

Hedenius, P. J. (bitr. lasarettsläkare)⁵), Andrell, B. P. O., Frisk, B. A. (bitr. lasarettsläkare)⁵), Bjurwill, B. V. (å medicinska avd.); Lidström, F. O. (bitr. lasarettsläkare)⁵), Wiklund, T. S. (bitr. lasarettsläkare)⁵), Dahlbäck, K. O., Hansson, H. E., Johansson, A. L., Müllern-Aspegren, J. U. F. (å kirurgiska avd.); Norrlin, C.-L. R., Dahlqvist, E. E. (Essie) (å ögonavd.); Norlin, U. A. T., Karlberg, T. R. (bitr. lasarettsläkare)⁵), Ekblad, E. G. (bitr. lasarettsläkare)⁵), en vakant (å röntgenavd.); Carlens, C. E. S. (bitr. lasarettsläkare)⁵), Hjorth, H. S., Engström, H. H. H. (å öronavd.); Bjuggren, G. B. W. (se sid. 472).

¹) Vid tjänsten utgår rörligt tillägg efter för statens befattningshavare gällande grunder.

²) Med skyldighet att hålla föreläsningar i anestesifrågor vid S:t Eriks sjuksköterskeskola samt ombesörja den utbildning av narkossjuksköterskor, vilken är förlagd till Karolinska sjukhuset.

³) Med tjänstgöringsskyldighet dessutom vid S:t Görans och Stigberget-Åsö sjukhus.

⁴) Dessutom utgår till underläkare för tjänstgöring vid poliklinik ersättning med 16 kr. per timme enligt avtal den 11 okt. 1950 (Utl. 1951: nr 48).

⁵) Såsom bitr. lasarettsläkare dessutom fast arvode med 1,200 kr.

Andre underläkare (26)¹⁾.

Nordenström, B. E. W., Schnabel, M. (å röntgen-avd.); Senning, Å., Ekeström, S. A. (å kirurgiska avd.); Bohman, C. M. G., Friberg, L. T., Lönnberg, B. V., Engström, C.-G. D. (å medicinska avd.); en vakant (å anestesivd.); en vakant (å kliniska lab.).

Obducent och patolog (9,120 kr.).

Bergstrand, K. J. H.

Tandläkare (5,750 kr. utan rörligt tillägg).

Forslund, G.

Kvinnokliniken.

Överläkare

(som professor avlönad av staten, som överläkare vid gynekologiska avd. I 1,500 kr. av staden utan rörligt tillägg).

Wetterdal, P. L.; mottagningstid: 14—15.

Biträdande överläkare (11,760 kr.).

Ingelman-Sundberg, A. G. I.

Biträdande läkare (11,760 kr.).

Hedberg, G. T. V.; Furuholm-Ingelman-Sundberg, Mirjam; Lagergren, C.-G.

Förste underläkare (19,080—18,480 kr.).

Fagerholm, P. Hj.; Nordenstrahl, C. O. G.; Gottlieb, T. C.; Gotthardson, N. A. G.; Klintskog, E. H.; Englund, S. E.; Rökæus, S. E.; Olsson, S. L. U.

Ett analysbiträde, fyra sjukgymnaster, en arbetsterapeut, fem förlossningsbarnmorskor, en överbarnmorska, fyrtioen översköterskor, sju operationsöversköterskor, fyra röntgenöversköterskor, två laboratorieöversköterskor, sex barnmorskor, åttioen sjuksköterskor, femton operationssköterskor, sju röntgensköterskor, tolv laboratoriesköterskor, fyra laboratoriebiträden, tre fotografiska biträden, två behandlingsbiträden, nio barnmorskor, två ljusbadsbiträden, ett röntgenbiträde, tre djursköterskor, en baderska, femtiofyra biträdande sjuksköterskor. — Elva sjukbärare, nio första sköterskebiträden, sex baderskor, trettioåtta sköterskebiträden å specialavdelning, etthundrasextio sköterskebiträden.

Predikant (4,800 kr.).

Skylling, B. L:son, komminister i Kungsholms förs.

En organist (1,752 kr.).

¹⁾ Se not 4 å sid. 413.

Förste kammarskrivare (22).

Brinkler, Å. E.

Kontorsassistenter (18).

Vakant, *tf.* Grahn, Signe H.; Ranskog, H. Å. R.; Jenerot, Inez O.; Widstrand, Linnéa K.

Amanuens (18).

Hedin, J.-Å.

Kuratorer (17).

Morsing, f. Carlswärd, Gertrud E. K.; mottagningstid: 10—11 (vardagar utom torsdagar), 14—16 (tisdagar och torsdagar).

Glemme, f. Malmeström, Margareta¹⁾; mottagningstid: 11—12 (alla vardagar).

Gromark, Gertrud M.¹⁾; mottagningstid: 9—10 (måndagar och lördagar), 13—14 (övriga vardagar).

Förste kontorsskrivare och kassör (16).

Vakant, *tf.* Fransson, f. Söderberg, E. Ingrid L.

En kontorsskrivare, tjugu första kontorsbiträden, elva kontorsbiträden (därav en halvtidstjänst), tre kontrollbiträden, två springflickor.

Maskinist (1 kl.) (19).

Holm, E. Hj. M.

Köksförestånderska (1 kl.) (19)²⁾.

Norberg, Kristina E.

Vaktmästare (1 kl.) (12).

Almgren, E. E.; Almgren, E. H.

En biträdande maskinist (1 kl.), två biträdande maskinister (2 kl.), en biträdande husmoder, åtta hantverkare, tre biträdande köksförestånderskor, sex vaktmästare, en överstaderska, sju telefonister, fem portvakter, varav en halvtidsanställd. — Sex eldare, sex gårdskarlar, fyra manliga köksbiträden, en första kokerska, tre kokerskor, sju första biträden, ett första matsalsbiträde, två källskänkor, fyra arbetsbiträden, tjungen köksbiträden, åtta matsalsbiträden, fyrtioen staderskor, fyra garderobiärer, tre tvättbiträden.

S:t Görans sjukhus.

Stadshagen, K. (postgirokonto nr 1083); t. 22 20 40.

Mottagningstider (för intagning av patienter):

invärtes sjukdomar: alla dagar 11—12
kirurgiska » : » » 8,30—9,30

¹⁾ Tjänstgör jämväl å rådgivningsbyrån för sexualfrågor (se sid. 447).

²⁾ Se not 1 å sid. 413.

hud- och könssjukdomar
män och kvinnor: vardagar 10,30—11,30, 12,30—13,30

lungtuberkulos: vardagar 10—11
ortopedi och kirurgisk tuberkulos: vardagar 10
plastikkirurgi: vardagar 10—10,30
finseninstitutet: vardagar 12—13.

Polikliniktider:

invärtes sjukdomar: förannmälningar per tel. 9—13
allergiska sjukdomar: öppet för anm. av nysökande vardagar utom lördagar 10—11

kirurgiska sjukdomar: vardagar
män: första besök 9—9,30, återbesök 10—10,30
kvinnor: första besök 12—12,30, återbesök 13—13,30

ortopedi och kirurgisk tuberkulos: måndagar, onsdagar och fredagar: första besök 11—12 (förannmälningar per tel. 9—12), återbesök 13—14
plastikkirurgi: måndagar och torsdagar, första besök 10—10,30, återbesök 9—9,30

hud- och könssjukdomar
män och kvinnor: måndagar, tisdagar, torsdagar och fredagar (ej helgdagar) 10,30—11,30, 12,30—13,30, 18—19, onsdagar och lördagar (ej helgdagar) 10,30—11,30, 12,30—13,30. Dag före helgdag ej kvällsmottagning.

Besökstider:

för patienter å helenskit rum: alla dagar 11—18;
för patienter å halvenskit rum: alla dagar 11,30—14, 17,30—18,30;

för patienter å allmänt rum:
å medicinska (I och II), kirurgiska, plastikkirurgiska samt hud- och könsavd.:
söndagar, tisdagar, torsdagar och lördagar 14—15;

å avd. för ortopedi samt kirurgisk och medicinsk tuberkulos:
söndagar, torsdagar och lördagar 14—15.

Barn å hud- och könsavd. söndagar och torsdagar 14—15.

Sjukvårds- och poliklinikavgifter: se sid. 410, 411 samt beträffande viss poliklinisk behandling sid. 444.

Den första plats i Stockholm, varest köns-sjuka vårdades i avskild lägenhet, lär hava varit Danviken. Där behandlades sedan början av 1700-talet de bland de intagna, som ledo av svårartad könssjukdom, i en särskild sjukstuga, som sedermera började kallas kurhus. På 1730-talet började man dit översända köns-sjuka från staden. Sedan det nya sinnessjukhuset å Danviken blivit färdigt år 1788, utvidgades avdelningen för köns-sjuka till 50 platser, men på grund av de sinnessjukas växande mängd måste efter år 1812 detta utrymme inskränkas. Den 1 april 1814 stängdes Danviken för de köns-sjuka, sedan ett provisoriskt kurhus på 20 sängar för stadens behov inrättats å Kungsholmen. I enlighet med förslag av särskilda av överståthållarämbetet utsedda kommitterade inrättades därefter år 1816 ett för Stockholms stad och län gemensamt

kurhus å 100 sängar i den å Kungsholmen befintliga kronoberäneriegendomen, vilken av statsverket upplåtits för ändamålet.

Redan i slutet av 1820-talet började dock svårigheter att uppstå i fråga om utrymmet, varför tid efter annan provisoriska åtgärder måste vidtagas, och år 1844 beslöts en större tillbyggnad av kurhuset. Dels på grund av det ytterst bristfälliga skick, varuti kurhusets byggnader råkat, och dels emedan sjukhuset snart visade sig allt mera otillräckligt, blev emellertid frågan om nya lokaler allt mera trängande. I anledning härav fattades på 1880-talet beslut om uppförandet av ett nytt, uteslutande för staden avsett sjukhus för köns-sjuka patienter. Det nya sjukhuset för-lades till Stadshagen på Kungsholmen, där byggnadsarbetet påbörjades år 1886 och fullbordades år 1888. Sjukhuset, som benämndes S:t Göran, bestod ursprungligen av tre egentliga sjukhusbyggnader och inrymde 279 vårdplatser för köns- och hudsjukdomar. Det skulle visserligen i första rummet användas för vård av köns-sjuka och av patienter med hudsjukdomar men beräknades framdeles kunna komma till användning även för andra sjukdomar. Vid tider av större sjuklighet i Stockholm blevo också på sjukhuset anordnade avdelningar dels för olika invärtes sjukdomar, dels även för sinnessjukdomar. I början av år 1902 öppnades vid sjukhuset i en nyuppförd paviljong en särskild avdelning med 108 sängar för sjuka lidande av lungtuberkulos i mera framskridet stadium, och år 1907 utökades denna avdelning med en andra sjukpaviljong. På hösten 1910 inrättades å sjukhuset en avdelning å 100 sängar för kirurgisk tuberkulos, varvid antalet sängplatser för lungtuberkulos minskades till 146 (sedermera reglerat till 144). År 1922 tillkom en ny isoleringspaviljong.

Med av stadsfullmäktige anvisade medel (tillsammans 4,818,000 kr.) samt bidrag av statsmedel (122,000 kr. för inrättande av nya vårdplatser för tuberkulussjuka) ägde under åren 1925—1930 en omfattande om- och tillbyggnad av sjukhuset rum, varigenom detta, samtidigt som det blev moderniserat och väsentligt utvidgat, helt förlorade sin gamla karaktär av specialsjukhus och blev ett blandat sjukhus, avsett för vård av jämnväl invärtes och kirurgiska sjukdomar m. m. I samband med om- och tillbyggnaden av de gamla byggnaderna genomfördes en helt ny disposition av desamma. I den med 3 våningar (utöver de förutvarande 3) påbyggda huvudbyggnaden inrymdes en medicinsk och en kirurgisk avdelning ävensom en operationsavdelning samt lokaler för medicinsk och kirurgisk poliklinik m. m. I en nyuppförd byggnad inrättades en röntgen- och ljusavdelning. Dessutom uppfördes en ny entré- och kontorsbyggnad, två nya personalbostadshus, nytt gravkapell m. m.

Stadsfullmäktige anvisade den 2 oktober 1939 ett belopp av 2,047,000 kr. till uppförande av ett efterbehandlingssjukhus och den 20 ma

Sjd

1940 ett belopp av 775,000 kr. till uppförande av en ny patologisk institution, vilka togos i bruk fr. o. m. år 1942. Platsantalet inom efterbehandlingssjukhuset utgjorde 216, men har sedermera minskat till 197 genom att avdelningarna ändrat karaktär. Vissa ombyggnader och förbättringar har under årens lopp företagits inom operationsavdelningen, tuberkulosavdelningarna m. m. Slutligen hava stadsfullmäktige den 20 februari 1950 anvisat ett belopp av 175,000 kr. för ändrings- och förbättringsarbeten inom hud- och könssjuktjänsterna för iordningställande därstädes av vårdplatser för kroniskt sjuka. Arbetena beräknas vara avslutade till 1 maj 1951.

Förutom en röntgen- och ljusavdelning finnes vid sjukhusets avdelning för hudsjukdomar ett finseninstitut. Ersättning för behandling å nu nämnda institutioner utgår enligt särskilda av sjukhusdirektionen fastställda grunder (jfr sid. 411).

Vid sjukhuset hava upprättats en allergipoliklinik, en medicinsk, en kirurgisk och en plastikkirurgisk poliklinik samt en poliklinik för kirurgisk tuberkulos och ortopedi, vid vilka tillämpas samma avgifter som vid stadens övriga sjukhuspolikliniker. En vid sjukhuset upprättad poliklinik för hud- och könssjukdomar har fr. o. m. den 1 januari 1940 uppgått i S:t Görans sjukhus.

Enligt stadsfullmäktiges beslut upprättades år 1938 vid S:t Görans sjukhus ett patientbibliotek, som skötes genom biblioteksnämndens försorg.

Vård av könssjuka inom Stockholm förekommer, förutom vid S:t Görans sjukhus, vid Södersjukhuset, ävensom vid vissa av staden anordnade fristående polikliniker.

Vid sjukhuset har inrättats ett daghem för omhändertagande av barn, vilkas mödrar tjänstgöra å sjukhuset.

Antalet vårdplatser vid S:t Görans sjukhus är för närvarande 965, av vilka 106 på avdelningen för hud- och könssjukdomar, 160 på avdelningen för lungtuberkulos, 62 på avdelningen för kirurgisk tuberkulos, 76 på ortopediska avdelningen, 236 på medicinska avdelningarna (I och II), 177 på kirurgiska avdelningen, 26 på plastikkirurgiska avdelningen, 92 för kroniska sjukdomar samt 30 i isoleringspaviljongen, vilka platser dock för närvarande disponeras för det ovannämnda provisoriska daghemmet.

Å avdelningarna för hud- och könssjukdomar finnas 25 platser för barn.

Författningar. Lag 20 juni 1918 ang. åtgärder mot utbredning av könssjukdomar, med ändr.

Styresman (arvode 3,684 kr.).

Strandell, B. H. E. (se nedan).

Syssloman (1 kl.) (30).

Rune, P. F.; t. 222040; mottagningstid: 9—11.

Husmoder (1 kl.) (19)¹).

Unell, Edith.

¹) Se not 1 å sid. 413.

Överläkare (30).

Strandell, B. H. E. (förordn. t. o. m. ³⁰/4 1956), mottagningstid: 11,30—12, å medicinska avd. I; **Juhlin-Dannfelt, C. H. G.** (förordn. t. o. m. ³¹/5 1955), å medicinska avd. II, mottagningstid: alla vardagar 13,30—14; **Schubert, O. O.** (förordn. t. o. m. ³¹/5 1953), mottagningstid: 11—11,30, å kirurgiska avd.; **Brück, N. A. J. C.** (förordn. t. o. m. ³¹/1 1955), mottagningstid: 12—13, å avd. för hud- och könssjukdomar samt å finseninstitutet; **Westergren, A. V. A.** (förordn. t. o. m. ³¹/12 1956), mottagningstid: 12,30—13, å avd. för medicinsk tuberkulos; **Orell, S. G. H.** (förordn. t. o. m. ³¹/10 1952), mottagningstid: 13—13,30, å avd. för ortopedi och kirurgisk tuberkulos; **Westermark, N. J. H.¹** (förordn. t. o. m. ³⁰/4 1952), mottagningstid: 11—11,30, å röntgen- och ljusavd.; **Grenabo, K.-J.** (förordn. t. o. m. ³¹/8 1955), mottagningstid 10—10,30, å plastikkirurgiska avd.; **Ringertz, N. O. E.²** (förordn. t. o. m. ³¹/10 1951), å patologiska avd.

Narkosläkare (30).

Vakant.

Elektrokardiografsläkare

(se Sabbatsbergs sjukhus).

Værnéus, A. G.

Förste underläkare (28)³).

Lundgren, L. G., Lindgren, L. A., (bitr. lasarettsläkare)⁴), **Celsing, F. A. F.** (å medicinska avd. I); **Wiholm, S., Difs, H.,** en vakant (å medicinska avd. II, allergiska avd.); **Strandell, G., Wijnblad, A. O. Hj.** (bitr. lasarettsläkare)⁴), **Snellman, B., Pålsson, E. T., Fock, G. C. A. G.** (å kirurgiska avd.); **Sjögren, B. G., Feldreich, H. A. F., Linnros, B. G., Norman, A. V.,** en vakant (å avd. för hud- och könssjukdomar och för kroniskt sjuka); **Bergqvist, S., Löfgren, S. H.** (bitr. sanatorieläkare)⁴) (å avd. för medicinsk tuberkulos); **Lindahl, E. O., Felländer, M. R.** (å avd. för ortopedi och kirurgisk tuberkulos); **Enblom, P. T. L.** (bitr. lasarettsläkare)⁴), **Backlund, O. S. V.** (å röntgen- och ljusavd.); en vakant (å plastikkirurgiska avd.).

Andre underläkare (26)³).

Berlin, S.-O. (å medicinska avd.); **Stavenow, S. D.,** två vakanta (å avd. för medicinsk tuber-

¹) Med skyldighet att i viss utsträckning ansvara för undersökning och behandling av patienter från Beckomberga sjukhus.

²) Med skyldighet att verkställa obduktioner och patologiska undersökningar vid Epidemijukhuset.

³) Se not 4 å sid. 413.

⁴) Se not 5 å sid. 413.

kulos); **Ljungqvist**, R. (å avd. för ortopedi och kirurgisk tuberkulos); **Seldén**, L. B. R., en vakant (å röntgenavd.); **Östman**, P. E. V. (å kirurgiska avd.).

Bakteriolog (6,132 kr.).

Packalén, K. T.

Öron-, näs- och halsläkare (7,500 kr.).

Hagerman, F. R. L.

Överläkargöromål för kroniskt sjuka
(4,800 kr.).

Vakant.

Läkare för neurologiska och psykiatriska sjukdomar (2,928 kr.).

Vakant, *tf.* **Mindus**, E.

Ögonläkare (1,800 kr.
utan rörligt tillägg).

Vakant, *tf.* **Olson**, O. G.

Tandläkare (5,750 kr.
utan rörligt tillägg).

Berghagen, N.

Poliklinikläkare (B 12).

Tenlén-Magnusson, Saga, en vakant, *tf.* **Larre**, C. E. (vid kvinnliga hud- och könspolikliniken); **Janzon**, B. I., **Willners**, K. G., *tjl.*, *tf.* **Falk**, C.-A. P.¹⁾ (vid manliga hud- och könspolikliniken); en vakant, *tf.* **Jungtorp**, G. R. V., en vakant (vid medicinska polikliniken).

Poliklinikläkare

(10,424—5,694 kr.).

Almkvist, S. L., **Larre**, C. E., *tjl.* (se ovan) (vid manliga hud- och könspolikliniken).

Sju sjukgymnaster, tre arbetsterapeuter, fem operationsöversköterskor, fyra röntgenöversköterskor, fyra laboratorieöversköterskor, trettioåtta översköterskor, två laboratoriebiträden, tio laboratoriesköterskor, tio operationsköterskor, en operations-sköterska (halvtidstjänst), sjuttiosex sjuksköterskor, en tandsköterska (halvtidstjänst), en ljusbehandlingssköterska (5-timmars-tjänst), två sjuksköterskor (5-timmars-tjänster), en sjuksköterska (halvtidstjänst), en fotograf, två fotografiska biträden, en badmästare, ett operationsbiträde, två biträdande sköterskor, en baderska. — Nio sjukbärare, trettiosju första sköterskebiträden, etthundrasextiofyra sköterskebiträden, sex till-

fälliga sköterskebiträden, (halvtidstjänster), nio *baderskor*, etthundraåtta *sköterskebiträden*, trettion *sjuksköterskeelever*.

Predikant (2,988 kr.).

Knutson, K. H. F., komminister i S:t Görans förs.

En *organist* (840 kr.).

Förste kammarskrivare (22).

Karlsson, A. V. E.

Kontorsassistenter (18).

Arenholt, B. H. R.; **Avén**, f. **Etzler**, Margit A. C.; **Elström**, R. G. A.; **Hultman**, B. K. T.

Amanuens (18).

Lodner, E. E. M.

Kuratorer (17).

Edholm, Carin; mottagningstid: 9,30—10,30 (alla vardagar), 14—16 (tisdagar och torsdagar).

Brusewitz, f. **Brantstedt**, Ingegerd M.,¹⁾ mottagningstid: 10,30—11,30 (alla vardagar), 18—19 (måndagar, tisdagar och torsdagar).

Groll, f. **Zethræus**, Nora M. (mottagningstid: 10,30—11,30, 12,30—13,30 (alla vardagar), 18—19 (måndagar och torsdagar).

Haste, f. **Bohvin**, Kerstin Ch.; mottagningstid: 10—11 (alla vardagar utom tisdagar), 14—16 (tisdagar).

Förste kontorsskrivare och kassör (16).

Ljungqvist, Kerstin H.

Tjugutva första kontorsbiträden (därav två tillfälliga med halvtidstjänst), fjorton kontorsbiträden (därav en tillfällig med 5-timmars-tjänst samt tre tillfälliga med halvtidstjänst), två kontrollbiträden.

Maskinist (1 kl.) (19).

Näsman, J. M.

Köksförestånderska (1 kl.) (19).²⁾

Svensson, D. I. H. (Thea).

Vaktmästare (1 kl.) (12).

Andersson, R. K.; **Carlsson**, J. A. S.

En biträdande maskinist (1 kl.), en biträdande maskinist (2 kl.), åtta hantverkare, tre vaktmästare (2 kl.), ett extra expeditionsvaktsbiträde, tre biträdande köksförestånderskor (1 kl.), en biträdande hus-

¹⁾ Tjänstgör även å rådgivningsbyrån för sexualfrågor (se sid. 447).

²⁾ Se not 1 å sid. 413.

¹⁾ Med tjänstgöring även å Södersjukhuset.

Sjd

moder, en föreståndarinna, två barnsköterskor, en överstaderska, sex telefonister, två portvakter (2 kl.), två springflickor.
— En *reparatör, tio eldare* (därav en endast 8 mån. av året), en *målare, nio gårdskarlar, två arbetstagare* i köket, en *diversearbetare* i köket, en *första kokerska, fyra kokerskor, ett första matsalsbiträde, fyra första biträden, två kallskänkor, tre matsalsbiträden, tjuguen köksbiträden, ett linneförrådsbiträde, två första biträden, tre arbetsbiträden* i tvättförrådet, *tjugusju städerskor, fyra tillfälliga städerskor* (därav två med 4-timmarstjänst och två med 3-timmarstjänst), *tre portvakter.*

S:t Eriks sjukhus.

Fleminggatan 22, K. (postgirokonton nr 2034); t. 22 15 40; expeditionstid: 9—13,30 (lördagar och dag före helgdag 9—13,30); ang. särskilda avdelningar, se nedan.

Mottagningstider:

å kirurgiska polikliniken besök: alla dagar för män 13,15—13,45, för kvinnor 12,45—13,15; för olycksfall hela dygnet;

återbesök: alla dagar för män 9,45—10,30, för kvinnor 10,45—11,30;

å medicinska polikliniken: tisdagar, torsdagar och lördagar 12,30—13,30; efter anm. per tel. 9—9,30.

(Mottagnings- och besöksstider i övrigt, se nedan.)

S:t Eriks sjukhus leder sitt ursprung från sjukavdelningarna vid den under fattigvårdsnämnden lydande Stockholms stads allmänna försörjningsinrättning, vilken daterar sin uppkomst från mitten av förra århundradet. Vid denna tid inrättades i huvudstaden två s. k. arbets- och försörjningsinrättningar, den ena å Norr (»Grubbens gård» å Kungsholmen), den andra å Söder (den s. k. »Dihlströmska inrättningen»). Redan år 1864 ombildades dessa, den förra till försörjningsinrättningen, den senare till arbetsinrättningen (numera vårdhemmet Högalid). Till försörjningsinrättningen överflyttades 1878 de militärhjon, som efter upplösningen av den provisoriska militärförsörjningsinrättningen i Stockholm 1851 övertagits och ditslits vårdats i en särskild anstalt, Stockholms stads militärförsörjningsinrättning. De överflyttades sedermera till arbetsinrättningen. För de å försörjningsinrättningen intagna sinnessjuka uppfördes 1895 en särskild byggnad.

Allmänna försörjningsinrättningen, som fr. o. m. år 1922 erhöi den ändrade benämningen S:t Eriks sjuk- och vårdhem, bestod av dels en huvudavdelning, dels sju (tidigare åtta) filialer. Huvudavdelningen var fördelad å tre underavdelningar: lasarettsavdelningen, sinnes-

sjukavdelningen och försörjningsavdelningen. I enlighet med av stadsfullmäktige den 16 juni 1924 godkända grunder för omläggning av fattigvårdens anstaltsvärd för vuxna skedde fr. o. m. den 1 juli 1926 en omorganisation av S:t Eriks sjuk- och vårdhem, varvid hemmets huvudavdelning — sedan klientelet å dess försörjningsavdelning överförts till vårdhemmet Högalid och andra fattigvårdsanstalter — överflyttades till hälsovårdsnämndens förvaltning. I samband med överflyttningen erhöi anstalten, som härigenom helt och hållet fått karaktären av sjukhus, den ändrade benämningen sjukhuset S:t Erik, fr. o. m. 1933 ändrat till S:t Eriks sjukhus.

Efter överflyttningen till hälsovårdsnämnden ställdes S:t Eriks sjukhus, i likhet med flertalet av stadens övriga sjukhus under sjukhusstyrelsens förvaltning, fr. o. m. 1 januari 1933 under sjukhusdirektionen. Beträffande intagning, vårdavgifter, personalens tillsättning m. m. gälla numera samma bestämmelser som för stadens övriga sjukhus.

S:t Eriks sjukhus är beläget å Kungsholmen, Fleminggatan 22, och upptager med tillhörande gårdar och planteringar större delen av kvarteret Tegelslagaren mellan nämnda gata och Barnhusviken.

Med godkännande i princip av en av stadskollegiets sjukhuskommitté framlagd plan för ordnande av stadens lasarettssjukvård, vilken bl. a. avsåg ett nedläggande av S:t Eriks sjukhus, beslöt stadsfullmäktige den 27 oktober 1930 bevilja ett anslag av 785,000 kr. till vissa provisoriska ändringsarbeten vid sjukhuset, vilka ansågs erforderliga för att sjukhuset skulle kunna på ett tillfredsställande sätt fungera under den övergångstid (beräknad till 6 å 8 år), som måste förflyta, innan andra vårdmöjligheter kunnat beredas för därstädes intagna patienter. Till följd av bristen på sjukhusplatser ha de tidigare planerna på S:t Eriks sjukhus' nedläggande icke fullföljts och sjukhuset har i stället undergått flera betydande moderniseringar. Sjukhuset har därigenom från en anstalt för kroniskt sjuka omändrats till ett akutsjukhus med moderna anordningar. För de mera omfattande förbättringarna redovisas här nedan.

Stadsfullmäktige beviljade den 19 september 1932 ett anslag på 315,000 kr. till förbättrings- och ändringsarbeten inom norra paviljongen, huvudsakligen avseende en modernisering av därstädes befintliga vårdavdelningar samt inrättandet av diatermi-, gymnastik- och kortvågsavdelning ävensom journalarkiv. Vidare beviljade stadsfullmäktige den 16 maj 1938 ett anslag på 395,000 kr. för bl. a. om- och tillbyggnad av administrations- och röntgenbyggnaderna ävensom för inrättandet av en medicinsk poliklinik. Stadsfullmäktige beviljade ytterligare den 2 oktober 1939 anslag med 1,175,000 kr. för ombyggnad och modernisering av västra och östra paviljongerna ävensom för anordnandet av samlings- och föreläsningssal samt biblioteks-

lokal i norra paviljongen. Intill föreläsningssalen i norra paviljongen inreddes ett kliniskt laboratorium. Tilläggsanslag härför beviljades den 2 december 1940 med sammanlagt 335,000 kr. Sjukhusdirektionen beslöt den 3 december 1941, att 60 platser inom östra paviljongen skulle upplåtas till en provisorisk barnbördsavdelning. *S:t Eriks barnbörds- och kvinnokliniska avdelning*, förlagt till en från barnavårdsnämnden år 1938 övertagen byggnad, anslöts till S:t Eriks sjukhus fr. o. m. den 1 januari 1943 enligt sjukhusdirektionens beslut den 16 december 1942. Förutom förlösningssjukvård tillfördes sjukhuset härigenom 29 barnbördsplatser. Sinnessjukhusets avd. D omändrades år 1945 till en alkoholistvårdavdelning med 18 platser. Den 11 februari 1948 upplåts lokaler vid sjukhuset för Stockholms modersmjölkcentral.

Enligt sjukhusdirektionens beslut den 19 januari 1949 skall sjukhuset icke nedläggas utan tvärtom inordnas i planen för det fortsatta utbyggandet av stadens sjukhus. Stadskollegiet beslöt på direktionens framställning den 10 mars 1949 lämna sitt medgivande till verkställande av de utredningar beträffande bl. a. S:t Eriks sjukhus, som erfordrades för att upprätta en generalplan för den slutna kroppssjukvården. Till fullföljande härav har en generalplan för sjukhusets om- och tillbyggnad utarbetats. Den 4 december 1950 hava stadsfullmäktige anvisat 565,000 kr. till barnbördsavdelningens omdisposition till en gynekologisk-obstetrisk klinik, omfattande c:a 25 obstetriska och ett 70-tal gynekologiska platser.

Vid sjukhuset finnes en kirurgisk poliklinik (sedan år 1927) och en medicinsk poliklinik (sedan år 1940). Till sjukhuset är även sjukhusdirektionens blodgivarecentral förlagd.

Vid sjukhuset har inrättats ett daghem för omhändertagande av barn, vilkas mödrar tjänstgöra vid sjukhuset. Enligt stadsfullmäktiges beslut har vid S:t Eriks sjukhus upprättats ett patientbibliotek, som skötes genom biblioteksnämndens försorg.

Sjukhusets nuvarande platsantal, 1,042, är fördelat på fyra avdelningar, en lasarettssjukavdelning med 543 platser, varav 391 å medicinska avdelningen och 152 å kirurgiska avdelningen, en alkoholistvårdavdelning med 18 platser, en sinnessjukavdelning med 374 platser och en barnbördsavdelning med 107 platser.

Styresman (arvode 3,684 kr.).

Sandström, C. (se nedan).

Syssloman (1 kl.) (30).

Ohlson, G. A.; t. 22 15 40 (växel), 51 08 25 (direkt); mottagningstid: 9—11.

Husmoder (1 kl.) (19).¹⁾

Lindh, Jenny E.

¹⁾ Se not 1 å sid. 413.

Lasarettssjukavdelningen.

Mottagningstid (för intagning av patienter): alla dagar 10—11; för olycksfall hela dygnet.

Besöksstider:

för patienter å helenskiilt rum: alla dagar 11,30—18;

för patienter å halvenskiilt rum: alla dagar 11,30—14, 16—18;

för patienter å allmänt rum: tisdagar, torsdagar, lördagar och söndagar 14—15.

Sjukvårds- och poliklinikavgifter: se sid. 410 och 411.

Barnbördsavdelningen.

Mottagningstider: patienter intagas alla tider på dygnet.

Besöksstider: tisdagar, torsdagar, lördagar och söndagar 12—13 samt 18,30—19 endast för mannen.

Sjukvårdsavgifter: se sid. 410, 411.

Överläkare (B 19)

(vid gynekologisk-obstetriska avd., tillika föreståndare för rådgivningsbyrån för sexualfrågor).

Westberg, S. V. (förordn. t. o. m. ³¹/₁ 1957), mottagningstid 10—10,30.

Överläkare (35).¹⁾

Josephson, B. A. (förordn. t. o. m. ³¹/₁₂ 1956), mottagningstid: 11,30—12, å kliniska laboratoriet.

Överläkare (30).

Sandström, C. (förordn. t. o. m. ³¹/₃ 1956), mottagningstid: 11,30—12, å röntgenavd.; *Berglund, H.* (förordn. t. o. m. ³⁰/₆ 1952), mottagningstid: 11,30—12, *Ihre, B. J. E.* (förordn. t. o. m. ³¹/₁ 1955), mottagningstid: 11,30—12, *Sköld, E. G. V.* (förordn. t. o. m. ³¹/₁ 1955, mottagningstid: 8,30—9, å medicinska avd.; *Perman, E. G. S.* (förordn. t. o. m. ³¹/₁₀ 1951), mottagningstid: 11,30—12, å kirurgiska avd.; *Lindgren, A. G. H.* (förordn. t. o. m. ³⁰/₁₀ 1953), mottagningstid: 11,30—12 å patologiska avd.

Narkosläkare (30).²⁾

Vakant.

Elektrokardiografsläkare (5,616 kr.).

Sjöstrand, O. T.

¹⁾ Med skyldighet att utan särskild ersättning utföra specialundersökningar för andra stadens sjukhus i den mån de icke kunna utföras vid sjukhusens egna laboratorier eller direktions kliniska centrallaboratorium.

²⁾ Med skyldighet för innehavaren att även tjänstgöra vid Kronprinsessans Lovisas vårdanstalt för sjuka barn.

SjD

*Läkare för öron-, näs- och hals-
sjukdomar* (5,256 kr.).

Jungert, G. E. Y.

Läkare för ögonsjukdomar
(4,032 kr.).

Kornerup, T. G.

Tandläkare (3,450 kr.
utan rörligt tillägg).

Vakant.

Förste underläkare (28.)¹⁾

Lagerlöf, H. O. (bitr. lasarettsläkare)²⁾, Frisk, A. R. (bitr. lasarettsläkare)²⁾, Porjé, I.-G. (bitr. lasarettsläkare)²⁾, Burman, T. G., Lövgren, E. O. E. (bitr. lasarettsläkare)²⁾, Bárány, F. R., Lindgren, E. I. (Inga), Werkö, L. A., Graf, J. W., två vakanta³⁾ (å medicinska avd.); Lindholmer, B. H. R., Strömbäck, P. T., Sjögren, K. O., Palmlov, K. P. A. (bitr. lasarettsläkare)²⁾, Håkansson, C.-E. (å kirurgiska avd.); Kullman, C.-E., Gidlund, Å. S., Bothén, N. F. (å röntgenavd.); en vakant, *tf.* Rahe, K. A. H. (å alkoholistvårdavd.); Broms, L. A. G:son, Holmberg, N. T. (å gyn.-obst. avd.).

Andre underläkare (26.)¹⁾

Blumenthal, B. M., Tullberg, J. M. T. (å medicinska avd.); Bjersner, B. A. (å kirurgiska avd.); två vakanta (å röntgenavd.); Bucht, N. H. (å kliniska laboratoriet); en vakant (å gyn.-obst. avd.).

Fem assistentläkare (oavlönade), två amanuenser (1,200 kr. jämte fri kost, dessutom oavlönade av Karolinska institutet).

Extraläkare (10,236 kr.).

En vakant (å alkoholistvårdavd.); en vakant (å gyn.-obst. avd.).

Läkare i pediatrik (7,536 kr.).

Broman, K. V. B.

Biträdande husmoder (13).

Nilsson, Margot E.

*Husmoder och förlossningsbarn-
morska* (12).

Janson, Anna M.

Ett analysbiträde, två sjukgymnaster, fyra operationsöversköterskor, fyra opera-

¹⁾ Se not 4 å sid. 413.

²⁾ Se not 5 å sid. 413.

³⁾ Därav en med tjänstgöring jämväl å blod-givarecentralen.

tionssköterskor, fyra röntgenöversköterskor, sex röntgensköterskor, två laboratorieöversköterskor, tolv laboratoriesköterskor, fyra förlossningsbarnmorskor, två överbarnmorskor, nio barnmorskor, tjugufem barnsköterskor, ett laboratoriebiträde, trettiofyra översköterskor, sextiofem sjuksköterskor, två arbetsterapeuter, ett behandlingsbiträde, två fotografiska biträden, ett operationsbiträde, en baderska, nio sjuksköterskeelever. — En sömmerska, ett första biträde, tio sköterskebiträden vid röntgen- och ljusbehandlingsavd., tre sköterskebiträden vid operationsavd., fyra sköterskebiträden vid poliklinikerna, ett sköterskebiträde vid tuberkulosavd., åtta sköterskebiträden å lab- och undersökningscentralerna, tretton sköterskebiträden vid förlossningsavd., tvåhundra tre sköterskebiträden, sjuttont städerskor, nio baderskor.

Sinnessjukavdelningen.

Besökstid: torsdagar och söndagar 14—15.

Sjukvårdsavgifter: se sid. 410, 411.

Överläkare (30).

Vakant, *tf.* Ehrensward, J. N. G., frih.

Förste underläkare (30).

Kullman, Julie K. A.; Norman, f. Danieli, Margit E.

Förestånderska (15).

Röed, f. Kjellén, J. A. M. (Magda).

Åtta översköterskor, en sjuksköterska, elva skötare, sjuttiofyra sköterskor. — Tre städerskor.

Predikanter (5,964—2,184 kr.).

Heldt, T. E. O., pastor; Irlstam, T. V. Hj., kyrkoherde i Matteus förs.

En organist (624 kr.).

Förste kammarskrivare (22).

Nordquist, G. A.

Kontorsassistenter (18).

Fors, T. K. R.; Jansson, R. M.; Rönnow, f. Palmskog, M. Aura Ch.; Grönberg, Margit.

Amanuens (18).

Lyttkens, B. R.

Kuratorer (17).

Andersson, Mai K. A.; mottagningstid: 14—16 (måndagar och torsdagar), 10—11 (övriga vardagar).

Jonsson, M. R. A. (Margit), tj. (se sid. 448);
mottagningstid: 14—16 (måndagar och tors-
dagar), 10—11 (övriga vardagar).

Hasselquist, Anita D., tj. (se sid. 448); mot-
tagningstid: 14—16 (måndagar och torsdagar),
10—11 (onsdagar)¹).

Förste kontorsskrivare och kassör (16).

Ljunggren, f. von Hausswloff, Marie-Louise M.

En kontorsskrivare, tretton första kon-
torsbiträden, åtta kontorsbiträden, tre till-
fälliga kontrollbiträden.

Maskinist (1 kl.) (19).

Esslén, C. S.

Köksförestånderska (1 kl.) (19).²

Wallin, Asta M.

Vaktmästare (1 kl.) (12).

Lätt, J. G.; Carlsson, K. A.; Leijon, G. A.

En biträdande maskinist (1 kl.), en bi-
trädande maskinist (2 kl.), två biträdande
köksförestånderskor (1 kl.), en tvättföre-
stånderska (1 kl.), fem hantverkare, sex
vaktmästare (2 kl.), en överstäderska, en
biträdande tvättförestånderska (2 kl.), fem
telefonister.

En målare, en tapetserare, sex repara-
törer, fem eldare, en förrådsarbetare, en
trädgårdsarbetare, elva sjukbärare, tretton
gårdskarlar, fyra diversearbetare i köken,
en första kokerska, tre kokerskor, ett första
måtsalsbiträde, en första sömmerska, en
kallskänka, fem första biträden, fyra söm-
merskor, fyra strykerskor, fyra maskintvät-
terskor, sexton tvättbiträden, sju måtsals-
biträden, nitton köksbiträden, sex städer-
skor, en garderobiär.

Södersjukhuset.

*Årstalunden, Sö. (postgirokonto nr 58064);
t. 23 70 00.*

Mottagningstid (för intagning av patien-
ter): 10—11.

Polikliniktider:

medicinska polikliniken: vardagar 9—10; tids-
beställning per tel.

kirurgiska poliklinikerna: vardagar 9,30—11 och
13—14,30;

gynkologiska polikliniken: vardagar 8,30—9;

mödravårdscentralen: vardagar 12—13, måndagar
och torsdagar även 18—19;

polikliniken för sockersjuka: tisdagar och tors-
dagar 9—10 (se sid. 445);

allergiska polikliniken: måndagar och torsdagar
11,30—16,30, tisdagar 12—14, onsdagar, fre-
dagar och lördagar 9—11;

polikliniken för öron-, näs- och halssjukdomar:
vardagar 8,30—9,30;

ögonpolikliniken: tid efter överenskommelse;

röntgenterapipolikliniken: vardagar 10—10,30;

hud- och könspolikliniken: vardagar (utom lör-
dagar) 13—14, måndagar, onsdagar och fre-
dagar 18—19, lördagar 11,30—12,30;

psykiatriska polikliniken: vardagar 8,30—9,30;

hjärtpolikliniken: tid efter överenskommelse;

ortopediska polikliniken: måndagar, onsdagar och
fredagar nybesök 10—11, återbesök 13—14;

tidsbest. per tel.;

neurologiska polikliniken: (polikliniktider ännu ej
fastställda);

avdelning för fysikalisk terapi: vardagar utom
lördagar 9—11 och 13—14, tisdagar 9—11;

tidsbest. per tel. 10,30—11,30;

gengaspolikliniken: vardagar 9—10; tidsbeställ-
ning per tel.

Besöksstider:

å barnbördsavdelningen

för patienter å allmänt rum: söndagar 14—15
samt alla dagar 18,30—19 (endast för mannen);

för patienter å hel- och halvenskilda rum: tis-
dagar, torsdagar, lördagar och söndagar 12

—13 samt alla dagar 18,30—19 (endast för
mannen);

å övriga avdelningar

för patienter å allmänt rum: tisdagar, torsdagar
och lördagar 14—15 samt söndagar 13,30—15;

för patienter å halvskilt rum: alla dagar
11,30—13,30 samt 16—18;

för patienter å helenskt rum: alla dagar 12—18.

Expeditionstid: å sysslomanskontoret var-
dagar 10—12, 13—15,30; lördagar och dag före
helgdag 10—14.

Sjukvårds- och poliklinikavgifter: se
sid. 410, 411.

År 1934 förelades stadsfullmäktige en plan
för lasarettssjukvårdens ordnande, utarbetad av
en av stadskollegiet den 2 september 1926 för
ändamålet tillsatt sjukhuskommitté. Enligt kom-
mitténs plan — 1933 års generalplan — skulle
lasarettssjukvården koncentreras till tre central-
sjukhus, varav ett för de södra stadsdelarna.
Förslag till det nya sjukhuset å Södermalm
(Södersjukhuset) godkändes av stadsfullmäktige
den 26 april 1937 (jfr Bih. 1936, nr 56, Utl. 1937
nr 131). Därvid uppdrogs åt sjukhusdirektionen
att dels å det staden tillhöriga området i Årsta-
lunden ombesörja uppförandet av ett central-
sjukhus för de södra stadsdelarna, dels uppföra
en centraltvättinrättning för vissa stadens an-
stalter. För ändamålet beviljades sjukhusdirek-
tionen ett anslag av 21,049,000 kr., av vilket
belopp 1,400,000 kr. anvisades för år 1937.
Den 28 maj 1937 beslöt sjukhusdirektionen att

¹) Gemensam med Stigberget—Åsö sjukhus.

²) Se not 1 å sid. 413.

tillsätta en byggnadskommitté, bestående av fem personer och benämnd Södersjukhusets byggnadskommitté (se sid. 403) med uppdrag att ombesörja uppförandet av det sålunda beslutade nya centralsjukhuset. Detta skulle i slutbyggt skick omfatta 1,542 vårdplatser, av vilka 1,206 skulle ingå i en första utbyggnad. Arbetena med uppförande av stommen till sängbyggnaden — inrymmande vårdavdelningar — påbörjades år 1939.

Med anledning av att konjunkturutvecklingen och de inträffade krisförhållandena i så väsentlig grad ökat material- och arbetskostnaderna, att det av stadsfullmäktige anvisade anslaget skulle komma att betydligt överskridas, och med hänsyn till det budgetära läget, beslöt stadsfullmäktige den 1 december 1941, att utbyggnaden av sjukhuset tills vidare skulle begränsas till 617 vårdplatser jämte motsvarande utrymmen i behandlingsbyggnaden. Samtliga dessa platser kunde tagas i bruk under år 1943 samt i början av år 1944.

Den alltmer framträdande platsbristen inom lasarettssjukvården visade emellertid, att detta platstillskott var otillräckligt för de kommande årens behov. Den 2 juli 1942 gjorde Södersjukhusets byggnadskommitté därför en förnyad framställning om färdigställande av den återstående delen av sjukhuset och sedan sjukhusdirektionen i skrivelse den 7 oktober 1942 ingivit förslag härom till stadsfullmäktige, beslöt fullmäktige den 20 mars 1944 låta färdigställa den återstående delen av sjukhuset, som då totalt avsågs omfatta 1,193 inläggande patienter.

Utöver de ursprungligen beviljade medlen om 21,049,000 kr. för uppförande av Södersjukhuset med centraltvätt, ett bostadshus och personalrestaurang med inklusive anslag för inventarier hava stadsfullmäktige under åren 1937—1950 för sjukhusanläggningens uppförande och inredning m. m. vid skilda tillfällen beviljat anslag å tillhoppa 34,804,600 kr.

Sjukhuset omfattar för närvarande 1,195 vårdplatser med följande fördelning å de olika disciplinerna.

Invärtesmedicinska sjukdomar (4 avdelningar)	380 platser
Kirurgiska sjukdomar (2 avdelningar)	274 »
Neurokirurgiska sjukdomar	36 »
Ortopediska »	32 »
Öron-, näs- och halssjukdomar ...	57 »
Ögonsjukdomar	19 »
Röntgenterapi	28 »
Hud- och könssjukdomar	68 »
Kvinnosjukdomar	41 »
Förlossningsfall	141 »
Psykiska sjukdomar	84 »
Infektionsavdelning	24 »
Intagningsavdelning	10 »

Totalsumma 1,195 platser

Förutom vårdavdelningar omfattar sjukhuset polikliniker för samtliga vid sjukhuset företrädda vårdspecialiteter (se ovan).

Den 19 maj 1947 beslöt stadsfullmäktige anvisa sjukhusdirektionen medel för uppförande av ett efterbehandlingsjukhus vid Södersjukhuset. Detta avses omfatta 307 vårdplatser för sådana efterbehandlingsfall, som kunna överföras från sjukavdelningarna inom Södersjukhuset. Tillkomsten av ett efterbehandlingssjukhus kommer således att möjliggöra ett mer effektivt utnyttjande av sjukhusets sjukavdelningsplatser för behandling av de krävande akuta sjukdomsfallen. Byggnadsarbetena hava nyligen påbörjats.

Inom Södersjukhusets område ligger Sachsska barns sjukhuset (se nedan), som efter ombyggnad och utvidgning kommer att direkt anknytas till Södersjukhuset som dess specialavdelning för småbarns- och spädbarnsvård. Fr. o. m. år 1950 utgöra Södersjukhuset samt Sachsska barns sjukhuset en gemensam förvaltningsenhet.

I samband med barnbördsavdelningen är anordnad en statens anstalt för barnmorskeundervisning. Genom ett år 1943 träffat avtal har staden åtagit sig att dels mot ett årligt bidrag hålla lokaler m. m. för undervisningen, dels mot viss ersättning hålla kost och bostäder åt eleverna. Anstaltens överlärare och barnmorskelärare äro överläkare respektive biträdande läkare vid barnbördsavdelningen.

Stadsfullmäktige beslöt den 20 mars 1944 att låta uppföra en byggnad för S:t Eriks sjuksköterskeskola (se sid. 451) i lokal anslutning till Södersjukhuset. Denna skola är nu färdigbyggd och har tagits i bruk under november månad år 1950.

Enligt stadsfullmäktiges beslut har fr. o. m. år 1945 vid Södersjukhuset inrättats ett patientbibliotek, som skötes genom biblioteksnämndens försorg.

Författning. K. stadga 13 maj 1938 för barnmorskeundervisningen, med ändr.

Styresman (arvode 5,256 kr.).

Sahlgren, E. J. A., mottagningstid: 12,30—13 (se nedan).

Intendent (30).

Lindström, E. L. A.; t. 23 70 00; mottagningstid: 9—11.

Husmoder (1 kl.) (19).¹⁾

Sand, Dagmar A.

Överläkare (35).

Hammarsten, Greta (förordn. t. o. m. ^{31/12} 1956), mottagningstid: 10—12, å kliniska laboratoriet; **Varenius, S. R. P.** (förordn. t. o. m. ^{31/10} 1955), mottagningstid: 10—10,30, å bakteriologiska laboratoriet.

¹⁾ Se not 1 å sid. 413.

Överläkare (30).

Sahlgren, E. J. A. (förordn. t. o. m. $^{30}/_6$ 1952), mottagningstid: 12,30—13, å medicinska avd. I; **Nylin, K. G. V.** (förordn. t. o. m. $^{30}/_6$ 1951), mottagningstid: 9,15—9,45, å medicinska avd. II; **Jonsson, E. W.** (förordn. t. o. m. $^{31}/_{12}$ 1955), mottagningstid: 10,30—11, å medicinska avd. III och avd. för fysikalisk terapi; **Salén, E. B.** (förordn. t. o. m. $^{30}/_6$ 1952), mottagningstid: 11,30—12, å medicinska avd. IV; **Palmer, I.** (förordn. t. o. m. $^{31}/_6$ 1954), mottagningstid: 14—15 utom lördagar, å kirurgiska avd. I; **Brandberg, C. R. E.** (förordn. t. o. m. $^{30}/_4$ 1952), mottagningstid: 13,30—14, å kirurgiska avd. II; **Jönsson, N. G.¹⁾** (förordn. t. o. m. $^{30}/_6$ 1952), mottagningstid: 10,30—11, å röntgendiagnostiska avd. I; **Magnusson, A. H. W.¹⁾** (förordn. t. o. m. $^{31}/_{12}$ 1953), mottagningstid: 13,30—14, å röntgendiagnostiska avd. II; en vakant, å röntgenterapiavd.¹⁾; **Wahlgren, F. F.** (förordn. t. o. m. $^{31}/_1$ 1956), mottagningstid: 13—13,30, å patologiska avd.²⁾; **Sjöqvist, C. O.** (förordn. t. o. m. $^{31}/_1$ 1953), mottagningstid: 13—14, å neurokirurgiska avd.; **Bäferstedt, B. E.** (förordn. t. o. m. $^{30}/_6$ 1952), mottagningstid: 12,30—13, å hud- och könsavd.; **Wohlfahrt, C. S. S.** (förordn. t. o. m. $^{30}/_6$ 1952), mottagningstid: 13—13,30, å psykiatriska avd.; **Frenckner, F. J. P.** (förordn. t. o. m. $^{30}/_6$ 1952), mottagningstid: 10—10,30, å öronavd.; **Granström, K. O.** (förordn. t. o. m. $^{31}/_{10}$ 1953), mottagningstid: 9,30—10, å ögonavd.; **Hellstadius, A.** (förordn. t. o. m. $^{31}/_{10}$ 1955), mottagningstid: 9,30—10, å ortopediska avd.; en vakant, å yrkesmedicinska avd.

Överläkare

(som överläkare vid gyn. avd. 5,256 kr. av staten, som överlärare vid barnmorskläroanstalten avlönad av staten).

Lundqvist, E. B., mottagningstid: 9—9,30 (å kvinnoavd.).

Biträdande läkare

(som barnmorsklärare avlönad av staten).

Holtz, A. G. F.

Läkare i pediatrik (8,760 kr.).

Magnusson, J. H.

Förste underläkare (28)³⁾.

Kirstein, L., von Reis, G. (å medicinska avd. I);

¹⁾ Med skyldighet att utföra undersökningar och behandlingar å Långbro sjukhus och Sachska barnsjukhuset.

²⁾ Med skyldighet att utan särskild ersättning utföra obduktioner och patologiska undersökningar jämval vid Sachska barnsjukhuset.

³⁾ Se not 4 å sid. 413.

en vakant (å medicinska avd. I och III); **Ejrup, E. W. B.** (bitr. lasarettsläkare)¹⁾; **Friedman, C.-E., Göhle, O., Karnell, N. C. J. H., Grewin, K. E., Hedlund, S. G. L.** (å medicinska avd. II); **Nyström, E. G.** (bitr. lasarettsläkare)¹⁾; **Berglund, N. K. G:son, Hävermark, N. G. M.**, en vakant (å medicinska avd. III); **Österman, P.-O. A., Sundberg, M. Birgitta, Schmidt, G. E.** (å medicinska avd. IV); **Stjernberg, F. L.** (bitr. lasarettsläkare)¹⁾; **Flordh, P. D. C., Hanson, f. Ljungkvist, Brita S. M.** (å psyk. avd.); **Lindgren, C. G. I., Leczinsky, C.-G.** (å hud- och könsavd.), **Eklblom, S. T. E.** (bitr. lasarettsläkare)¹⁾; **Linde, A. P., Helmstein, K.-E., von Garrelts, K. B., Eken-gren, J. A.** (å kirurgiska avd. II); **Widén, P. A. G., Johansson, O. E., Aronsson, A. H. V.** (bitr. lasarettsläkare)¹⁾, en vakant (å kirurgiska avd. I); **Gladnikoff, H.** (bitr. lasarettsläkare)¹⁾; **Sylwan, P. T., Brodén, B. L. J.** (bitr. lasarettsläkare)¹⁾; **Löfstedt, S.** (bitr. lasarettsläkare)¹⁾; **Lindblom-Tillman, Gisela, Högstedt, C. R., Rigner, R. S.**, en vakant (å röntgendiagnostiska avd.); **Mossberg, E. G. H.** (bitr. lasarettsläkare)¹⁾ (å röntgenterapiavd.); **Richtnér, N. G.** (bitr. lasarettsläkare)¹⁾; **Wastenson, N., Ludin, C. G. F., Brandt, U. J.** (å öronavd.); **Ollers, J.-O.** (å ögonavd.); **Malmnäs, C. E. A.** (bitr. lasarettsläkare)¹⁾; **von Post, E. L.** (bitr. lasarettsläkare)¹⁾; **Borgedahl, S. J. E., Berggren, O. G. A.** (å gynekologisk-obstetriska avd.); **af Björkesten, S. G. L.** (bitr. lasarettsläkare)¹⁾²⁾ (å neurokir. avd.); **Marsk, A. F.** (å ortoped. avd.); **Lundmark, C. A. R.** (å patol. avd.); en vakant²⁾ (å kliniska laboratoriet); en vakant (å ögonpolikliniken); en vakant (å yrkesmedicinska avd.).

Andre underläkare (26)³⁾.

Haglund, f. Stenborg, Greta, en vakant (å med. avd. I); **Philipson, J. J. K.** (å med. avd. II); **Wessman, f. Dævel, Elisabeth E.** (å med. avd. III); **Björnstjerna, R. O. M. F., Palmborg, G. A.** (å med. avd. IV); **Munthe, Gerd, Dahlberg, f. Jönsson, I. Britta V. I.** (å psyk. avd.); **Grath, G. B. L., Gotthard, O.** (å kir. avd. I); **Arénander, E. E., Björlin, S. O.** (å kir. avd. II); **Rothstein, E.**, en vakant (å kvinnoavd.); **Saltzman, G.-F., Greitz, T. V. B.** (å röntgendiagnostiska avd.); två vakanta (å neurokirurgiska avd.); **Swenson, K. E.** (å röntgenterapiavd.); **Ordell, R. O. G.** (å kliniska lab.), en vakant (å bakt. lab.).

Polikliniskläkare (B 12).

Hafström, T. E. G:son, föreståndare, Nordenson, N. G., en vakant, *tf.* Masreliez, N. G., en

¹⁾ Se not 5 å sid. 413.

²⁾ Tjänsterna som förste underläkare vid den neurokir. avd. och kliniska laboratoriet äro placerade i 30:e lönegraden.

³⁾ Se not 4 å sid. 413.

vakant, *tf.* Rohlin, S. (vid medicinska polikliniken); Olsson, R. G. M., en vakant, *tf.* Hallberg, O. A. (vid psykiatriska polikliniken); Stenbeck, Anna E. T. (vid ögonpolikliniken); en vakant (å neurologiska polikliniken).

Narkosläkare (30).

Vakant.

Polikliniken för hud- och könssjukdomar.

Poliklinikläkare (8,760 kr.).

Falk, C.-A. P. (å manliga avd.); Nordenskjöld-Berg, K. Anna M., Sjöquist-Rhodin, Tyra M. (å kvinnliga avd.).

Läkare för sockersjuka, se sid. 446.

Tolv sjukgymnaster, en preparator, en vaktmästare (1 kl.) tillika preparator, tolv förlossningsbarnmorskor, två laboratorieöversköterskor, tretton operationsöversköterskor, fem röntgenöversköterskor, fem skötare, två överbarnmorskor, femtionio översköterskor, sex översköterskor (överbarnmorskor), trettio barnmorskor, femton laboratoriebiträden, tjugufem laboratoriesköterskor, tjugu operationssköterskor, tjugu röntgensköterskor, etthundranio sjuksköterskor, en sjuksköterska (barnmorska), två kortvågsassistenter, en fotograf, tio fotografiska biträden, tjuguen sköterskor, sjutton barnsköterskor, en djursköterska, en badförestånderska, en baderska, etthundratjuguen sjuksköterskeelever, trettiofyra barnmorskeelever. — Femton sjukbärare, nitton första sköterskebiträden, etthundratretton sköterskebiträden, tvåhundratrettio sköterskebiträden, tretton baderskor.

Predikant (5,256 kr.).

Tirén, T. V., pastoratsadjunkt i Högalids förs.

En organist (1,752 kr.).

Biträdande syssloman (24).

Engelmark, K. E.

Förste kammarskrivare (22).

Ahrenmark, H. V. V.

Kontorsassistenter (18).

Andersson, Inga J.; Sjöberg, Aina S.; Larsson, K. A. H.; Danielson, f. Axberg, E. W. (Lizzie); Edvall, f. Janson, H. V. D. (Vivan); Hennig, S. A.

Amanuens (18).

Fredriksson, H. E. tjl. (se sid. 404).

Förste kontorsskrivare och kassör (16).

Sköldberg, E. B. Ragna.

Kuratorer (17).

Bergsten, A. Elisabeth; mottagningstid: 9—10, tisdagar och torsdagar 14—16.

Clason, J. E. (Janny-Lisa); mottagningstid: 13—15 (utom lördagar), lördagar 10—11.

Bergsman, f. Adolfson, E. K. (Stina): mottagningstid: 13—15 (utom lördagar), lördagar 9—10.

Porsheden, f. Lindmark, Märtha E.; mottagningstid: 9—10 (utom tisdagar och torsdagar), 14—15 (tisdagar och torsdagar).

Linder, Brit M. E.; mottagningstid: alla vardagar 9—10.

Selander, f. Wahlström, Ingrid E. P.; mottagningstid: 11—12 (utom onsdagar), 14—15 (utom lördagar).

En vakant.

Analysbiträde (17).

Wallin, Märta E.

Tre kontorsskrivare, fyrtiofem första kontorsbiträden, trettioen kontorsbiträden.

Maskinmästare (22).

Olofsson, E. G.

Köksförestånderska (1 kl.) (19).¹⁾

Blomgren, Rodny L.

Övervaktmästare (16).

Löfstedt, E. J.

Vaktmästare (1 kl.) (12).

Wiklund, E. O. A.; Holmberg, N.; Jansson, E. G.; Wall, C. E. S.; Johansson, S. A. E.; en vakant.

En biträdande maskinist (1 kl.), fem biträdande maskinister (2 kl.), två biträdande husmödrar, tre arbetsterapeuter, en arbetsförestånderska, elva hantverkare, sex biträdande köksförestånderskor, sex vaktmästare (2 kl.), åtta telefonister, en överstaderska, en portvakt (2 kl.), sju expeditionsvaktsbiträden, sex springflickor. — Nio reparatörer, en målare, en murare, en tapetserare, en snickare, sju eldare, tre truckförare, två förrådsarbetare, sex gårdskarlar, två diversearbetare, fyrtiosju köksbiträden, tre första biträden, en källskänka, en första kokerska, sju kokerskor, nittio städerskor, åtta arbetsbiträden, sju portvakter, en sömmerska.

¹⁾ Se not 1 å sid. 413.

Barnsjukhuset Simon och Mathilda Sachs' minne.

Årstalunden, Sö. (postgirokonto nr 1071);
t. 44 99 80 (växel).

Mottagningstid (för intagning av patienter)
tidsbeställning per tel.

Polikliniktider:

tidsbeställning per tel. vardagar 9—10, 18—19.

Besökstid: söndagar 12,30—13,30.

Sjukvårds- och poliklinikavgifter: se sid. 410, 411.

Genom gåvobrev av den 12 februari 1907 donerade stårhusdelägarna efter framlidne generalkonsuln Simon Sachs och hans maka Mathilda Sachs en summa av 400,000 kronor att användas till grundande av ett sjukhus för späda barn. Vid donationen voro fästade vissa villkor, bl. a. att kommunen upplåte tomt åt sjukhuset. En sådan upplåts av stadsfullmäktige år 1909 i Årstalunden. Sjukhuset öppnades den 9 mars 1911. Sjukhuset har efter en år 1949 företagen tillbyggnad 65 platser för sjuka barn och 10 platser för medföljande digivande mödrar. Vid sjukhuset har även inrättats en poliklinik.

Enligt stadsfullmäktiges beslut den 21 december 1949 skall sjukhusdirektionen jämväl vara direktiön för Sachsska barnsjukhuset. Ett förvaltningsråd har inrättats vid sjukhuset. Detta råd har till uppgift att följa barnsjukhusets verksamhet, tillstånd och behov samt att hos sjukhusdirektionen väcka förslag om sådana förbättringar, som finnas påkallade.

Förvaltningsrådet, som utses av sjukhusdirektionen för ett år i sänder, utgöres av fem ledamöter jämte tre suppleanter. Två ledamöter och en suppleant skola tillhöra arvingarna efter sjukhusets numera avlidna donatorer, generalkonsuln Josef Sachs och hans hustru Sigrid Sachs, född Fränckel, samt grosshandlaren Arthur Thiel och hans hustru Alice Thiel, född Sachs. Förvaltningsrådets ordförande är den av sistnämnda två ledamöter, som rådet utser.

Beträffande byggnadskommittén för sjukhusets fortsatta ombyggnad, se sid. 403.

Författningar. Instruktion för förvaltningsrådet för barnsjukhuset Simon och Mathilda Sachs' minne, fastställd av sjukhusdirektionen den 21 december 1949 (Kf 1949: nr 46). Instruktioner för sysslomannen och husmoderna vid barnsjukhuset Simon och Mathilda Sachs' minne, fastställda av sjukhusdirektionen 2 febr. 1944 (Kf 1944: nr 4).

Förvaltningsråd.

Heyman, f. Thiel, Agda, fru; **Sachs**, R., direktör, ordf.; **Tengbom**, I. J., arkitekt, professor; **Wallgren**, A. J., professor, överläkare; **Wedberg-Larsson**, A. A. Elvira, fru, stadsfullm.

Suppleanter: **Sachs**, H., direktör (för Sachs, R. och Heyman); **Hedelius**, A. Hj., lärare vid stadens tekniska mellanskola och **Ander**, f. Eriksson, Elsa S., fru (för övriga ledamöter i nu nämnd ordning).

Sekreterare.

Hägglund, B. A. K., syssloman (se sid. 438).

Styresman.

Sahlgren, E. J. A. (se Södersjukhuset).

Intendent.

Lindström, E. L. A. (se Södersjukhuset).

Husmoder (2 kl.) (17.¹)

Rydberg, I. M. B. (Greta).

Överläkare (30).

Magnusson, J. H. (förordn. t. o. m. ³⁰/₄ 1957);
mottagningstid: 10—11.

Poliklinikläkare (B 12).

Vakant.

Förste underläkare (28).

Werner, R. B. Birgitta; **Alm**, E. I.; **Hagströmer**, A. J. W.

Andre underläkare (26).

Hofman-Bang, E. G.

Röntgenläkare

(se Södersjukhuset).

En *obducent* (se Södersjukhuset).

Fem *översköterskor*, tolv *sjuksköterskor*, femton *barnsköterskor*, fjorton *sjuksköterskeelever*, fyra *barnmorskeelever*. — Ett *första sköterskebiträde*, sju *sköterskebiträden*.

Kurator (17).

Lewerén-Johansson, Ann-Mari K.

En *kontorsskrivare*, ett *första kontorsbiträde*. — En *första kokerska*, ett *första köksbiträde*, ett *första biträde*, tio *städerskor*, två *port- och telefonvakter*, en *gårdskar*.

Norrtulls sjukhus.

Norrtullsgatan 14 (postadress: Stockholm 23) (postgirokonto nr 54733); t. 23 28 50; 33 96 53 (kontoret direkt); kontorstid: 9—12, 13—15,30, lördagar 9—12, 13—14.

Mottagningstid (för intagning av patienter samt å polikliniken): vardagar 10—11.

¹) Se not 1 å sid. 413.

SjD *Telefontid* (för förfrågningar om patienter): alla dagar 11—12.

Sjukvårds- och poliklinikavgifter: se sid. 410, 411.

Besökslides: se nedan.

Vid allmänna barnhuset inrättades år 1843 en klinisk undervisningsanstalt under ledning av en av Karolinska institutets professorer. Denna klinik förflyttades år 1885 från barnhusets dåvarande byggnader vid Barnhusgatan till nya byggnader vid Norrtullsgatan. Till en början användes å kliniken såsom undervisningsmateriel barnhusets egna barn samt de andra barn, som enligt överläkarens bestämmande provisoriskt intogs därstädes. År 1919 medgav emellertid k. m:t att mot avgift högst 45 barn skulle få å barnhusets sjukvårdsanstalt mottagas till provisorisk vård och för klinisk undersökning. Sedermera förklarades, att sådan intagning kunde ske i mån av tillgängligt utrymme, dock utan kostnad för barnhuset.

Sedan den åren 1917 och 1924 genomförda nya barnavårdslagsstiftningen medfört en genomgripande omläggning av barnhusets verksamhet, ansågos ifrågakarande fastigheter vid Norrtullsgatan (kvarteret Mimer) icke längre erforderliga för något barnhusets behov. Med hänsyn härtill försålles fastigheterna år 1932 till staden.

För att tillgodose behovet av ökat utrymme för stadens sinnessjukvård träffade hälsovårdsnämnden våren 1921 avtal med direktionen för allmänna barnhuset om förhyrande för stadens räkning av en å allmänna barnhusets dåvarande område befintlig sjukhusbyggnad. Det av staden här upprättade sjukhuset, som till en början hade 48 platser, öppnades i maj 1921. År 1925 utvidgades sjukhuset avsevärt genom förhyrande av ytterligare lokaler inom allmänna barnhuset. I de år 1932 inköpta fastigheterna inom kvarteret Mimer inreddes 190 platser för sinnessjuka kvinnor och 70 platser för barn under gemensamt namn Norrtulls sjukhus.

Barnsjukvården vid sjukhuset har drivits efter ett mellan staten och staden den 12 september 1931 träffat avtal om upprättande av en stadens sjukvårdsanstalt för barn samt om anstaltens upplåtande för undervisningsändamål till Karolinska institutet såsom en institutets pediatrika klinik. Nämda avtal har genom särskilda överenskommelser förlängts att gälla till den 1 juli 1950. Ett nytt avtal har därefter träffats att gälla högst intill den 1 juli 1952. Sistnämnda avtal går i huvudsak ut på att staten och staden halverar kostnaderna för läkare samt att staten årligen bidrager med 10 procent av barnsjukhusets driftkostnader, dock allt med undantag för sinnessjukavdelningen.

Den 21 februari och den 18 september 1944 anvisade stadsfullmäktige tillhoppa 112,000 kr. till omändring av vissa delar av sinnessjukavdelningen till ytterligare 3 barnavdelningar. Genom denna omändring redovisades sålunda år 1945

vårdplatserna med 150 platser för barn och 86 för vuxna sinnessjuka kvinnor. Av de 150 barnplatserna äro 43 avsedda för tuberkulossjukvård. År 1947 ökades antalet vårdplatser för sinnessjuka till 94.

Under åren 1948—1949 inrättades vid sjukhuset en barnpsykiatrisk rådgivningsbyrå (uppföringsfrågor etc.) i anslutning till en vid sjukhuset befintlig vårdavdelning för psykiska fall. Byrån ingår som ett led i den av stadsfullmäktige godkända planen för psykisk barn- och ungdomsvård i Stockholm och står under ledning av barnavårdsnämnden men tjänsterna vid och driften av densamma handhas av sjukhusdirektionen.

Författningar. Avtal 23 okt. 1931 mellan k. m:t och kronan och Stockholms stad rörande upprätthållande av en stadens sjukvårdsanstalt för barn i allmänna barnhusets förutvarande fastighet i kvarteret Mimer (Kf 1931: nr 120). Avtal 2 juni 1950 mellan k. m:t och kronan och Stockholms stad rörande samarbete och drift av Norrtulls barnsjukhus (Kf 1950: nr 31).

Styresman (arvode 1,668 kr.).

Wallgren, A. J. (se nedan).

Sysselman (3 kl.) (24).

Ericsson, A. B.; t. 33 96 53; mottagningstid: 9—11.

Husmoder (2 kl.) (17).¹⁾

Magnér, Silvia M.

Spädbarns- och sjukavdelningen.

Besökslid: söndagar 13—14.

Överläkare

(3,500 kr.; dessutom avlöning från Karolinska institutet).

Wallgren, A. J.

Överläkare (Ce 31).

(Dessutom 3,900 kr. jämte rörligt tillägg i arvode som föreståndare vid avdelningen för psykisk barnavård).

Nordlund, Elsa-Brita (vid avdelningen för psykisk barnavård).

Förste underläkare (14,400 kr.).

Lind, J. (bitr. lasarettsläkare), Ström, L. H. J. (bitr. lasarettsläkare), Kraepelin, S., Jönsson, B. J., Karlberg, J. P. E., d'Avignon, M. F. E., Lagercrantz, R. H. C. (å med. barnavd.); Wedholm, C. (å avd. för psykisk barnavård).

¹⁾ Se not 1 å sid. 413.

Andre underläkare (11,300 kr.).

Lichtenstein, H. (å med. barnavd.)

Poliklinikkläkare (14,400 kr.).

Bergstrand, C. G.

Röntgenläkare (Ce 31).

Wegelius, C.

Psykologer (22).

Två vakanta, *tf. Rilton*, Anna-Stina; *tf. Klackenborg*, f. Herner, A. Brita G. (halvtidstjänst); *tf. de Monchy*, f. Thomasson, Maj E. (halvtidstjänst) (vid avdelningen för psykisk barnavård).

Assistenter (1 kl.) (17).

Östrand, Ulla H., två vakanta, *tf. Berge*, Gert-rud T. G. E.; *tf. Romare*, A. G. Elisabet (vid avdelningen för psykisk barnavård).

Två *arbetsterapeuter*, två *laboratorieöversköterskor*, en *röntgenöversköterska*, åtta *översköterskor*, två *laboratoriesköterskor*, fjorton *sjuksköterskor*, ett *röntgenbiträde*, tjugusex *barnsköterskor*, sex *sjuksköterskeelever* (från S:t Eriks sjuksköterskeskola, 2,500 kr.), fyrtiotvå *sjuksköterskeelever* (från andra skolor, 540 kr. jämte fri kost och bostad), fyra *ammor* (930 kr. jämte fri kost och bostad). — Ett *laboratoriebiträde*, ett *röntgenbiträde*, tjugutvå *städerskor*, två *arbetsbiträden*, två *sjukbärare*.

Sinnessjukavdelningen.

Besökstid: söndagar, tisdagar och torsdagar 12,30—13,30.

Överläkare (1,752 kr.).

Ehrensverd, J. N. G., frih. (se sid. 420).

Underläkare (876 kr.).

Kullman, Julie K. A. (se sid. 420).

Två *översköterskor*, en *sjuksköterska*, sexton *sköterskor*, två *städerskor*.

Predikant (1,500 kr.).

Wiklund, E. V., komminister i Matteus förs.

En *organist* (396 kr.).

Kammarsskrivare (20).

Lind, E. G. W.

Kurator (17).

Berge, Gertrud T. G. E., tjf. (se ovan), *tf. Boëthius*, f. Källgren, M. Margareta.

Maskinist (3 kl.) (17).

Nyman, K. S.

Köksförestånderska (3 kl.) (10).

Eriksson, Karin T. L.

Vaktmästare (1 kl.) (12).

Nessén, J. E.

Fem *första kontorsbiträden*, två *kontorsbiträden*, en *expeditionsvakt*. — En *snickare*, två *reparatörer*, en *eldare*, tre *gårdskarlar*, en *mjölkköksförestånderska*, en *första kokerska*, en *kokerska*, en *kallskänka*, två *första biträden* (varav ett i köket och ett i mjölkköket), fyra *matsalsbiträden*, åtta *köksbiträden* (varav ett i mjölkköket), en *underväktförestånderska*, tre *port- och telefonvakter*, ett *första biträde* (förrådet).

Karlshalls vårdhem för sinnessjuka.

Långholmen, Sv.

Genom stadsfullmäktiges beslut den 17 april 1950 hava medel anvisats för anordnande och drift av ett vårdhem för 30 lättskötta sinnessjuka kvinnliga patienter å egendomen Karlshäll å Långholmen.

Vårdhemmet kommer att tagas i anspråk så snart erforderliga reparations- och ändringsarbeten utförts. Detta beräknas äga rum under år 1951.

Redogörare.

Ericsson, A. B., syssloman (se sid. 426).

Södra barnbördshuset-Maria sjukhus.

Wollmar Yakkullsgatan 27, Sö. (postgiro-konto nr 2057); t. 44 07 00; syssloman-nen direkt, även Stigberget-Åsö sjukhus: 43 09 60; kammarsskrivaren 41 10 01; avd. för löneärenden 42 42 58; avd. för patien-tären den kl. 9—12 44 07 00; köksavd. 40 60 34; maskinavd. 41 93 25.

Besökstider:

för patienter å allmänt rum: söndagar, måndagar, onsdagar och fredagar 12—13 samt 18,30—19 (endast för mannen); för patienter å hel- och halvskilda rum: alla dagar 11—13 samt 18,30—19,30 (endast för mannen).

Expeditionstid: å sysslomanskontoret 9—12, 13—15,30, lördagar och dag före helgdag 9—12, 13—14.

Sjukvårds- och poliklinikavgifter: se sid. 410, 411.

SjD

Södra barnbördshuset har uppkommit ur de provisoriska barnbördsanstalter, vilka stadens myndigheter tidigare sågo sig nödsakade att inrätta. År 1864 inrymdes en dylik provisorisk anstalt i huset nr 22 Wollmar Yxkullsgatan. Samma lokal togs följande året ånyo för samma ändamål i anspråk, och från denna tid blev det »provisoriska barnbördshuset» bestående. Till 1871 var det inrymt i nyssnämnda, för ändamålet förhyrda lokal men flyttades då till huset nr 27 vid samma gata, som förvärvats av staden år 1874 på samma gång som Maria sjukhusområde. Huset om- och tillbyggdes 1882, varefter namnet Provisoriska barnbördshuset utbyttes mot Södra barnbördshuset. Då emellertid ökat utrymme visade sig erforderligt, beslöto stadsfullmäktige år 1902 att i det för sjukhusändamål reserverade kv. Grimman uppföra ett nytt barnbördshus. Detta öppnades år 1907.

I samband med barnbördshuset var anordnad en statens anstalt för barnmorskeundervisning. Denna överflyttades år 1943 till Södersjukhuset.

År 1874, då bristen på sjukhus i Stockholm var synnerligen stor, inköptes för stadens räkning en med en större fabriksbyggnad och ett boningshus bebyggd tomt mellan Wollmar Yxkulls- och Gamla Prästgårdsgatorna för att användas till sjukhus. Härtill inreddes fabriksbyggnaden, vari med ingången av 1876 ett sjukhus på 130 sängar öppnades, vilket från och med 1878 benämndes Maria sjukhus. Vissa om- och tillbyggnader skedde sedermera, bl. a. åren 1885, 1896 och 1917.

Sjukhuset nedlades hösten 1943 i samband med öppnandet av Södersjukhuset. Sjukavdelningarna jämte en del bostadsrum hava under åren 1944—1950 varit upplåtna åt S:t Eriks sjuksköterskeskola till elevbostäder och expeditionslokaler. Enligt stadsfullmäktiges beslut den 16 april 1951 kommer vissa delar av sjukhuset att ombyggas för anordnande av sammanlagt 211 personalbostäder för sjukhuspersonal (jfr Utl. 1951: nr 86).

Efter tillkomsten av Södersjukhuset hava Södra barnbördshuset och Maria sjukhus år 1944 sammanförts under gemensam förvaltning. Sjukhuset omfattar för närvarande 133 vårdplatser, varav 107 äro avsedda för barnvårdsfall och 26 för gynekologisk vård. Dessutom finnas 9 förlossningsplatser.

Styresman (arvode 1,008 kr.).

Domeij, J. E. G. (se nedan).

Sysselman (2 kl.) (28).

Johansson, E. V.; t. 43 09 60; mottagningstid: alla vardagar utom lördagar 11—12.

Husmoder (2 kl.) (17).¹⁾

Persson, f. Hedlund, Tyra A. M.

¹⁾ Se not 1 å sid. 413.

Överläkare (30).

Domeij, J. E. G. (förordn. t. o. m. ^{30/6} 1953), mottagningstid: 11,30—12.

Förste underläkare (28).

Kinch, A. K. (bitr. lasarettsläkare)¹⁾; Kaplan, B. E.

Andre underläkare (26).

Berggren, f. Bogg, Anna M.; Veltman, Elisabeth A.

Läkare i pediatrik (7,536 kr.).

Lind, J.

Obducent och patolog.

(4,000 kr. utan rörligt tillägg).

Lindgren, Å. G. H.

Fem förlossningsbarnmorskor en operationsöversköterska, sex översköterskor, tio sjuksköterskor, en operationssköterska, sex barnmorskor, tjugonio barnsköterskor, en sjukgymnast, en laboratoriesköterska (halvtidstjänst), en sjuksköterska (halvtidstjänst).

Predikant (2,544 kr.).

Palmer, N. E., tf. kyrkoherde i Jakobs förs.

Kammarkrivar (20).

Enström, K. O.

Kontorsassistent (18).

Edvinsson, Karin H.

Kurator.

Forsberg, f. Lundberg, Ragnhild R. R. (se sid. 448); mottagningstid: alla vardagar utom tisdagar och lördagar 10—11.

Ett första kontorsbiträde, ett kontorsbiträde (halvtidstjänst).

Maskinist (2 kl.) (18).

Snöwall, A. H.

Köksförestånderska (2 kl.) (17).²⁾

Karlsson, W. K. (Mia).

Vaktmästare (1 kl.) (12).

Kährling, K. J. O.

En biträdande maskinist (2 kl.), en biträdande köksförestånderska, fyra portvakter (2 kl.). — En snickare, fem eldare, en truckförare, tre gårdskarlar, två kokerskor, en källskänka, ett första matsalsbiträde, fem köksbiträden, nio städerskor, tre första sköterskebiträden, fyrtiosju sköterskebiträden, en port- och telefonvakt, ett tvättbiträde, två första biträden jämte ytterligare personal.

¹⁾ Se not 5 å sid. 413.

²⁾ Se not 1 å sid. 413.

Stigberget-Åsö sjukhus.

Fjällgatan 23 och 20 A samt Åsögatan 147, Sö. (postgirokonto nr 59977). Avd. 1 —5: (kvinnliga patienter) Fjällgatan 23, t. 44 02 85 (växel). Växeln öppen 6—21. Efter växelns stängning: avd. 1 t. 44 02 86, avd. 2 t. 44 02 87, avd. 3 t. 44 02 88, avd. 4 t. 44 02 89, avd. 5 t. 44 16 82. Avd. 6: (manliga patienter) Fjällgatan 20 A, t. 42 11 05. Avd. 7: (tuberkulosavd. för manliga och kvinnliga patienter), avd. 8: (kvinnliga patienter), avd. 9: (manliga patienter). Åsögatan 147, t. 44 07 25 (växel). Växeln öppen 6—21. Efter växelns stängning (endast sjukavd.) t. 44 07 28. Sysslomannen direkt, även för Södra barnbördshuset-Maria sjukhus: t. 43 09 60.

Besökslid: tisdagar, torsdagar, lördagar och söndagar 14—15.

Expeditionstid: sysslomanskontoret vid Stigbergets sjukhus: måndagar, onsdagar och fredagar 9—12, tisdagar och torsdagar 9—12, 13—15,30, lördagar och helgdagsaftnar 9—12, 13—14. Sysslomanskontoret vid Åsö sjukhus: 9—12, 13—15,30, lördagar och helgdagsaftnar 9—12, 13—14.

Sjukvårdsavgifter: se sid. 410, 411.

Stigbergets sjukhus, avsett för vård av kroniska medicinska fall, öppnades den 1 juni 1938 med 62 vårdplatser för kvinnliga patienter. Sjukhusets främsta uppgift är att bereda fortsatt vård åt vid lasarettssjukhusen intagna kroniskt sjuka, som ej kunnat erhålla hemvård. Sjuka, som kräva mycket lång vårdtid, få icke kvarstanna utan överföras från Stigbergets sjukhus till vårdhem och sjukhem. Under år 1939 har sjukhuset utökats till att omfatta 114 platser (75 för kvinnor och 39 för män). År 1940 omändrades en personalbostadsvåning till sjukavdelning, varigenom sjukhuset erhöll ytterligare 20 platser för kvinnor. Sammanlagda antalet vårdplatser är för närvarande 134, varav 95 för kvinnor och 39 för män.

Åsö sjukhus, t. o. m. år 1925 benämnt Provisoriska sjukhuset, upprättades år 1902, såsom en ersättning för det förut för allmänna sjukvården använda Katarina sjukhus, vilket då måste tagas helt i anspråk för beredande av vård åt sinnessjuka. För ändamålet förhyrdes nybyggda egendomen nr 9 i kvarteret Oron vid Åsögatan (egendomen sedermera inköpt av staten). Den 13 februari 1903 öppnades det nya sjukhuset. År 1922 inrättades vid sjukhuset en särskild röntgenavdelning. Åsö sjukhus upphörde att vara medicinskt lasarettssjukhus i och med att vårdavdelningarnas patienter hösten 1943 överfördes till Södersjukhuset. Fr. o. m. den 1 december 1943 har sjukhuset varit belagt med kroniska medicinska fall. Antalet vårdplatser utgör 108, 72 kvinnliga och 36 manliga,

fördelade å tre vårdavdelningar om vardera 36 patienter. Under hösten 1944 omändrades en avdelning för kvinnor från kronisk sjukvård till upptagningsavdelning för tuberkulossjuka med 20 manliga och 16 kvinnliga platser. Denna avdelning skall ändras till en sådan för kronisk vård.

Fr. o. m. den 1 januari 1944 ha de båda sjukhusen sammanförts till en förvaltningsenhet. Stigberget-Åsö sjukhus' sammanlagda antal vårdplatser är 242, fördelade å nio avdelningar.

Styresman (arvode 1,848 kr.).

Lindborg, N. E. (se nedan).

Syssloman.

Johansson, E. V. (se Södra barnbördshuset-Maria sjukhus).

Husmoder (2 kl.) (17.)¹⁾

Lannhard, f. Laurén, A. Ingeborg.

Överläkare (30).

Lindborg, N. E.; mottagning: Fjällgatan 23, 9—9,30, Åsögatan 147, 12—12,30.

Förste underläkare (28).

Blom, B. F. (å avd. 7—9); Grape, B. E. (å avd. 1—6).

Röntgenläkare (4,380 kr.).

Ulfsparre, F.

Obducent och patolog (4,400 kr.
utan rörligt tillägg).

Lindgren, Å. G. H.

Två *sjukgymnaster*, en *arbetsterapeut*, en *röntgenöversköterska*, en *laboratorieöversköterska*, nio *översköterskor*, tolv *sjuk-sköterskor*, en *laboratoriesköterska*, tre *baderskor*. — Två *sköterskebiträden* å röntgen, sjuttiofyra *sköterskebiträden*.

Predikant och organist (3,504 kr.).

Ljungberg, H. D., kyrkoherde i Engelbrekts förs.

Kontorsassistent (18).

Vakant, *tf.* Fröberg, R. B. V.

Kurator.

Mottagningstid: vid Stigbergets sjukhus tisdagar 9—11 (t. 42 42 54); vid Åsö sjukhus fredagar 9—11.

Kontorsskrivare (13).

Ohlén, Elisabeth, S.

Ett *första kontorsbiträde*, ett *kontorsbiträde*, två *kontorsbiträden* (halvtidstjänst).

¹⁾ Se not 1 å sid. 413.

Köksförestånderskor (3 kl.) (10).

Johansson, Jane R. M. (Stigbergets sjukhus);
Husberg, Hjördis H. M. (Äsö sjukhus.)

En *vaktmästare* (1 kl.), två *värmelednings-skötare* (beredskapsarvode 1,056 kr.). —
Två *eldare*, fem *gårdskarlar*, fyra *kokerskor*,
fyra *port- och telefonvakter*, en *kallskänka*,
tre *första biträden*, två *matsalsbiträden*,
sju *köksbiträden*, sju *städerskor*.

Söderby sjukhus.

*Söderby, Uttran (postgirokonton nr 13304),
t. 0753 + 303 14 (kontoret); 0753 + 310 00
(växel).*

Mottagningstid (för intagning av patienter): vardagar 10—11.

Besökstid: tisdagar och torsdagar 18—
19,15, sön- och helgdagar 13—15. Enskilda
rumsavd. dessutom onsdagar och lördagar 15,15
—17.

Expeditionstid: å sysslomanskontoret 8—
15,30.

Sjukvårdsavgifter: se sid. 410, 411.

Tuberkulossjuka vårdades ursprungligen å de
olika sjukhusen (vid Sabbatsberg i en särskild
paviljong sedan 1899) och å dåvarande försörj-
ningsinrättningens avdelning för kroppssjuka.
Först med öppnandet av S:t Görans tuberkulos-
paviljong år 1902 fick staden ett särskilt tuberku-
lossjukhus, som emellertid var otillräckligt.
Stadsfullmäktige beslöt därför år 1906 att
uppföra en anstalt för tillgodoseende av tuberku-
lossjukvården i Stockholm å stadens egendom
Söderby i Salems socken. Sjukhuset började
beläggas den 1 november 1910. Det är avsett
att mottaga i Stockholm boende tuberkulossjuka.
Sjukhuset är uppdelat på två sjukavdelningar,
var och en med en överläkare som chef och
inrymmer sammanlagt 408 platser i allmänt
rum samt 40 platser i enskilda och halv enskilda
rum.

Till driftkostnader för tuberkulossjukvård vid
stadens tuberkulosanstalter utgår statsbidrag.

Under år 1946 hava stadsfullmäktige an-
visat medel samt lämnat sin medverkan för
uppförande och drift av en efterbehandlings-
paviljong med 59 vårdplatser för tuberkulossjuka
flyktingar.

Frågan om sjukhusets modernisering har
alltsedan år 1929 varit under utredning. Den
18 december 1944 beviljade stadsfullmäktige
3,604,000 kr. till vissa ny- och ombyggnader
men efter framställning av sjukhusdirektionen
återtog stadsfullmäktige anslaget och beviljade
den 16 maj 1949 2,600,000 kr. till ny- och
ombyggnader av ekonomiavdelningarna.

Författningar. K. kung. 22 juni 1939
ang. statsbidrag till driftkostnaderna vid anstal-

ten för lungtuberkulos. Ordningsregler för pa-
tienter vid Söderby sjukhus 11 febr. 1948.

Styresman (arvode 2,196 kr.).

Bruce, N. E. T. (se nedan).

Sysselman (2 kl.) (28).

Herrman, N. V. A.; t. 0753 + 303 14; mottag-
ningstid: 8—10.

Husmoder (1 kl.) (19).¹⁾

Grönberg, Hanna.

Överläkare (B 17).

Bruce, N. E. T. (förordn. t. o. m. ³⁰/₉ 1952),
mottagningstid: 8,30—9; **Birath**, G. N. (för-
ordn. t. o. m. ³⁰/₉ 1953), mottagningstid:
8,30—9.

Förste underläkare (28).²⁾

Källqvist, I. N. J. (bitr. sanatorieläkare)³⁾; **Uggla**,
L.-G.; **Nilsson**, H. G. (bitr. sanatorieläkare)³⁾;
Ericsson, f. Rydin, Astri B.

Andre underläkare (26).²⁾

Söderholm, B. J.; **Lindberg**, O. J. H.

Läkare för kirurgiska sjukdomar
(5,256 kr.).

Crafoord, C.

*Läkare för behandling av hals-
tuberkulos och vestibularundersök-
ningar* (6,000 kr.).

Erici, E. V.

Tandläkare (7,008 kr.).

Hellgren, P. L.

Två *arbetsterapeuter*, en *röntgenöverskö-
terska*, en *laboratorieöversköterska*, två
operationsöversköterskor, femton *överskö-
terskor*, en *laboratoriesköterska*, tjugo två
sjuksköterskor, sex *sjuksköterskeelever*, en
sjukgymnast, ett *laboratoriebiträde*, ett
fotografiskt biträde. — En *sjukbärare*,
tjugu *manliga sjukvårdsbiträden*, etthundra-
tre *sköterskebiträden*.

Predikant och organist (2,640 kr.).

Klasson, K. E. V., komminister i Botkyrka
förs.

Kammarsskrivare (20).

Lindell, B. J. W.

Kurator (17).

Karlsson, J. E. (Hanna); mottagningstid: 8,30
—10, 11—12.

¹⁾ Se not 1 å sid. 413.

²⁾ Tillkommer förmån av fri kost.

³⁾ Se not 5 å sid. 413.

Kontorsassistent (Ex. 18).

Ohlson, T. V.

En *förste kontorist*, fyra *första kontorsbiträden*, ett *kontorsbiträde*.

Maskinist (1 kl.) (19).

Lindqvist, S. E.

Köksförestånderska (2 kl.) (17).¹⁾

Gustafsson, Greta L. M.

Vaktmästare (1 kl.) (12).

Augustson, A. S. A.

En *biträdande husmoder*, två *kontorsbiträden* (kontrollbiträden), en *telefonist*, en *biträdande maskinist* (1 kl.) (beredskapsarvode 1,056 kr.), en *biträdande maskinist* (2 kl.) (beredskapsarvode 1,056 kr.), fem *hantverkare*, en *trädgårdsmästare* (3 kl.), en *automobilförare*, en *tvättförestånderska* (2 kl.), en *biträdande köksförestånderska* (2 kl.), en *nattvakt*, två *baderskor*, en *vaktmästare*. — Fyra *eldare*, två *reparatörer*, en *automobilförare*, en *port- och telefonvakt*, sju *gårdskarlar*, en *diversearbetare* i köket, en *första kokerska*, två *kokerskor*, ett *första matsalsbiträde*, fyra *matsalsbiträden*, en *kallskänka*, en *maskintvätterka*, ett *centrifugbiträde*, ett *första tvättbiträde*, två *strykerskor*, tre *sömmerskor*, ett *första biträde*, sex *tvättbiträden*, tre *första köksbiträden*, tretton *köksbiträden*, sexton *städerskor*.

Tuberkulossjukstugan vid Hamra.

(Sanatoriet vid Hamra.)

Tullinge (postgirokonto nr 13303); t. 0753 + 300 55.

Besökstid: söndagar 10—12.

Telefontid: (förfrågningar angående patienter) 10—11,30.

Då behov av ökat antal sjukhusplatser för huvudstadens tuberkulossjukvård uppstått, beslöt stadsfullmäktige den 28 juni 1923 anvisa medel till inköp av en aktiebolaget Separator tillhörig, å Hamra egendom i Botkyrka socken belägen sanatoriebyggnad, vilken förut disponerats av Stockholms läns landsting. Sjukstugan började tagas i bruk den 17 mars 1924. Den är avsedd för vård av tuberkulösa barn och har 40 vårdplatser.

Enligt sjukhusdirektionens beslut den 3 maj 1950 har tuberkulovården nedlagts den 8 juni samma år.

¹⁾ Se not 1 å sid. 413.

Läkare (2,196 kr.).

Bruce, N. E. T. (se Söderby sjukhus).

Redogörare (1,056 kr.).

Herrman, N. V. A. (se Söderby sjukhus).

Föreståndarinna (2 kl.) (13).

Vakant.

En *värmeledningsskötare* (beredskapsarvode 1,056 kr.), en *sjuksköterska*. — En *kokerska*, sex *sköterskebiträden*, tre *köksbiträden*.

Långbro sjukhus.

Postadress: Älvsjö (postgirokonto nr 1096); t. 46 25 00 (växel); 46 13 56 (överläkare Goldkuhl); 46 25 00 (överläkare Lundquist); 46 25 00 (överläkare Selhstedt); 46 13 63 (syssломannen samt kontoret).

Mottagningstid: intagning av patienter sker alla tider på dygnet. Telefontid till över-sköterskorna (för förfrågningar om patienterna): alla dagar 13,30—14,30.

Besökstid: tisdagar, fredagar och söndagar 13,30—14,30.

Expeditionstid: å syssломanskontoret 10—12, 12,45—15, lördagar 10—12, 12,30—14.

Sjukvårdsavgifter: se sid. 410, 411.

För tillgodoseende av den Stockholms stad åliggande provisoriska sinnessjukvården beslöt stadsfullmäktige den 15 juni 1905 att å för ändamålet inköpt område av egendomen Långbro i Brännkyrka uppföra ett nytt sinnessjukhus med 460 platser. Åren 1907 och 1908 anslö fullmäktige medel för sjukhusets utvidgning med ytterligare 180 platser (bl. a. för mottagande av en del å dåvarande allmänna försörjningsinrättningen vårdade sinnessjuka). I slutet av år 1909 var det nya sjukhuset färdigt och kunde tagas i bruk. Åren 1922 och 1925 fullbordades vid sjukhuset tvenne nya paviljonger för oroligt sjuka, varigenom antalet platser stigit till 840.

Under år 1937 omändrades 20 inom vårdavdelningarna belägna bostadsrum för översköterskor till sjukrum för patienter, varigenom 48 nya vårdplatser erhöles. Sjukhusets vårdplatsantal ökades härigenom från 840 till 888.

Sjukhuset har från den 1 januari 1950 uppdelats på trene avdelningar, under ledning av var sin överläkare.

Styresman (arvode 1,752 kr.).

Goldkuhl, A. E. (se nedan).

Syssломän (1 kl.) (30).

Josefsson, N. O.; mottagningstid: 10—12.

Husmoder (2 kl.) (17).¹

Vakant, *tf. Lindhe, A. Linnéa K.*

Överläkare (B 19).

Goldkuhl, A. E. (förordn. t. o. m. ³¹/₁₂ 1951), kvinnliga patienter, mottagningstid: tisdagar och fredagar 13—14; **Lundquist, G. A. R.** (förordn. t. o. m. ³¹/₁₂ 1954), manliga patienter, mottagningstid: tisdagar och fredagar 13—13,30; **Sehlstedt, C. P.** (förordn. t. o. m. ³⁰/₁₁ 1956), kvinnliga och manliga patienter, mottagningstid: tisdagar och fredagar 13—14.

Biträdande läkare (B 13).

Tre vakanta, *tf. Perntz, A. K., tf. Hammargren, S. A.*

Förste underläkare (30).²

Hammargren, S. A., tjl. (se ovan); **Perntz, A. K.**, tjl. (se ovan); **Rudberg, B. T. O.**; **Degerstedt, N. D.**; en vakant.

Personalläkare (6,660 kr.)

(däruti ingående arvode som konsulterande läkare i invärtes medicin).

Hansson, A. F.

Biokemisk laborator (5,400 kr.).

Örström, N. Å.

En *uppsyningsman*, en *förste skötare* nittiotre *skötare*, trettiosju *översköterskor*, en *laboratorieöversköterska*, tretton *sjuksköterskor*, två *första sköterskor*, etthundra-nittioen *sköterskor*, en *sjukgymnast*.

Predikant (1,500 kr.).

Hassler, J. E. A., komminister i Sofia förs.

En *organist* (624 kr.).

Förste kammar skrivare (22).

Lagergren, K.

Kontorsassistenter (18).

Olsson, Annie P. M.; **Alström, N. A.**, tjl. (se sid. 406); **Torssander, N. G. I.**

Kuratorer (17).

Sennmark, f. Landtgren, Märtha E., kvinnliga patienter, mottagningstid: alla vardagar utom lördagar 12,30—15.

Eriksson, N. Margareta, manliga patienter, mottagningstid: alla vardagar utom lördagar 12,30—15.

Brennert, Elsa M., kvinnliga och manliga patienter, mottagningstid: alla vardagar utom lördagar 12,30—15.

¹) Se not 1 å sid. 413.

²) Tillkommer förmån av fri kost.

Förste kontorsskrivare och kassör (16).

Andersson, Anna-Lisa.

Fem *första kontorsbiträden*.

Maskinist (1 kl.) (19)

(dessutom för verkstästargöröml 1,008 kr.).

Lindstrand, N. G.

Köksförestånderska (1 kl.) (19).¹

Schulte, A. Margaretha.

Förestånderska (personal-) (15).

Paulström, E. Elsa M.

Förestånderskor (15).

Svensson, A. Karin (kvinnliga patienter); **Nygren, Harriet M. Ch.** (manliga patienter); en vakant.

Vaktmästare (1 kl.) (12).

Andersson, A. F.; **Samsing, S. G.**

En *biträdande maskinist* (1 kl.), en *biträdande maskinist* (2 kl.), en *trädgårdsmästare* (2 kl.), sju *hantverksföreståndare*, åtta *hantverkare*, två *arbetsförestånderskor*, två *automobilförare*, en *trädgårdsmästare* (3 kl.), två *biträdande köksförestånderskor* (2 kl.), en *vaktmästare* (2 kl.), en *biträdande arbetsförestånderska*, en *tvättförestånderska* (2 kl.), en *biträdande tvättförestånderska* (2 kl.), en *telefonist*, två *portvakter* (2 kl.). — Två *bilförare*, fyra *reparatörer*, en *snickare*, två *målare*, en *smed*, en *murare*, en *skräddare*, sex *eldare*, fyra *diversearbetare* i kök, två *gårdsskarlar*, en *första kokerska*, två *maskintvättbiträden*, två *kokerskor*, två *port- och telefonvakter*, två *första biträden*, en *kallskänka*, två *sömmerskor*, en *portvakt*, sexton *köksbiträden*, tre *matsalsbiträden*, trettiosex *städerskor*, fyra *tvättbiträden*, två *strykerskor*.

Vårdhemmet för sinnessjuka (vid Maria sjukhus).

Wollmar Yækullsgatan 27, Sö.; t. 400283.

Besökstid: onsdagar, fredagar och söndagar 12—13.

Expeditionstid: å sysslomanskontoret vid Långbro sjukhus 10—12, 12,45—15, lördagar 10—12, 12,30—14.

Ett provisoriskt vårdhem för 31 lättskötta kvinnliga sinnessjuka patienter anordnades fr. o. m. den 28 september 1944 vid Maria sjukhus. Det nedlades den 20 februari 1948, men har fr. o. m. den 15 februari 1950 ånyo ta-

¹) Se not 1 å sid. 413.

gits i bruk för vård av ovannämnda klientel. Vårdhemmet sorterar i administrativt hänseende under Långbro sjukhus. Antalet vårdplatser utgör 31.

Läkare (1,500 kr.).

Selstedt, C. P. (se sid. 432).

Föreståndare och översköterska (12).

Vakant.

Redogörare.

Josefsson, N. O. (se sid. 431).

Nio *sköterskor*.

Beckomberga sjukhus.

Postadress: Bromma (postgirokonton nr 59815); t. 37 25 00.

Mottagningstid: se nedan under resp. överläkare. Förfrågningar ang. patienter besvaras av resp. översköterska dagligen 14—15.

Besökstid: tisdagar, fredagar och söndagar 13,30—14,30.

Expeditionstid: å sysslomanskontoret 10—15, lördagar 10—14.

Sjukvårdsavgifter: se sid. 410, 411.

För fullgörande av det avtal, som år 1925 träffades mellan staten och Stockholms stad angående stadens övertagande av vården av samtliga i Stockholm hemortsberättigade sinnessjuka ävensom för beredande av förbättrade vårdmöjligheter för patienterna å vissa stadens egna sinnessjukvårdsanstalter av provisorisk karaktär, beslöt stadsfullmäktige den 10 juni 1929 att uppföra ett nytt kommunalt sinnessjukhus, förlagt till den staden tillhöriga egendomen Beckomberga i Bromma. För sjukhusets uppförande, som påbörjades under år 1929 hava stadsfullmäktige hittills anslagit sammanlagt 17,291,500 kr. Den 1 oktober 1932 var Beckomberga sjukhus i dess första utbyggnad färdigt för beläggning. Den omfattade då 1,156 platser med lika fördelning på manliga och kvinnliga. Under år 1933 tillkommo två paviljonger för oroliga sjuka om vardera 144 platser.

År 1935 fullbordades sjukhusets utbyggnad med två paviljonger för rumspatienter om vardera 28 platser och en paviljong för nervsjuka om 104 vårdplatser. Hela vårdutrymmet hade härmed bringats upp till den fastställda storleken 1,604 platser. Den 21 februari 1944 beslöt stadsfullmäktige anslå medel till påbyggnad av två paviljonger för oroliga sjuka med vardera en våning. Härigenom tillfördes sjukhuset ytterligare 164 platser, vilka togos i bruk hösten 1947. Efter denna påbyggnad omfattar Beckomberga sjukhus 1,768 vårdplatser.

Styresman (arvode 2,628 kr.).

Wiesel, F. S. (se nedan).

Sysslomän (1 kl.) (30).

Ramgren, E. G.; t. 37 22 36; mottagningstid: 9—11.

Husmoder (2 kl.) (17).¹⁾

Ståhl, M. Margareta.

Överläkare (B 19).

Wiesel, F. S. (förordn. t. o. m. ³¹/₈ 1951); t. 37 22 35, tel.tid vard. 9—9,30, mottagn. måndagar och fredagar 14—15; **Rabe**, K. A. H. (förordn. t. o. m. ³⁰/₉ 1954), tj. (se sid. 420), *tf.* **Grönwald**, A. J. F., tel.tid vard. 8,30—9, mottagn. tisdagar och fredagar 14—15; **Iziko-witz**, S. J. (förordn. t. o. m. ³¹/₁₀ 1952), tel.tid vard. 9,15—9,45, mottagn. tisdagar och fredagar 14—15; **Blomqvist**, P. I. R. (förordn. t. o. m. ²⁸/₂ 1955), tel.tid vard. 9—9,30, mottagn. tisdagar och fredagar 13—14; **Abrahamson**, E. V. J. (förordn. t. o. m. ³¹/₇ 1955), tel.tid vard. 8,30—9, mottagn. tisdagar och fredagar 13—14.

Biträdande läkare (B 13).

Ehrens-värd, J. N. G., frih. (förordn. t. o. m. ³⁰/₉ 1952), tj. (se sid. 420), fyra vakanta, *tf.* **Lindgren**, Birgit H. E., *tf.* **Lindvall**, J. E., *tf.* **Möller**, A. W., *tf.* **Berggren**, H. N. G.

Förste underläkare (30).²⁾

Lindvall, J. E., tj. (se ovan); **Möller**, A. W., tj. (se ovan); **Berggren**, H. N. G., tj. (se ovan); **Karlmark**, E. G.; **Dimberg**, A. R. H.; **Lindgren**, Birgit H. E., tj. (se ovan); **Almborg**, Inga M.; **Larson**, Brita; **Lundgren**, A. H. Signe; **Ramqvist**, N. G. S.; **Hård af Segerstad**, G. J. F.; två vakanta.

Personalläkare (5,400 kr.)

(dessutom 6,900 kr. i arvode som konsulterande läkare i invärtes medicin).

Ågren, N. O.

Läkare i röntgendiagnostik
(4,800 kr.).

Edling, N. P. G.

Läkare för kirurgiska sjukdomar
(2,000 kr. utan rörligt tillägg).

Grönberger, G. A.

Två *sjukgymnaster*, en *uppsyningsman*, etthundratretiosju *skötare*, femtio *översköterskor*, en *operationsöversköterska*, en *rönt-*

¹⁾ Se not 1 å sid. 413.

²⁾ Tillkommer förmån av fri kost.

SjD *genöversköterska*, en *laboratieöversköterska*, trettiosju *sjuksköterskor* (därav en halvtidsavlönad), fyra *laboratiesköterskor*, tjugutre *sjuksköterskeelever*, trehundra sextio två *sköterskor* (därav två halvtidsavlönade).

Predikant (1,500 kr.).

Arvidson, H., kyrkoadjunkt i Bromma förs.

En *organist* (624 kr.).

Förste kammarskrivare (22).

Ericson, E. G.

Kontorsassistenter (18).

Olsson, Ebba I.; Arfwedson, N. J. R.; Broed, I. Irene.

Amanuens (18).

Hedvall, B. G.

Kuratorer (17)

(mottagning lördagar 10—11, övriga vardagar utom onsdagar 12,30—14).

Olsson, Märta I. C.; Löwing-Olsson, H. Birgitta E.; Bohlin, I. B. (Inga-Britt) (Ex.); von Bergen, E. Elisabeth.

Förste kontorsskrivare och kassör (16).

Hallersten, f. Engberg, A. Vera E.

Tio *första kontorsbiträden*, fyra *kontorsbiträden* (därav ett halvtidsavlönat), två *tillfälliga kontrollbiträden*.

Maskinist (1 kl.) (19)

(dessutom för verkmästargöröml 1,008 kr.).

Bergström, A. F.

Köksförestånderska (1 kl.) (19).²⁾

Ekeröth, A. E. (Lisa).

Förestånderskor (15).

Larson, Agda O.; Bobeck, H. I. (Inga); Erhardt, S. Margit E.; Eriksson, E. M. (Maja); Larson, Berta M.; Frostenson, B. Signe; en vakant.

Vaktmästare (1 kl.) (12).

Brolin, P. E. H.

En *biträdande maskinist* (1 kl.), en *biträdande maskinist* (2 kl.), en *trädgårdsmästare* (2 kl.), sex *hantverksföreståndare*, en *förrådsmästare* (3 kl.), nio *hantverkare*, tre *arbetsförestånderskor*, två *automobilförare*, en *tvättförestånderska* (1 kl.), tre *biträdande köksförestånderskor*,

¹⁾ Åtnjuter avlöning enligt g 13.

²⁾ Se not 1 å sid. 413.

en *vaktmästare* (2 kl.), en *biträdande tvättförestånderska* (2 kl.), fem *telefonister*, två *portvakter*, två *målare*, två *snickare*, fyra *reparatörer*, tre *bilförare*, en *murare*, fem *eldare*, två *maskintvättare*, fyra *gårdskarlar*, sex *diversearbetare* i köket, tre *kokerskor*, en *kaliskänka*, fyra *första biträden*, sex *sömmare*, ett *första sköterskebiträde*, fem *sköterskebiträden*, sex *matsalsbiträden*, tre *strykerskor*, tjugnettv *tvättbiträden* (därav ett halvtidsavlönat), tjugusex *köksbiträden* sextiotre *städerskor*, två *arbetsbiträden*.

Rånäs sjukhus.

Rånäs; t. Rånäs 17 (sjukhuset), Rånäs 18 (styresmannen), Rånäs 23 (föreståndarinnan).

Sjukvårdsavgifter: se sid. 410, 411.

Besökstid: torsdagar och lördagar 13—14.

Rånäs sjukhus är förlagt till den av staden år 1931 inköpta egendomen Rånäs i Fasterna socken, Stockholms län. Sjukhuset, som inrättades år 1932, har f. n. plats för 105 kvinnliga patienter.

Styresman och överläkare (30)

(dessutom styresmansarvode 840 kr.).

Fogelgren, G. N.

Syssloman.

Ericsson, A. B. (se Norrtulls sjukhus).

En *predikant* (708 kr.).

Förestånderska (15).

Ohlsson, Henny M.

En *värmeledningsskötare*, en *arbetsförestånderska*, två *översköterskor*, en *köksförestånderska*, nitton *sköterskor*. — En *gårdskarl* och *bilförare*, en *första kokerska*, ett *matsalsbiträde*, tre *köksbiträden*.

Blackebergs sjukhus.

Blackebergsvägen, Södra Ängby, Bromma; (postgirokonto nr 357 301); t. 37 00 45 (kontoret); 37 12 10 (överläkare och underläkare); 37 02 78 (husmoder).

Besökstid: söndagar, tisdagar, torsdagar, lördagar 14—15.

Staden har under år 1946 från stiftelsen Frimurare-Barnhuset i Stockholm förvärvat del av egendomen Blackeberg att efter skedd ombyggnad användas för sjuk- och konvalescentvården.

Stadsfullmäktige beslöt den 21 april 1947 anvisa ett belopp av 2,095,000 kr. för iordningsställande av egendomen Blackeberg för sjuk-

vårdsändamål, samt beviljade den 30 juni 1948 ytterligare 430,000 kr. för samma ändamål (Utl. 1948: nr 263).

Sjukhuset, som tills vidare skall lämna vård åt kroniskt sjuka, öppnades den 28 november 1949. Vårdplatsernas antal uppgå till 171, varav 10 platser för s. k. respiratorsfall (barnför-lämningsfall).

Överläkare (6,000 kr.).

Jansson, K. T.

Förste underläkare (28).¹⁾

Hieleo, f. Saarkund, Endla A.

Två *sjukgymnaster* (halvtidstjänster), en *laboratorieöversköterska*, sex *översköterskor*, sju *sjuksköterskor*.

Predikant (2,016 kr.).

Nilsson, T. S., komminister i Färentuna förs. En *organist* (876 kr.).

Syssloman (1,200 kr.).

Hägglund, B. A. K. (se sid. 404).

Ett *första kontorsbiträde*.

Husmoder (2 kl.) (17).²⁾

Brauer, Ebba K.

Maskinist (17).

Rosén, C. G. E.

Två *kuratorer* (halvtidstjänster).

En *köksförestånderska* (3 kl.), en *vaktmästare* (2 kl.), en *trädgårdsmästare*, ett *trädgårdsbiträde*, trettionio *sköterskebiträden*, två *baderskor*, två *kokerskor*, två *första biträden*, en *kallskänka*, fyra *köksbiträden*, två *matsalsbiträden*, en *portvakt*, sju *städerskor*, fem *gårdskarlar* tillika *sjukbä-rare*, tre *eldare*, en *reparatör*.

Sinnessjukavdelningarna vid S:t Eriks och Norrtulls sjukhus.

Beträffande sinnessjukavdelningen vid S:t Eriks sjukhus och sinnessjukavdelningen vid Norrtulls sjukhus, se sid. 420 och 427.

Epidemisjukhuset.

Nära Valhallavägen, uppfartsväg från Ingemarsgatan, Vä. (postgirokontonr 1082; t. 2253 40.

Mottagningslid: sjuka intagas alla tider på dygnet.

¹⁾ Tillkommer förmån av fri kost.

²⁾ Se not 1 å sid. 413.

Besökstid: anhöriga medgivas att i besöksrummen onsdagar, lördagar och söndagar 13,30—14 samtala med de patienter, vilkas tillstånd det medger. Upplysningar om patienterna meddelas till anhöriga varje helgfri dag 12,30 av sjukhusets överläkare. Telefonupplysningar angående patienterna lämnas dagligen 13—14 av avdelningssköterskorna.

Sjukvårdsavgifter: se sid. 410, 411.

En av k. m:t tillsatt kommitté med uppgift att avgiva förslag till sjukvårdens förbättrande i huvudstaden hemställde i ett 1827 avgivet betänkande bl. a., att ett provisoriskt sjukhus skulle inrättas för att vid inträffande epidemier eller mera utbredd sjuklighet mottaga sådana sjuka, som icke kunde eller borde på andra sjukvårdsanstalter vinna inträde. Detta blev också k. m:ts beslut, och för ändamålet uppläts Katarina f. d. kronobränneriegendom vid Nya Sandbergsgatan på Södermalm. Verkställigheten för övrigt överläts åt stadens myndigheter, vilka sedan alltiämt bestritt utgifterna för och förvaltat anstalten, som togs i bruk den 22 juli 1831. Detta provisoriska sjukhus, såsom det ända till år 1878 kallades, var således Stockholms första epidemisjukhus. Nämda år, 1878, omorganiserades anstalten till ett vanligt sjukhus under namn av Katarina sjukhus, men vården av smittsamma sjukdomar blev fortfarande en av dess viktigaste uppgifter.

Genom 1874 års hälsöverslagslagstiftning (i sin helhet gällande för Stockholm fr. o. m. 1878) ställdes på kommunerna fordran på särskilda sjukhus för vård av smittsamma sjukdomar.

Uppförandet av ett sådant sjukhus blev i Stockholm länge uppskjutet på grund av svårigheten att finna en tjänlig byggnadsplats. I avvaktan härpå användes egendomen nr 82 vid Hornsgatan jämte en del av Katarina sjukhus såsom epidemisjukhus. Sedan staden i slutet av år 1886 förvärvat äganderätten till en vidsträckt, obebyggd bergplåt i den nordligaste, intill Djurgårdsområdet gränsande delen av stadens planlagda område, reserverades där plats för ett nytt epidemisjukhus, och år 1890 beslöts att uppföra ett sjukhus på 170 sängar. Det nya sjukhuset kunde tagas i användning den 18 september 1893.

Åtskilliga utvidgningar hava sedan dess ägt rum, så att sjukhuset för närvarande har 749 platser. År 1939 byggdes en s. k. beredskaps-paviljong, rymmande 200 platser, och avsedd att efter behov användas för vård av epidemiskt sjuka och influensafall eller som annex till stadens övriga invärtes-medicinska sjukhus. En modern observationsavdelning rymmande 25 platser togs i bruk år 1940. Genom att moderna behandlingsmetoder tillämpas vid sjukhuset har laboratorie-verksamheten kraftigt ökat, så att såväl kliniskt som bakteriologiskt laboratorium inrättats liksom även fysiologiska laboratorier för elektrocardiografi och hjärtfunktion, elektroencephalografi och elektromyografi.

Under åren 1940—1944 vårdades och om-skolades finska krigsinvalider på den ovan om-nämnda beredskapsaviljongen.

Enligt epidemilagen den 19 juni 1919 skall varje epidemidistrikt äga tillgång till erforderligt antal platser å särskilda epidemisjukhus för vård av personer, som äro behäftade med sådan smittsam sjukdom, som omförmåles i nämnda lag (jfr nedan).

I Stockholm, som utgör eget epidemidistrikt, lämnas sådan sjukvård å epidemisjukhuset. Enligt instruktionen för Stockholms stads sjukhusdirektion är direktionen stadens epideminämnd.

De sjukdomar för vilka enligt epidemilagen (med följdförfattningar) vård skall beredas å epidemisjukhus äro: pest, kolera, smittkoppor, fläckfeber, nervfeber, paratyfus, scharlakansfeber, difteri, akut barnförlamning, smittsam hjärnfeber, återfallsfeber, sömnssjuka, undulantfeber, rödsot och Weils sjukdom. I mån av utrymme behandlas dessutom mässling, kikhosta, vattenskoppor, gulsot, epidemisk influensa m. fl. sjukdomar.

För vid sjukhuset vårdade patienter är efterkontroll och efterbehandling anordnad. Vid sjukhuset meddelas klinisk undervisning i epidemiologi åt medicine kandidater, som å sjukhuset fullgöra assistenttjänstgöring. Till sjukhusets driftkostnader utgår statsbidrag med 2 kr. per underhållsdag för varje enligt epidemilagen kostnadsfritt vårdad sjuk.

Vid sjukhuset finnes för intagna barn anordnad en skola, som står under folkskoledirektionens uppsikt.

Författningar. Epidemilag 19 juni 1919, med ändr. K. kung. 5 maj 1939 ang. statsbidrag till driften av epidemisjukhus m. m. (se Kfh 1946, sid. 415), med ändr. Avtal mellan hälsovårdsnämnden och Karolinska institutet ang. klinisk undervisning i epidemiologi vid Epidemisjukhuset 5 maj 1911, med ändr.

Styresman

(arvode 2,196 kr. samt dessutom undervisningsarvode från Karolinska institutet 4,800 kr.).

Ström, V. J. (se nedan).

Sysselman (2 kl.) (28)

(åtnjuter avlöning enl. 30 lönegr.).

Holst, K. G.; t. 22 53 40; mottagningstid: 9—11.

Husmoder (2 kl.) (17).¹⁾

Jägerfalk, Astrid S.

Överläkare (35).

Ström, V. J. (förordn. t. o. m. ³¹/s 1951): mottagningstid: vardagar 12,30—13; Lindahl, J. O. (förordn. t. o. m. ³⁰/s 1955); mottagningstid: vardagar 12,30—13.

¹⁾ Se not 1 å sid. 413.

Öronläkare (30)

(dessutom personligt arvode med 2,000 kr.).

Sjöberg, A. Ax:son.

Förste underläkare (28).

Gertzén, N. O. T.; Bendz, P. A. G.; Holmgren, E. B.; Johnsson, J. T.; Mossberg, H. C. O.; en vakant.

Röntgenläkare (30).

Wegelius, C.

Klinisk laborator (5,400 kr.).

Norberg, B. M. F.

Bakteriolog (5,400 kr.).

Hedlund, P. G.

Två laboratorieöversköterskor, en operationsöversköterska, en röntgenöversköterska, nitton översköterskor, fyra laboratorie-sköterskor, en operationssköterska, tretton sjuksköterskor, tre laboratoriebiträden, en folkskollärare, två sjukgymnaster, två arbetsterapeuter, tre första sköterskebiträden, etthundtretton sköterskebiträden.

Predikant (1,464 kr.).

Nilsson, J. A., komminister i Engelbrekts förs.

Kammarsskrivare (20).

Vakant, *tf.* Hagnér, N. Hj.

Kontorsassistent (18).

Hagnér, N. Hj., tjl. (se ovan), *tf.* Falk, K. G.

Kurator (17).

Bergholtz, Inga E. K.

En kontorsskrivare, fyra första kontorsbiträden, fem kontorsbiträden.

Maskinist (2 kl.) (18).

Hedman, S.

Preparator (13).

Frisk, G. A. E.

Köksförestånderska (2 kl.) (17).¹⁾

von Zweigbergk, Sigrid, tjl., *tf.* Werner, Nelly, K. K.

Vaktmästare (1 kl.) (12).

Jansson, N. J.; Wählin, C. A.; en vakant, *tf.* Broberg, P. A. I.

En biträdande maskinist (2 kl.), tre automobilförare, två hantverkare, en biträdande husmoder, en biträdande köksförestånderska (2 kl.), en tvättförestånderska (2 kl.), en biträdande tvättföre-

stånderska, fem telefonister, ett expeditionsvaktsbiträde. — Sex eldare, en reparatör, en snickare, en bilförare, sju gårdskarlar, en tapetserare, en första kokerska, två kokerskor, en kallskänka, fyra första köksbiträden, fyra matsalsbiträden, åtta köksbiträden, två tvättbiträden, tre sömmerskor, en strykerska, sex tvättbiträden, ett första biträde, tolv städerskor.

Av Stockholms stad för vård av stockholmsbor kontrakterade och eljest disponerade platser å icke kommunala sjukhus.

Allmänna barnbördshuset.

Planterhagsvägen, Ö.; t. 23 27 45; kontoret direkt 21 54 92.

I mån av utrymme mottagas patienter, som vid tiden för insjuknandet äro bosatta i Stockholm eller i Stockholms län.

Totala antalet vårdplatser vid barnbördshuset är 144.

Se närmare sid. 528.

Bestämmelse. Reglemente för allmänna barnbördshuset i Stockholm (Kf 1949: nr 23). Aftal mellan Stockholms stad samt k. m:t och kronan m. fl. angående driftkostnaderna vid allmänna barnbördshuset (Kf 1949: nr 53).

Diakonissanstaltens sjukhus Ersta.

Erstagatan 2, Sö.; t.: 44 07 30.

Minst 75 av vårdplatserna å Ersta sjukhus skola hållas tillgängliga för sådana sjuka, vilka staden enligt sjukhuslagen är skyldig bereda vård, därav minst 66 platser å allmän sal.

Totala antalet vårdplatser vid sjukhuset är 109.

Bestämmelse. Aftal mellan Stockholms stad samt Svenska diakonissällskapet rörande upplåtelse av vårdplatser å Ersta sjukhus (Utl. 1951: nr 87).

H. K. H. kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn.

Polhemsgatan 30, K.; t.: 52 06 90.

Vårdanstalten emottager i mån av utrymme patienter, som vid tillfället för intagningen äro bosatta i Stockholm respektive i Stockholms län. Till stadens disposition stå dock minst 90 sängar.

Totala antalet vårdplatser vid vårdanstalten är 150.

Vid sjukhuset skall inrymmas en filial till den psykiska barn- och ungdomsvården inom Stockholms stad.

Bestämmelse. Aftal mellan staten, Stockholms stad, Stockholms läns landsting och H. K. H. kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn angående driftkostnaderna vid vårdanstalten (Kf 1950: nr 62).

Karolinska sjukhuset.

Norrbacka, Solna; Postadress: Stockholm 60; t.: 34 05 00.

Staden disponerar 385 av sjukhusets platser fördelade på följande sätt: medicinska sjukdomar 77, kirurgiska sjukdomar 75, förlösningsfall 60, gynekologiska sjukdomar 30, ögonsjukdomar 18, öron, näs- och halssjukdomar 25, hud- och könssjukdomar 70, radium och röntgen 30. Totala antalet vårdplatser vid sjukhuset är 1,208.

Se närmare sid. 527 och 528.

Bestämmelser. Aftal mellan k. m:t och kronan samt Stockholms stad respektive Stockholms läns landsting rörande samarbete för Karolinska sjukhusets uppförande och drift, med tillägg och ändringar (Kf 1931: nr 119, 1944: nr 29, 1945: nr 50, 1947: nr 49). Aftal mellan k. m:t och kronan samt Stockholms stad respektive Stockholms läns landsting om samarbete för fortsatt utbyggande av Karolinska sjukhuset (Kf 1944: nr 29). Aftal mellan k. m:t och kronan samt Stockholms stad respektive Stockholms läns landsting om samarbete för uppförande och drift av en medicinsk tuberkulosklinik och en thoraxkirurgisk klinik vid Karolinska sjukhuset (Kf 1946: nr 51). Överenskommelse mellan sjukhusdirektionen och direktionen för Karolinska sjukhuset angående stadens bidrag för vård å Karolinska sjukhuset och dess garnisonsavdelningar av i Stockholm boende sjuka m. m. (sjukhusdirektionens prot. 2 mars och 6 april 1949).

Barnsjukhuset Samariten.

Ringvägen 21, Sö.; t.: 44 06 70.

Samtliga vårdplatser vid barnsjukhuset skola i första hand hållas tillgängliga för sådana sjuka barn, vilka staden enligt sjukhuslagen är skyldig att bereda vård.

Totala antalet vårdplatser vid sjukhuset är 125.

Bestämmelse. Villkor för stadens bidrag till barnsjukhuset Samariten (Kf 1950: suppl. nr 1).

Serafimerlasarettet.

Hantverkargatan 2, K.; t.: 54 06 00.

Staden disponerar 235 platser, fördelade på följande sätt: medicinska sjukdomar 102, nerv-sjukdomar 31, kirurgiska sjukdomar 92 och neurokirurgiska sjukdomar 10.

Totala antalet vårdplatser vid lasarettet är 533.

Se närmare sid. 526 och 528.

Bestämmelser. Avtal mellan k. m:t och kronan samt direktionen över Serafimerlasarettet om statens övertagande av driften av Serafimerlasarettet i Stockholm (Kf 1937: nr 58). Avtal mellan Stockholms stad och direktionen över Serafimerlasarettet angående vård i lasarettet av sjuka från staden, med ändr. (Kf 1927: nr 73, 1945: nr 36, 1948: nr 31 III och 1949: nr 43). Avtal rör. förvärv av Serafimerlasarettets fastigheter (Kf 1948: nr 31 II).

Sjukhuset Eira, Stockholms stads och läns sjukhus.

Hantverkargatan 13, K.; t. 53 16 84, 50 13 70, 53 16 64.

Sjukhuset, som icke är upptaget på stadens stat och icke sorterar under sjukhusdirektionen, har 125 vårdplatser för kroniskt sjuka. Av dessa disponerar staden 85 platser.

Se närmare sid. 529.

Bestämmelser. Särskilda bestämmelser rör sjukhuset Eira, Stockholms stads och läns sjukhus (Kf 1932: nr 60). Avtal mellan k. m:t och kronan samt Stockholms stad och Stockholms läns landsting ang. överflyttning till Karolinska sjukhuset av vid sjukhuset Eira i Stockholm anställd personal i samband med upphörande av verksamheten vid sjukhuset (Kf 1944: nr 29 III, IV).

Vårdplatser för tuberkulösa.

Enligt träffade avtal mellan Göteborgs sjukhusdirektion och Stockholms stads sjukhusdirektion den 5 och 25 november 1947 samt den 3 augusti och 6 september 1949 har för vård av lungsjuka personer från Stockholms stad upplåtits 20 vårdplatser å Sävsjö sanatorium, Sävsjö, samt 5 vårdplatser å Romanäs sanatorium, Romanäs. Å sistnämnda sanatorium kan i mån av plats ytterligare vårdplatser ställas till disposition.

Desutom disponerar Stockholms stad enligt tillfälliga avtal visst antal vårdplatser å andra främmande sanatorier.

Konvalescenthemmen.

(Betr. Isidor Dannströms konvalescenthem, se under Sabbatsbergs sjukhus, sid. 412. Ösbyholms konvalescenthem, se sid. 443 och Steuby konvalescenthem, se sid. 443.)

Konvalescenthemskontoret.

Kungsgatan 66, C.; postgirokonton nr 195 960; t. 10 21 32, 10 21 38.

Stadsfullmäktige beslöt den 17 december 1943 att inrätta ett särskilt förvaltningskontor för handläggning av ärenden berörande stiftelsen Martin Gebers, Albert och Hulda Pålsons, Jacques och Galathée Lamms samt Heijkskjöldss konvalescenthem, Ihrfeltss barnhemmet, barnsanatorium Tjärnan samt Elfviks konvalescenthem och Blackebergs sjukhus.

Stat år 1951. (Konvalescentvård.) Utgifter: driftbudgeten 2,281,519 kr. (därav engångs 148,495 kr.); inkomster: driftbudgeten 591,510 kr.

Sysselman (3 kl.) (24).

Hägglund, B. A. K.; t. 10 21 38; mottagnings-tid 9—11.

Kammarsskrivare (20).

Lundberg, I. K.

Kontorsassistent (18).

Ahnfelt, Inga L.

Kurator (17).

Forsberg, f. Lundberg, Ragnhild R. R., tjf. (se sid. 448), *tf. Edebo, Ingegärd¹;* mottagning: Vasagatan 14, 2 tr., vardagar utom lördagar 11—12, 14—15, t. 22 66 60 (se sid. 446).

Två första kontorsbiträden, ett kontorsbiträde.

Stiftelsen Martin Gebers konvalescenthem.

Orhem (postadress: Stockholm 20; postgirokonton nr 155 867); t. (Södertörns villastad 256—260) 94 1256—94 1260.

Stadsfullmäktige beslöt den 30 september 1929 emottaga en genom testamentet den 29 januari 1927 med tillägg den 20 juli 1928 av framlidne bankiren Martin Geber gjord donation å 800,000 kr. till bildande av en under stadens inseeende ställd stiftelse med uppgift att bereda lantvistelse åt konvalescenter. Sedermera erhöj sig advokaten Arvid Geber att till stiftelsen tillskjuta ytterligare medel av stärbhusets tillgångar, nämligen dels ett belopp av 200,000 kr., dels ock vad som kunde utvinna av vissa till Stockholms enskilda bank överlämnade värdepapper. Denna senare donation mottogs av stadsfullmäktige den 15 september 1930. Donationsmedlen skola enligt stadsfullmäktiges beslut förvaltas av drätselnämnden.

Den 15 april 1936 har advokaten Arvid Geber å bankir Martin Gebers stärbhus¹ vägnar

¹) Tjänstgör även vid stadens mödravårdscentraler utom Södersjukhusets.

till stiftelsen överlämnat ett belopp av nära 145,000 kr., med rätt för stiftelsens styrelse att bestämma över användningen av såväl kapitalet som dess avkastning till befrämjande av stiftelsens verksamhet. Av detta belopp förvaltas 75,000 kr. såsom en särskild fond, benämnd »Martin Gebers fond», vars avkastning främst användes till beredande av friplatser å konvalescenthemmet.

Enligt testamentets bestämmelser skall donationen användas till bildande av en testators namn bärande stiftelse, som skall hava till ändamål att bereda lantvistelse åt konvalescenter, företrädesvis sådana, som efter genomgången sjukdom blivit från sjukhus utskrivna och som därefter äro i behov av rekreativsvistelse å landet men ej äro i besittning av erforderliga medel att själva bekosta sig sådan. Konvalescenthemmet bör ordnas så, att såväl barn som vuxna kunna därstädes emottagas, varvid företrädesrätt att bliva intagen skall tillkomma den, som är skriven i Stockholm. Även utom Stockholm boende böra dock kunna vinna inträde på villkor, som Stockholms stad äger närmare bestämma.

Stadsfullmäktige beslöt den 15 maj 1933 att av donationsmedlen anvisa ett belopp av 875,000 kr. för uppförande av ett konvalescenthem i huvudsaklig överensstämmelse med ett förslag, som utarbetats av en av hälsovårdsnämnden tillsatt kommitté. Samma dag fastställde stadsfullmäktige jämväl stadgar för stiftelsen Martin Gebers konvalescenthem. Den 2 december 1935 beslöt stadsfullmäktige anvisa det av donationsfonden återstående beloppet, med undantag för vad som borde reserveras till fullgörande av stadens åtagande gentemot viss livräntetagare, till inventarietrustning för hemmet och hemmets fullbordande i övrigt.

Stiftelsen skall enligt donationsbestämmelserna stå under Stockholms stads omedelbara överinseende, och dess angelägenheter skola handhas av en styrelse, som skall bestå af fem ledamöter jämte två suppleanter för dem. Såväl styrelseledamöter som suppleanter utses av sjukhusdirektionen för en tid af fyra år. Nuvarande ledamöter och suppleanter äro utsedda för åren 1949—1952. Av styrelseledamöterna böra minst två vara legitimerade läkare i Stockholm.

Enligt stadsfullmäktiges beslut den 22 mars 1948 skall styrelsens förvaltning och stiftelsens räkenskaper granskas af de av stadsfullmäktige för granskning av sjukhusdirektionens förvaltning valda revisorerna.

Konvalescenthemmet, vilket togs i bruk i mars månad 1936, är beläget å den staden tillhöriga egendomen Orhem vid sjön Drevvikens norra strand. Antalet platser vid hemmet utgör numera 118, därav 86 platser för vuxna och 28 platser för barn samt 4 platser för mödrar med späda barn.

Vårdavgiften utgår, där icke nedsättning av eller befrielse från erläggande av densamma be-

viljas, för stockholmsbor med för vuxna 2,50 kr. och för barn 2 kr. per dag samt för landsortsbor med 20 kr. per dag.

Stadgar m. m. Stadgar för stiftelsen Martin Gebers konvalescenthem, godkända av SF 15 maj 1933, med ändr. (Kf 1933: nr 31, 1948: nr 15). Reglemente för stiftelsen Martin Gebers konvalescenthem, fastställt av sjukhusdirektionen 10 mars 1939, med ändr. 14 juni 1940 (Kf 1939: nr 3, 1940: nr 17). Instruktioner för vissa befattningshavare vid stiftelsen Martin Gebers konvalescenthem, utfärdade av stiftelsens styrelse 17 febr. 1939 (Kf 1939: nr 4).

Styrelse

(vald för tiden 1949—1952).

Mårtens, G. H. M., borgarråd, stadsfullm., ordf.; Adamsson, f. Hollman, Karin Ch. T., fru; Hansson, N. H., f. d. sjukhusdirektör, vice ordf.; Wallgren, A. J., professor, överläkare; Öhman, H. G., prakt. läkare.

Suppleanter: Rud, f. Eklund, Anna L., ombudsman; Östlund, f. Malm, U. Linnéa, fru.

Styresman och läkare (6,660 kr.).

Fredbärj, K. T.

Föreståndarinnan (1 kl.) (17.¹)

Segerstedt, Elsa K.

Två översköterskor, tre sjuksköterskor, en sjukgymnast, en lekledarinnan, en köksförestånderska (3 kl.), en baderska, en arbetsterapeut. — En värmelednings-skötare, en gårdskar, tillika automobil-förare, en första kokerska, ett första biträde, tre matsalsbiträden, två första sköterskebiträden, femton sköterskebiträden, fyra köksbiträden, tre städerskor.

Albert och Hulda Pålsons konvalescenthem.

Södertörns villastad nr 10; t. (Södertörns villastad 25) 94 10 25; expeditionstid: 11—13.

Hemmet har till ändamål att bereda underhåll och vård åt kvinnor, som efter genomgången sjukdom härva äro i behov och icke kunna i eget hem eller hos anhöriga på tillfredsställande sätt vårdas. Hemmet har tillkommit genom en av gudsägaren Albert Pålson och hans hustru Hulda Pålson, född Hjertström, år 1904 till Stockholms stad överlämnad donation å 200,000 kr., vars årliga avkastning skall användas till bestridande av utgifter för å hemmet intagna personers underhåll och vård. Staden har åtagit sig att tillhandahålla lokal för hemmet, bekosta dess inredning och uppsättning samt bestrida de ytterligare ut-

¹) Se not 1 å sid. 413.

gifter för detsamma, som ej tackas av denna donation och möjligen tillkommande donationers avkastning. Enligt donationsbrevet hava lasarettsläkare i Kalmar läns norra landstingsområde rättighet att ständigt få vid hemmet disponera över två platser.

Konvalescenthemmet är numera förlagt till en för ändamålet inköpt fastighet i Södertörns villastad, varest plats kan beredas för 43 kvinnliga patienter.

Jämlikt donationsbestämmelserna är vården å 30 av hemmets platser avgiftsfri; å övriga 13 platser utgår avgiften, där icke nedsättning eller befrielse beviljats, med 2,50 kr. per dag. Vårdtiden får i regel icke överstiga fyra veckor. Remiss till intagning sker genom hemmets läkare. Utredning om vederbörandes hemortsrätt och betalningsförmåga verkställs av sjukhusavgiftsdelegerade och fattigvårdsnämndens sociala byråer.

Läkaren är skyldig att vid behov inställa sig å hemmet efter särskild kallelse ävensom att regelbundet besöka hemmet en gång var fjortonde dag.

Konvalescenthemmets förvaltning, som förut ombesörjdes av en särskild styrelse i enlighet av stadsfullmäktige den 24 januari 1905 antagna villkor, handhaves numera enligt k. brev den 5 juni 1942 omedelbart av sjukhusdirektionen i egenskap av sjukvårdsberedning.

Styresman och läkare (1,008 kr.).

Lindborg, N. E. (se sid. 429).

Föreståndarinna (2 kl.) (13).

Larsson, S. Gunborg.

En *värmeledningsskötare*, en *sjuksköterska*. — En *kokerska*, två *köksbiträden*, fyra *städerskor*.

Jacques och Galathée Lamms konvalescenthem för tuberkulossjuka.

Stora Gungan, Enskede; t. 49 02 50.

Tuberkulohemmet har tillkommit på grund av en i testamente av änkefru Galathée Lamm år 1913 till staden gjord donation å ett belopp av 100,000 kr. Beloppet skulle enligt donationsbestämmelserna användas till ett konvalescenthem för behövande personer, som vid något av stadens sjukhus behandlats för tuberkulos, mot villkor, att staden upplåte för ändamålet lämplig lokal och omhändertog bestyret med förvaltningen av såväl penningmedlen som hemmet. Hemmet har år 1918 inrättats å en staden tillhörig lägenhet i Enskede församling. Det har 9 platser, avsedda för män. Vården är kostnadsfri och platserna disponeras av stadens centraldispensär (se sid. 442) såsom ett led i dess verksamhet för understödande av medellösa tuberkulossjuka. Läkaren är skyldig att vid be-

hov inställa sig å hemmet efter särskild kallelse ävensom att regelbundet besöka hemmet en gång i kvartalet.

Styresman och läkare (444 kr.).

Gentz, C. M. A. (se sid. 442).

Föreståndarinna (3 kl.) (12).

Wadman, Hilma.

En *kokerska*.

Heijkenskjölds konvalescenthem.

Karlberga, Södertälje; t. 0755+316 63, 342 33; expeditionstid 11—13.

Konvalescenthemmet har tillkommit på grund av en genom testamente den 11 maj 1898 gjord donation av översten S. L. Heijkenskjöld och hans maka till ett belopp av sammanlagt 400,000 kr., som år 1919 överlämnades till staden. För hemmets upprättande har ända till utgången av år 1949 arrenderats viss del av den Södertälje stad tillhöriga egendomen Måsnaryd vid sjön Måsnaren i Västertälje socken. Den 1 januari 1950 inflyttade konvalescenthemmet i nya lokaler, sedan egendomen Karlberga, belägen inom Södertälje stad, av Stockholms stad inköpts och för ändamålet ombyggt och moderniserats.

Konvalescenthemmet är avsett för medellösa eller mindre bemedlade personer från Stockholms stad, vilka efter utskrivning från sjukhus äro i behov av konvalescentvård, samt har plats för 60 patienter. Remiss till intagning sker genom hemmets läkare. Läkaren är skyldig att vid behov inställa sig å hemmet efter särskild kallelse ävensom att regelbundet besöka hemmet i regel två gånger i veckan. Utredning om vederbörandes hemortsrätt och betalningsförmåga verkställs av sjukhusavgiftsdelegerade och fattigvårdsnämndens sociala byråer. Vårdavgiften utgår, där icke nedsättning eller befrielse beviljats, med 2,50 kr. per dag.

Styresman och läkare (3,000 kr.).

Kristofferson, C. E.

Föreståndarinna (2 kl.) (13).

Kinberg, E. M. A. (Maja).

En *sjuksköterska*, en *arbetsledare*, en *sjukgymnast* (halvtidstjänst), en *vaktmästare*, en *trädgårdsmästare*, ett *trädgårdsbitråde*. — En *första kokerska*, ett *första köksbiträde*, ett *matsalsbiträde*, två *köksbiträden*, fem *sköterskebiträden*.

Ihrfelttska barnhemmet.

Högliden 3, Heraserud, Lidingö; t. 650441.

Den villafastighet, Nya Torsvik nr 62 i Lidingö, i vilken Ihrfelttska barnhemmet är in-

rymt, donerades år 1920 av vice häradshövding Fredrik Ihrfelt till Stockholms stad för att under benämning »Ihrfeltska barnhemmet» användas till konvalescent- och vilohem för behövande efter sjukhusvistelse klena barn i åldern 3—11 år, tillhörande Stockholms kommun.

Hemmet kan mottaga högst 15 barn. Remiss till intagning meddelas av hemmets läkare. Läkaren är skyldig att vid behov inställa sig å hemmet efter särskild kallelse ävensom att regelbundet besöka hemmet en gång var fjortonde dag. Utredning om vederbörandes hemortsrätt och betalningsförmåga verkställas av sjukhusavgiftsdelegerade och fattigvårdsnämndens sociala byråer. Vårdavgiften utgår, där icke nedsättning eller befrielse beviljats, med 2 kr. per dag.

Styresman och läkare (1,752 kr.).

Jacobsohn, G. L., prakt. läkare.

Föreståndarinna (2 kl.) (13).

Hjorth, Ruth V.

En *kokerska*, fyra *sköterskebiträden*.

Barnsanatoriet Tjärnan.

Tjärnan, Kullsveden; t. Tjärnan 11 (avd. I och II), Tjärnan 64 (avd. III och IV), Tjärnan 60 (exp. och föreståndarinnan), Tjärnan 65 (maskinisten).

Barnsanatoriet Tjärnan i Tjärnans by, cirka 5 km från Säter — som år 1917 övertogs av Stockholms stad från föreningen kronprinsessan Margaretas vårdanstalt för tuberkulösa barn — är avsett för sådana barn från staden i en ålder ej överstigande 12 år och med utsikt till fullt tillfrisknande eller åtminstone avsevärd förbättring. Sanatoriet kan numera rymma 100 barn.

Vårdavgiften utgör fr. o. m. den 1 juli 1947, från vilken dag statsbidrag för driftkostnaderna utgår, 1 kr. per dag.

Författning. Instruktion för styresmannen för barnsanatoriet Tjärnan, fastställd av sjukhusdirektionen 19 jan. 1944 (Kf 1944: nr 26).

Styresman och läkare (6,660 kr.).

Thune, R. B.; t. Säter, »Sanatoriet Solbacken»; mottagningstid: tisdagar och fredagar 15—17.

Delegerad (för barnsanatoriet Tjärnan) (1,184 kr.).

Anderson, Knut Hj., kontorschef, stadsfullm.

Föreståndarinna (1 kl.) (17).¹⁾

Svensson, H. E. K. (Elvi).

En *predikant* (300 kr. utan rörligt tillägg).

En *maskinist* (3 kl.), två *översköterskor*, en *folkskollärare*, en *biträdande lärare*,

¹⁾ Se not 1 å sid. 413.

en *kököförestånderska*, två *sjuksköterskor*, en *lekledarinna*. — Två *eldare*, en *första kokerska*, ett *första sköterskebiträde*, ett *matsalsbiträde*, ett *första biträde*, ett *första städerskebiträde*, tretton *sköterskebiträden*, en *baderska*, två *köksbiträden*, två *städerskor*, ett *arbetsbiträde*.

Vårby konvalescenthem.

Vårby gård, Fittja (postgirokontonr 128 440); t. Fittja 136.

Sjukhusdirektionen har genom arrendekontrakt av fastighetsnämnden förhyrt huvudbyggnaden och en flygel vid Vårby egendom i Huddinge socken. Den 26 april 1937 beviljade stadsfullmäktige 30,000 kr. till inventarieutrustning. Hemmet öppnades i november 1938.

Konvalescenthemmet är avsett för vuxna kvinnliga konvalescenter, lidande av lungtuberkulos. Hemmet har 40 platser och intagning sker tills vidare enligt samma bestämmelser som gälla för övriga stadens sjukvårdsanstalter. Läkaren är skyldig att vid behov inställa sig å hemmet efter särskild kallelse ävensom att regelbundet besöka hemmet en gång i månaden.

Konvalescenthemmet överflyttades den 1 januari 1940 från hälsovårdsnämnden till sjukhusdirektionen.

Styresman och läkare (876 kr.).

Gentz, C. M. A. (se sid. 442).

Redogörare (1,056 kr.).

Herrman, N. V. A. (se sid. 430).

Föreståndarinna (13).

Olsson, Märta A. C.

En *översköterska*. — En *gårdskarl*, en *kokerska*, två *köksbiträden*, tre *städerskor*.

Elfviks konvalescenthem.

Lidingö; t. 65 70 51; 65 70 52 (för patienterna).

Konvalescenthemmet har tillkommit genom stadsfullmäktiges beslut den 24 januari 1944. Hemmet har plats för 34 manliga konvalescenter.

Vårdavgiften utgör 1 kr. per dag.

Styresman och läkare (660 kr.).

Nordenfors, B. G. (se sid. 442).

Föreståndarinna (2 kl.) (13).

Pålson, Edith J. C.

En *sjuksköterska*, en *eldare*, en *kokerska*, två *köksbiträden*, tre *städerskor*.

Öppna sjukvården.

Stat år 1951. Utgifter: driftbudgeten 4,844,059 kr. (därav engångs 254,720 kr.); inkomster: driftbudgeten 1,368,261 kr.

Centraldispensären.

Regeringsgatan 11, C.; t. 23 55 40; expeditionstid: vardagar 9—12, 13—15 (lördagar 13—14).

Den 29 juni 1906 anlogo stadsfullmäktige medel åt hälsovårdsnämnden till en upplysnings- och understödsbyrå för tuberkulossjuka i Stockholm. Byrån öppnades den 10 december 1906 vid Svartensgatan 14. Ytterligare en byrå öppnades den 10 maj 1909 vid Hantverkargatan 23 C. Byråerna benämndes Södra resp. Norra byrån. År 1917 flyttade Södra byrån till Repslagargatan 14 och Norra byrån erhöll år 1928 nya lokaler vid Munkbrogatan 2. Enligt stadsfullmäktiges beslut den 15 september 1930 sammanslogos Södra byrån och Norra byrån i mars 1932 till en för hela Stockholm gemensam institution, benämnd Stockholms stads tuberkulosbyrå med adress Herkulesgatan 1. Byrån erhöll nu den form av centraldispensär under vilken den fortfarande verkar. Genom hälsovårdsnämndens beslut den 21 februari 1933 inrättades en dispensärstyrelse för tuberkulosbyråns förvaltning. Denna styrelse fungerade till den 1 oktober 1945, då tuberkulosbyrån på förslag av stadskollegiets tuberkuloskommitté överfördes till sjukhusdirektionen. Samtidigt utsågs ett tuberkulosråd med uppgift att verkställa utredningar angående tuberkulosvården samt avgiva yttranden i tuberkulosfrågor (se sid. 404). Den efter hand utbyggda organisationen av tuberkulosbyrån medförde fortskridande lokalutvidgningar och år 1945 togos de nuvarande lokalerna i bruk efter omfattande ombyggnads- och reparationsarbeten. Till följd av motion i stadsfullmäktige ändrades byråns namn år 1946 till Stockholms stads centraldispensär. Samma år inrättades en verkstadsavdelning i fastigheten Maria Prästgårdsgata 31 för sysselsättning och arbetsträning av tuberkulösa. Två år senare — 1948 — öppnades ytterligare en verkstadsavdelning vid Västberga gård. Samtidigt påbörjades handelsträdgårdsrörelse genom arrendering av den till Västberga gård hörande trädgården. Genom kontrakt med Stockholms bespisningsförening förhörydes nämnda år tvenne bostadsbaracker — i Enskede och Västberga — för att bereda bostad åt tuberkulösa ungarkar.

Understöd åt tuberkulossjuka beviljas sedan verksamhetens början år 1906 av ett särskilt förtraenderåd, bestående av fyra personer med fyra suppleanter, varav hälften utses av sjukhusdirektionen och hälften av fattigvårdsnämnden.

Stadens upplysnings- och understödsbyrå hade som huvuduppgift att vara hygieniskt rådgivande

och ekonomiskt understödjande för tuberkulossjuka. Ej minst genom tuberkulosförordningen den 31 mars 1939 har denna verksamhet ändrat karaktär. Det hälsovårdande arbetet har överflyglats av det polikliniskt sjukvårdande. Stadens centraldispensär utgör nu det centrala organet vid tuberkulosens bekämpande. Den är organiserad enligt ett system, som är avpassat för storstadens speciella förhållanden vad sjukvård, socialvård, folkmängd och kommunikationer beträffar. I verksamheten ingå såväl den förebyggande vården som den av staden utövade eftervården. Sjukvården bedrivs såsom öppen vård vid dispensären och såsom slutenvård å konvalescenthemmen för tuberkulossjuka.

Den 24 januari 1949 beviljade stadsfullmäktige medel för en allmän skärmbildsundersökning i Stockholm. Arbetet ledes av en av sjukhusdirektionen särskilt tillsatt kommitté i samverkan med centraldispensären (se nedan sid 444).

Rörande **Tuberkulosrådet**, se sid. 404.

Förtroenderåd.

Jansson, f. Kling, Beda F., fru, **Johansson**, f. Nilsson, J. V. E. (Thora), fru, stadsfullm. (utsedda av sjukhusdirektionen); **Carlsson**, B. A. B., fattigvårdsinspektör, **Hansson**, S. G., tjänsteman (utsedda av fattigvårdsnämnden).

Suppleanter: **Ander**, f. Eriksson, Elsa S., fru; **Grünberger**, H., ombudsman (utsedda av sjukhusdirektionen); **Engzelius**, f. Hansson, Ester K., fru; **Nilsson**, f. Gäfvert, Ingegerd A. M., fru (utsedda av fattigvårdsnämnden).

Styresman

Gentz, C. M. A. (se nedan).

Syssloman, tillika sekreterare (26).

Carlbom, B. A.

Överläkare (30).

Gentz, C. M. A. (förordn. t. o. m. 31/5 1955); mottagningstid: 10—11.

Röntgenläkare (30).

Jäderholm, K. B.

Förste underläkare (28).

Dalén, A. G. (bitr. dispensärläkare); **Forsander**, K. A. (å dispensäravd.); **Göranzon**, S. F. O. (bitr. röntgenläkare); **Wiholm**, f. Sjögren, Inga E. (å röntgenavd.).

Läkare (26).

Dispensärdistrikten: **Nauclet**, R.; **Wallén**, H. F.; **Nordenfors**, B. G.; **Dahlquist**, Irma E. W.; **Blumh**, I. L.; **Tisell**, H. F. A.; **Thorell**, S. H. J.

Barnavdelningen: **Gunther**, J. G. A.; **Rollof**, L. S.-I.

Yrkeskonsulent (22).

Widlund, Å.

Kammarsskrivare (20).

Jemstедt, S. O.

Verkmästare (2 kl.) (19).

Pettersson, K. A.; Hellström, W. H. (Ex.).

Amanuens (18).

Dahlborg, N. A.

Kontorsassistent (18).

Håkansson, Sigrid V.

Kuratorer (17).¹⁾

Steen-Jönsson, A. Irene (Ex.); Alffram, f. Jonsson, M. E. (Lisbeth); Åsberg, Gabrielle H. C.

Registrator (16).

Fernholm, Gerda.

Arbetsledare (16).

Hellström, W. H., tjl. (se ovan); Billgren, G. E.

Dispensärföreståndarinna (15).

Vakant.

Expeditionsvakter (9).

Magnusson, C. L.; tjl., tf. Engmark, B. E.; Töresson, A. R.

Nio *dispensärassistenter*, en *kontorskrivare*, en *röntgenöversköterska*, en *trädgårdsmästare*, fyra *första kontorsbiträden*, tre *röntgensköterskor*, sjutton *dispensärsköterskor*, två *laboratoriesköterskor*, fyra *fotografiska biträden*, tjugen *kontorsbiträden*, två *telefonister*, tre *sköterskebiträden*, sju *städerskor*, tre *förrädsarbetare*, en *verktygsuppsättare*.

Orhems barnkoloni.

Orhems gård, Stockholm 20; t. (Södertörns villastad 213) 94 12 13.

Från den 1 december 1934 förhyrde dåvarande dispensärstyrelsen av fastighetsnämnden huvudbyggnaden och en flygelbyggnad jämte parkområde till Orhems egendom för att användas som hem för tuberkuloshotade barn. Hemmet togs i bruk den 16 januari 1935 och förvaltades av dispensärstyrelsen under hälsovårdsnämndens överinseende. Genom stadsfullmäktiges beslut den 26 juni 1945 överfördes hemmet samtidigt med tuberkulosbyrån till sjukhusdirektionens stat och dess förvaltning handhaves nu av centraldispensären. Hemmet, som ursprungligen beräknades för 25 barn vintertid, har nu 18 platser vintertid med möjlighet till ökad beläggning under sommaren.

¹⁾ Därav en med skyldighet att tjänstgöra jämväl vid Blackebergs sjukhus.

Läkare (780 kr. utan rörligt tillägg).

Gunther, J. G. A. (se sid. 442).

Föreståndarinna (2 kl.) (13).

Sörensson, M. Berit.

Tre *barnsköterskor*, en *kokerska*, ett *köksbiträde*, ett *sköterskebiträde*.

Stenby konvalescenthem.

Adelsö; t. 0756 + 510 02.

På förslag av sjukhusdirektionen beslöt stadsfullmäktige den 18 mars 1946 bevilja sjukhusdirektionen anslag för inköp av Stenby säteri samt anvisade den 18 november 1946 ytterligare medel för egendomens iordningställande till ett konvalescenthem för smittsamma tuberkulösa patienter. Efter framställning från sjukhusdirektionen uppdrogo emellertid stadsfullmäktige den 8 december 1947 åt fattigvårdsnämnden att tills vidare handhava förvaltningen av hemmet. På förslag av den av fattigvårdsnämnden tillsatta styrelsen för Stenby konvalescenthem utnyttades fr. o. m. den 1 oktober 1948 huvudbyggnaden och därtill hörande parkområde samt ett par andra byggnader från den 1 oktober 1948 till sjukhusdirektionen. Den direkta förvaltningen av konvalescenthemmet handhaves sedan dess av centraldispensären. Från den 1 januari 1950 förvaltas egendomen av fastighetsnämnden, av vilken nämnd sjukhusdirektionen sålunda numera förhär för konvalescenthemmet avsedda byggnaderna och parkområdet.

Konvalescenthemmet togs i bruk den 4 maj 1948 för 36 smittoförande patienter, varav 24 manliga och 12 kvinnliga.

Vårdavgiften utgör 1 kr. per dag.

Styresman och läkare (1,752 kr.).

Gentz, C. M. A. (se sid. 442).

Föreståndarinna (2 kl.) (13).

Vakant.

En *arbetsterapeut*, en *sjuksköterska*. — En *kokerska*, tre *köksbiträden*, två *städerskor*, en *bilförare* tillika *gårdskar*, en *sjukbärare*.

Ösbyholms konvalescenthem.

Frötuna, Norrtälje; t. Norrtälje 200 57.

Stadsfullmäktige beslöt den 21 mars 1949 anvisa sjukhusdirektionen 350,500 kr. ur C. A. Molanders donationsfond för iordningställande och utrustning av ett konvalescenthem för tuberkulösa vid egendomen Ösbyholm, som av staden inköpts och ställts under fastighets-

SjD

nämndens förvaltning. Hemmet, vars förvaltning handhaves av centraldispensären, togs provisoriskt i bruk med 20 platser för manliga, icke smittförande patienter den 20 maj 1949. Efter de nu pågående reparationsarbetena beräknas hemmet under senare delen av år 1951 kunna mottaga 50 smittförande tuberkulösa, varav 31 manliga och 19 kvinnliga patienter.

Vårdavgiften utgör 1 kr. per dag.

Styresman och läkare (1,752 kr.)

Gentz, C. M. A. (se sid. 442).

Föreståndarinnan (2 kl.) (13).

Alm, Helmy E.

En arbetsterapeut. — En kokerska, två köksbiträden, ett matsalsbiträde, tre städerskor, en bilförare, en värmelednings-skötare tillika gårdskarlar, en sjukbärande.

Sjukhusdirektionens skärmbildskommitté.

Sedan stadsfullmäktige den 24 januari 1949 beslutat att i Stockholm låta genomföra en allmän skärmbildsundersökning (Utl. 1949: nr 34), har sjukhusdirektionen uppdragit åt en särskild kommitté att handha planläggningen och organisationen av denna undersökning. De sammanlagda nettokostnaderna för undersökningen ha uppskattats till omkring 950,000 kr.

Av medicinalstyrelsens skärmbildscentral har fyra s. k. skärmbildspatruller ställts till stadens förfogande. Dessa stå i tekniskt avseende helt under ledning av medicinalstyrelsens skärmbildscentral. För att organisera och leda patrullernas verksamhet i övrigt tillhandahåller staden erforderlig personal. I administrativt hänseende har kommittén knutits till centraldispensären.

Ledamöter.

Mårtens, G. H. M., borgarråd, stadsfullm., ordf.; Birath, G. N., överläkare; Gentz, C. M. A., överläkare; Hansson, N. H., f. d. sjukhusdirektör; Hjärne, U. G. E., överläkare; Johansson-Visborg, Anna S., fru; Sundberg, E. D., drätselkamrerare; Wallgren, A. J., professor, överläkare.

Sekreterare (12,000 kr.)

Östlund, Å. M. E.

Poliklinikerna.

Så kallade polikliniker, varmed förstås läkarmottagningar, där behandling meddelas åt sjuka, som ej behöva sluten anstaltsvård, hava sedan lång tid tillbaka varit anordnade i Stockholm, dels vid Serafimerlasarettet, i syfte att härigenom

erhålla ökat undervisningsmaterial, dels vid olika stadens sjukhus, dels och såsom fristående institutioner, upprättade på enskilt initiativ och utan sammanhang med sjukhus. De sistnämnda övertogs efter hand helt av hälsovårdsnämnden. År 1886 övertogs en poliklinik å Södermalm (år 1930 flyttad till Kornhamnstorg 4), år 1919 en å Norrmalm, där verksamheten upphörde år 1948 samt en år 1931 å Östermalm (den förutvarande s. k. allmänna polikliniken, till vilken staden tidigare alltsedan 1884 lämnat bidrag). I samband med den av stadsfullmäktige den 15 juni 1939 beslutade omorganisationen av kommunalförvaltningen överflyttades bl. a. poliklinikerna fr. o. m. år 1940 till sjukhusdirektionen, varvid den tidigare under hälsovårdsnämnden hörande könspolikliniken vid S:t Görans sjukhus införlivades med nämnda sjukhus. Avdelningarna för behandling av könssjukdomar vid poliklinikerna motsvara de i 5 § lagen den 20 juni 1918 angående åtgärder mot utbredning av könssjukdomar omförmälda polikliniker.

Avgifterna vid de fristående poliklinikerna äro samma som vid vissa av stadens sjukhus inrättade polikliniker (se sid. 411).

Staden lämnar även bidrag till andra polikliniker (se å avd. 4), nämligen vid Serafimerlasarettet, Ersta sjukhus, Kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn, ävensom Vanförestaltens polikliniker.

Sedan år 1944 har sjukhusdirektionen anordnat mottagningar för män å poliklinik för profylaktisk behandling mot könssjukdomar. Mottagningarna voro till en början förlagda till två av de fristående poliklinikerna samt därefter till Sabbatsbergs sjukhus. Då denna anordning visade sig vara ur klienteletts synpunkt mindre lämplig, överflyttades mottagningarna år 1948 till särskilt för ändamålet förhård lokal i huset Arsenalsgatan 3. K. m:t har den 25 augusti 1944 medgivit, att statsbidrag må utgå till staden med 1,200 kr. per år till avlönande av läkare, som hava överinseende över mottagningarna.

Författningar. Instruktion för läkare vid de av Stockholms stads [hälsovårdsnämnd] sjukhusdirektion inrättade polikliniker, fastställd av hälsovårdsnämnden 24 jan. 1919 (Kf 1919: nr 5). Lag 20 juni 1918 ang. åtgärder mot utbredning av könssjukdomar, med ändr. Instruktion för läkare vid de, jämlikt gällande lag ang. åtgärder mot utbredning av könssjukdomar 20 juni 1918, i Stockholm inrättade polikliniker, fastställd av hälsovårdsnämnden 24 jan. 1919, med ändr.

Polikliniken vid Kornhamnstorg.

Kornhamnstorg 4, 2 och 3 tr., C.; t. 10 46 92 (avd. för ögonsjukdomar), 102216 (övriga avdelningar).

(Betr. skyddskoppypningen, se sid. 460.)

Styresman.

Moberg, L.-E.

Kvinnosjukdomar.

Mottagningstid: måndagar, onsdagar och fredagar 9,30—10.

Föreståndare (6,132 kr.).

Insulander, Margit H. A.

Hud- och könssjukdomar (kvinnliga patienter).

Mottagningstid: måndagar, onsdagar och fredagar 8,30—9 och 18—19, tisdagar, torsdagar och lördagar 10—10,30 och 11,30—12.

Föreståndare, poliklinikläkare
(B 12).

Vakant, *tf.* Amann, F. J.

Kurator (17).

Larén, f. Brattström, A. Victoria; t. 21 66 90; mottagningstid: tisdagar, torsdagar och lördagar 10—12, måndagar och fredagar 8,30—10 och 18—19, onsdagar 8,30—10.

Hud- och könssjukdomar (manliga patienter).

Mottagningstid: måndagar, onsdagar och fredagar 11—12, tisdagar och torsdagar 18,30—19.

Föreståndare (7,452 kr.).

Grönqvist, K. J. R.

Ögonsjukdomar.

Mottagningstid: måndagar och torsdagar 18—18,30, tisdagar 15,30—16, onsdagar, fredagar och lördagar 8,30—9.

Föreståndare (18,300 kr.).

Vakant, *tf.* Björk, Å. J. V.

Öron-, näs- och halssjukdomar.

Mottagningstid: vardagar 13—13,30.

Föreståndare, poliklinikläkare
(B 12).

Moberg, L.-E.; en vakant.

Tre översköterskor, två första kontorsbiträden. — Fyra sköterskebiträden, en städerska.

Polikliniken & Östermalm.

Jungfrugatan 27, n. b., Ö.; t. 60 15 85.

Styresman.

Björlin, O. S.

Öron-, näs- och halssjukdomar.

Mottagningstid: måndagar, onsdagar och fredagar 9—9,30, tisdagar, torsdagar och lördagar 11,30—12.

Föreståndare, poliklinikläkare
(B 12).

Björlin, O. S.

Hud- och könssjukdomar (kvinnliga patienter).

Mottagningstid: måndagar och fredagar 18,30—19, tisdagar, torsdagar och lördagar 9,30—10.

Föreståndare (7,308 kr.).

Nauclet, f. Magnell, Valborg V. E.

Kurator (17).

Vakant, *tf.* Elfverson, Gudrun (med tjänstgöringsskyldighet tillika vid S:t Görans sjukhus); mottagningstid: tisdagar 9,30—10, måndagar och fredagar 18,30—19,30.

Hud- och könssjukdomar (manliga patienter).

Mottagningstid: måndagar och fredagar 12—12,30, tisdagar och torsdagar 18,30—19.

Föreståndare (5,964 kr.).

Amann, E. J.

Ett första kontorsbiträde. — Två sköterskebiträden, städerskehjälp i mån av behov.

Profylaktiska könsplikliniken.

Arsenalsgatan 3, Ö.

Mottagningstid: varje natt 23—7.

Läkare (1,200 kr. av statsmedel).

Falk, C.-A. P. (se sid. 417).

Läkarmottagningar för sockersjuka.

Sedan stadsfullmäktige den 18 december 1934 anvisat hälsovårdsnämnden medel för inrättande av läkarmottagning för sockersjuka, påbörjades verksamheten år 1935 vid dåvarande Maria sjukhus och hälsovårdsnämndens kliniska laboratorium. Efter tillkomsten av Södersjukhuset överflyttades mottagningen år 1943 från förstnämnda till sistnämnda sjukhus. Fr. o. m. år

SjD 1940 står kliniska laboratoriet under sjukhusdirektionens förvaltning.

Mottagning å *Södersjukhuset* (adress och tel. se sid. 421): tisdagar och torsdagar 9—10.

Läkare.

(2,000 kr. utan rörligt tillägg).¹⁾

Håkanson, E. G.

Mottagning å *sjukhusdirektionens kliniska centrallaboratorium*. St Görans sjukhus (adress och tel. se sid. 414): tisdagar och onsdagar 10—11.

Läkare.

Andreen, E. Andrea (se sid. 408).

Förebyggande mödravård m. m.

Mödravårdscentralerna.

Den förebyggande mödra- och barnvården blev fr. o. m. år 1938 statsbidragsberättigad, varvid vissa former för verksamheten fastställdes (k. kung. den 21 juli 1937 ang. statsbidrag till förebyggande mödra- och barnavård). Sedan k. m:t den 25 februari 1938 efter framställning av stadsfullmäktige beslutit, att ledningen av den förebyggande barnvården i Stockholm skulle åligga barnavårdsnämnden, fastställde fullmäktige den 21 november 1938 instruktion för den förebyggande mödravården i Stockholm, enligt vilken uppdrogs åt sjukhusdirektionen att handhåva ledningen av densamma. K. m:t har den 15 juni 1944 med giltighet fr. o. m. den 1 januari 1945 utfärdat ny kungörelse i ämnet, vilken i förhållande till bestämmelserna i tidigare kungörelse bl. a. innebär viss utsträckning av verksamheten, ändrade kompetenskrav för läkare vid mödravårdscentral samt ändrade regler för statsbidragets storlek. Genom stadsfullmäktiges beslut den 19 mars 1945 fastställdes ny instruktion för den förebyggande mödravården i Stockholm.

Enligt kungörelsen den 15 juni 1944 må till landsting eller stad, som ej deltagit i landsting utgå statsbidrag för anordnande och upprätthållande av rådgivande verksamhet beträffande förebyggande mödra- och barnavård, innefattande jämväl havandeskapsdiagnos, behandling under havandeskap av sjukdomar, vilka föranletts av havandeskapet, och icke fordra vård å sjukhus, ävensom rådgivning beträffande förebyggande födelsekontroll.

Verksamheten, som skall vara anordnad enligt av medicinalstyrelsen godkänd plan (senast upprättade plan godkänd den 22 september 1949) bedrivs i Stockholm vid mödravårdscentraler av den typ, som i kungörelsen anges som typ 1, samt vid en mödravårdsstation i Spånga. Mödravårdscentral som i regel skall vara förlagd till

¹⁾ Äger därjämte rätt att tillgodogöra sig ersättning med 1 krona för varje betalat besök.

mottagnings- eller polikliniklokaler i anslutning till barnbördshus eller barnbördsavdelning vid sjukhus skall tillgodose mödravården i hela dess omfattning inom ett visst angivet område och stå under ledning av legitimerad läkare med specialutbildning i obstetrik och gynekologi. Vid varje central skall erforderligt biträde lämnas av en eller flera barnmorskor eller sjuksköterskor, dock sammanlagt högst tre sådana befattningshavare. Mödravårdsstation skall stå under ledning av tjänsteläkare och vara förlagd till dennes mottagning eller andra för ändamålet lämpliga lokaler. Vården är avgiftsfri.

Statsbidrag utgår till läkare samt barnmorska eller sjuksköterska enligt i kungörelsen angivna grunder.

Författningar. Instruktion för den förebyggande mödravården i Stockholm, fastställd av SF 19 mars 1945 (Kf 1945: nr 12), K. kung. ang. statsbidrag till förebyggande mödra- och barnavård 15 juni 1944, med ändr.

Kuratorer (17).

Selander, f. Wahlström, Ingrid E. P. (se sid. 424) (för mödravårdscentralen å Södersjukhuset); mottagningstid: vardagar utom onsdagar 11—12, vardagar utom lördagar 14—15; t. 23 70 00; Gromark, Gertrud M. (se sid. 414) (för mödravårdscentralen å Sabbatsbergs sjukhus); mottagningstid: måndagar och lördagar 9—10, tisdagar och fredagar 13—14; t. 22 05 40; Forsberg, f. Lundberg, Ragnhild R. R., tjl. (se sid. 448), *tf. Edebo*, Ingegärd (för övriga mödravårdscentraler); mottagningstid: Vasagatan 6, 2 tr., onsdagar 9—10, fredagar 18—19; t. 22 66 60.

Mödravårdscentralen vid Södersjukhuset.

Adress och tel.: se sid. 421.

Verksamhetsområde: Storkyrkoförsamlingen samt Södermalm, Långholmen, Reimersholme, Gröndal och Älvsjö.

Mottagningstid: vardagar 12—13 samt måndagar och torsdagar 18—19.

Föreståndare (500 kr. av statsverket).

Lundqvist, E. B.

Underläkarna vid barnbördshusets kvinnoklinik tjänstgöra alternerande.

Övrig personal gemensam med barnbördshusets gynekologiska poliklinik.

Mödravårdscentralen vid Allmänna barnbördshuset.

Planterhagsvägen, Ö.; t. 23 27 45.

Verksamhetsområde: Engelbrekts, Hedvig Eleonora och Oscars församlingar.

Mottagningstid: vardagar 9—9,30.

Föreståndare (500 kr. av statsverket).
Karlson, S.

Mödravårdscentralen vid Sabbatsbergs sjukhus.

Adress och telefon, se sid. 411.

Verksamhetsområde: Norrmalm och Vasastaden.

Mottagningstid: tisdagar, onsdagar och fredagar 13—14 måndagar och torsdagar 18—19.

Föreståndare (500 kr. av statsverket).

Wetterdal, P. L.

Underläkarna vid kvinnokliniken tjänstgöra alternerande.

En *överbarnmorska*. Övrig personal gemensam med gynekologiska polikliniken.

Mödravårdscentralen vid S:t Eriks sjukhus.

Fleminggatan 22, K.; t. 51 63 84.

Verksamhetsområde: Kungsholmens och S:t Görans församlingar samt Essingeöarna.

Mottagningstid: måndagar och fredagar 18,30—19, övriga vardagar 7,30—8,30.

Föreståndare (500 kr. av statsverket).

Westberg, S. V.

Underläkarna vid barnbördsavdelningen tjänstgöra alternerande.

En *överbarnmorska*, ett *biträde*, ett *halvtidsanställt sköterskebiträde*.

Mödravårdscentralen i Hammarbyhöjden.

Nathorstvägen 3, Johanneshov; t. 49 61 08.

Verksamhetsområde: Enske församling, av Brännkyrka församling Örby och Årsta öster om stambanan.

Mottagningstid: måndagar och torsdagar 18—19, tisdagar, onsdagar och fredagar 14,30—15,30, lördagar 8,30—9,30.

Föreståndare (500 kr. av statsmedel).

Rosengren, E. G.

En *överbarnmorska*, ett *biträde*.

Mödravårdscentralen i Aspudden.

Hägerstensvägen 120, Hägersten; t. 45 03 38.

Verksamhetsområde: Brännkyrka församling utom Reimersholme, Gröndal, Älvsjö, Örby och Årsta öster om stambanan.

Mottagningstid: måndagar och fredagar 18—19, tisdagar och onsdagar 14—15, lördagar 8,30—9,30.

Föreståndare (500 kr. av statsmedel).

Domeij, J. E. G.

En *överbarnmorska*, ett *biträde*.

Mödravårdscentralen i Alvik.

Kommunalhuset, Gustavslundsvägen 168—170, Bromma; t. 26 17 04.

Verksamhetsområde: Bromma församling utom Essingeöarna.

Mottagningstid: måndagar och fredagar 14—15, onsdagar och torsdagar 18,30—19,30.

Föreståndare (500 kr. av statsmedel).

Westring, L.

En *överbarnmorska*, ett *biträde*.

Mödravårdsstationen i Spånga.

Apotekshuset, Spånga; t. 36 00 58.

Verksamhetsområde: Spånga församling.

Mottagningstid: läkaren andra och fjärde torsdagen, barnmorskan även första och tredje torsdagen i månaden 14—15.

Läkare.

Thorfinn, J. E. F.

En *distriktsbarnmorska*.

Kuratorer,

se f. ö. under resp. sjukhus och övriga institutioner.

Rådgivningsbyrå för sexualfrågor.

Döbelnsgatan 59, n. b., Va.; t. 30 62 15, 33 40 34; mottagningstid beställes per tel. alla vardagar 10—12.

Enligt stadsfullmäktiges beslut den 30 juni 1933 inrättades vid Sabbatsbergs sjukhus en sexualhygienisk poliklinik för rådgivning i sexualfrågor. Polikliniken öppnades den 18 oktober 1933. För rådgivning åt havande kvinnor i abortförebyggande syfte anordnade sjukhusdirektionen från den 1 oktober 1942 särskilda kuratorsmottagningar för abortsökande kvinnor. Sedan dessa mottagningar år 1949 förlagts till nuvarande lokaler i huset Döbelnsgatan 59, där en rådgivningsbyrå för sexualfrågor inrättades, nedlades den ovannämnda sexualhygieniska polikliniken,

vars verksamhet överflyttades till rådgivningsbyrån.

Enligt k. kung. den 21 december 1945 må statsbidrag utgå till landsting eller stad, som ej deltagar i landsting, för anordnande och upprätthållande av verksamhet för stöd åt havande kvinnor i abortförebyggande syfte. Ledningen av verksamheten tillkommer i Stockholm sjukhusdirektionen. Statsbidrag utgår till läkares och kurators avlöning med i kungörelsen angivna belopp. All rådgivning samt utfärdande i samband därmed av intyg skall ske utan kostnad för de sökande. Även övrig rådgivning utöver vad som angives i författningen är kostnadsfri enligt stadsfullmäktiges beslut den 23 maj 1945.

Kurator vid rådgivningsbyrå för abortsökande erhåller av medel, som av k. m:t för ett år i sänder ställas till medicinalstyrelsens förfogande, visst belopp för tillgodoseende av överhängande hjälpbehov hos kvinnor, som besöka kurator. Beloppet har maximerats till 4,000 kr. för varje rådgivningsbyrå och budgetår räknat. För budgetåret 1950—51 har medicinalstyrelsen be- myndigats utgiva ytterligare högst 10,000 kr., av vilket belopp 6,700 kr. ställts till för- fogande för verksamheten i Stockholm. Innan ovannämnda statliga understöd började utgå, hade understöd för avhjälpande av tillfälliga behov utgått av kommunala medel till abort- sökande kvinnor. Sjukhusdirektionen har senast den 2 november 1949 fastställt regler för utgivande av sådant understöd. Detta utdelas av en delegation vid byrån bestående av byråns föreståndare, förste kuratorn samt ytterligare en kurator vid byrån. Kuratorn jämte två suppleanter för denne utses av sjukhusdirektionen för ett år i sänder. Stadsfullmäktige hava för år 1951 anvisat 42,000 kr. för denna under- stödsverksamhet.

Författning. K. kung. 21 dec. 1945 ang. statsbidrag till viss verksamhet för stöd och rådgivning åt havande kvinnor i abortförebyg- gande syfte, med ändr.

Understödsdelegerade.

Byråföreståndaren; förste kuratorn; Jonsson, M. R. A. (Margit).

Föreståndare¹⁾.

Westberg, S. V. (se sid. 419); t. 30 10 77.

Poliklinikläkare (B 12).

Vakant.

Förste kurator (19).

(Tilläggsarvode 732 kr.)

Askund, f. Lagercrantz, L. V. U. (Lis); t. 30 63 11.

¹⁾ Tillika överläkare å gynekologisk-oste- triska avd. vid S:t Eriks sjukhus.

Kuratorer (17).

(Tilläggsarvoden 732 kr.)

Hasselquist, Anita D.; Jonsson, M. R. A. (Mar- git); Schyllander, Eva M. M.; Forsberg, f. Lundberg, Ragnhild R. R. (med tjänstgörings- skyldighet tillika vid Södra barnbördshuset- Maria sjukhus).

Å byrån tjänstgöra f. n. ett tiotal läkare och ytterligare ett antal kuratorer.

Två första kontorsbiträden, ett kontors- biträde, sjuksköterske- eller barnmorske- personal i mån av behov.

Sjukvården i hemmen.

Stadssjuksköterskor.

Vasagatan 6, 2 tr., C.; t. 22 66 60: »sjuk- hussentralen»; telefonvakt hela dygnet.

Stadsfullmäktige beslöto den 20 september 1920 anvisa medel för att med sjukvård i hem- men genom s. k. stadssjuksköterskor till- handagå obemedlade och mindre bemedlade. Dessa stadssjuksköterskor äro f. n. nitton till antalet. Vården lämnas kostnadsfritt åt obemedlade; mindre bemedlade erlägga däremot viss moderat avgift, lämpad efter råd och lägenhet. Med denna verksamhet avses såväl att bereda bättre vård i hemmen för sjuka inom nämnda befolkningsgrup- per som ock att minska kraven på sjukhusvård.

Sjukvårdsysstrar, för vård av fattiga sjuka i hemmen, finnas även anställda hos vissa sjuk- vårdsföreningar, av vilka flera erhålla understöd av ett på sjukhusdirektionens stat uppfört an- slag till sjukvårdsföreningar, se sid. 541.

Tjugutvå stadssjuksköterskor.

Taxa. Av sjukhusdirektionen utfärdad taxa 7 dec. 1949 för stadssjuksköterskor.

Barnmorskor.

Vasagatan 6, 2 tr., C.; t. 22 66 60: »sjuk- hussentralen»; telefonvakt hela dygnet.

Enligt k. m:ts förordning den 30 juni 1943 (med ändr.) om anställande av distriktsbarn- morskor skall riket för tillgodoseende av barna- föderskors behov av förlossningshjälp vara indelat i barnmorskedistrikt. Varje landstingsområde samt varje stad, som icke deltagar i landsting, skall utgöra ett barnmorskedistrikt. Ledningen av barn- morskevisandet inom varje sådant distrikt till- kommer en barnmorskestyrelse.

Efter framställning av stadsfullmäktige har k. m:t den 6 februari 1942 medgivit, att sjuk- husdirektionen tills vidare må vara barn- morskestyrelse i Stockholm.

Det åligger distriktsbarnmorska att utan er- sättning lämna förvård åt havande kvinnor, bi- träda vid förlossning i hemmet, ävensom lämna eftervård åt kvinnor, som förlöst i hemmet.

Fyra distriktsbarnmorskor.

Öppna vården av psykiskt sjuka.

Adresser: överläkaren, expeditionen och kuratorsexpeditionen: Klara Södra Kyrkogata 11, C.; psykiatriska polikliniken, Serafimerlasarettet, Hantverkargatan 2, K.; centralhemmet och hemvården, Åsbärby gård, Östuna, Knivsta. Mottagningstider och telefoner, se nedan.

Utackordering av psykiskt sjuka i öppen vård skedde fr. o. m. 1 juli 1924 genom dåvarande fattigvårdsnämndens utackorderingsbyrå, som anordnade s. k. familjevård för lugnare sinnessjuka. Efter utackorderingsbyråns överförande till barnavårdsnämnden förlades ifrågavarande gren av utackorderingsverksamheten under barnavårdsnämnden. Fr. o. m. år 1927 ställdes den under hälsovårdsnämnden och är sedan år 1933 uppförd å sjukhusdirektionens stat.

Förvaltningen handhaves av en särskild styrelse bestående av fem ledamöter och tre suppleanter, vilka utses av sjukhusdirektionen. Till och med år 1949 utsågs en ledamot och en suppleant av den nedannämnda, numera upplösta, hjälpföreningen för psykiskt sjuka. Sjukhusdirektionen har genom socialdepartementets skrivelse 24 januari 1936 medgivits att utan hinder av föreskrifterna i 4, 5 och 7 kap. stadgan den 19 september 1929 angående sinnessjukvården i riket tills vidare i enlighet med av direktionen föreslagen »Ordning för Stockholms stads öppna vård av psykiskt sjuka» anordna öppen vård inom ett angivet område av Stockholms län.

Den öppna vården har till uppgift att bereda vård åt eller medelst hjälpverksamhet bistå: 1) stillsamma och renliga sinnessjuka, vilka anses kunna vistas utom sinnessjukhus utan fara för annans personliga säkerhet och eget liv, 2) personer lidande av epilepsi, psychopati, hysteri eller annan nervös sjukdom samt 3) imbecilla personer. Vården omfattar vård i enskilt hem (hemvård), vård i av staden eventuellt för ändamålet anordnat centralhem, poliklinisk mottagning för psykiskt sjuka samt hjälpverksamhet. Efter förslag av överläkaren äger styrelsen bevilja vård av därför lämpade fall i enskilt vilohem.

Ett centralhem för vård av psykiskt sjuka är beläget å Åsbärby gård, Östuna, Knivsta, dit det år 1938 flyttades från Ledinge gård vid Knivsta. Den 16 oktober 1944 beslöt stadsfullmäktige anvisa medel för förvärv av egendomen Gredelby (Kölängen) i Knivsta socken för uppförande där av ett nytt centralhem.

Den polikliniska mottagningen samt hjälpverksamheten leder sitt ursprung från en år 1914 på enskilt initiativ inrättad kuratorsinstitution för sinnessjuka, som år 1917 övertogs av dåvarande hjälpföreningen för psykiskt sjuka och erhöll namnet hjälpbyrå för psykiskt sjuka. Byrån upprätthölls av hjälpföreningen (med bidrag av kommunen) t. o. m. år 1930 efter vilken tid

den övertogs av hälsovårdsnämnden och infördes med stadens öppna vård av psykiskt sjuka. Hjälpföreningen, som år 1946 ombildades till stiftelsen hjälpfonden för psykiskt sjuka, upplöstes i och med utgången av år 1949. Stiftelsens fonder, omkring 70,000 kr., överlämnades härvid till drätselnämnden för förvaltning. Enligt donators föreskrifter disponeras avkastningen av kuratorn vid den till öppna vården anslutna polikliniska mottagningen till förmån för psykiskt sjuka såvitt möjligt i form av hjälp till självhjälp.

Vid den öppna vården skall finnas anställd en överläkare. Denne åligger bl. a. att leda och övervaka sjukvården och hjälpverksamheten, att besluta om intagning och utskrivning av sjuk i hemvård eller centralhem samt att en gång i månaden eller oftare där han så finner erforderligt besöka de intagna. Godkännande av de till den öppna vården avsedda hemmen tillkommer styrelsen på förslag av överläkaren. I samma hem må vårdas allenast sjuka av samma kön till antalet ej överstigande 20. I vården skall ingå de sjukas nödiga tillsyn och skötsel samt försende såväl med god och tillräcklig föda som ock med behörigen uppvärmd, belyst, städad och med nödiga möbler försedd bostad.

Poliklinisk behandling lämnas av specialutbildade läkare vid mottagningar å Serafimerlasarettet måndagar och torsdagar från kl. 15,30; mottagningstid bestäles per tel. 11 97 32. Behandlingen å polikliniken har tidigare varit avgiftsfri. Enligt beslut den 15 mars och 28 april 1948 av styrelsen för öppna vården av psykiskt sjuka uttages poliklinikavgift sedan oktober 1948.

Hemvård samt vård å centralhem ersättes av den vårdade eller den för honom betalningskyldige med 3,50 kr. per dag, dock att för vård av i Stockholm icke boende dagavgift utgår med 6,50 kr. Nedsättning eller befrielse från avgift provas av sjukhusavgiftsdelegerade respektive vederbörande församlings fattigvårdsstyrelse.

Författningar. Socialdepartementets skrivelse till medicinalstyrelsen 24 jan. 1936 med ordning för Stockholms stads öppna vård av psykiskt sjuka (Kf 1936: nr 52), med ändr. Sinnessjuklagen 19 sept. 1929, med ändr. K. stadga 19 sept. 1929 ang. sinnessjukvården i riket, med ändr. K. brev 6 dec. 1935 till medicinalstyrelsen ang. sårbestämmelser för Stockholms stads sinnessjukvård (Kf 1935: nr 30), med ändr. 19 nov. 1937.

Styrelse.

Björllin, O. S., prakt. läkare, ordf., Mattsson, S., tf. uppsyningsman, Wedefelt, G. F. G:son, bitr. sjukhusdirektör, vice ordf., Wehlow, f. Andersson, K. O. Stina, fru (utsedda av sjukhusdirektionen); Goldkuhl, A. E., docent, överläkare (utsedd på obestämd tid av förutvarande Hjälpföreningen för psykiskt sjuka).

Suppleanter: Eriksson, f. Johansson, Elsa D., fru, Wittholm, f. Ekström, Karin S. L., fru (utsedda av sjukhusdirektionen); Möller, f. Kleen, Else, skriftställarinnan (utsedd på obestämd tid av förutvarande Hjälpföreningen för psykiskt sjuka).

Sekreterare.

Danielsen, Helene (se nedan).

Överläkare (B 19).¹⁾

Hellberg, K. V. (förordn. t. o. m. ³⁰/₄ 1953); mottagning måndagar och torsdagar 15,30—16,30 (å psykiatriska polikliniken, Serafimerlasarettet), tisdagar och fredagar 10—12 (å expeditionen); t. 21 79 82.

Biträdande läkare (B 15).

Grönwald, A. J. F., tjf. (se sid. 433); t. 11 17 35.

Kontorsassistent (18)

(å expeditionen).

Danielsen, Helene, Klara Södra Kyrkogata 11, 1 tr., C.; t. 11 17 30; expeditionen: t. 11 74 70.

Inspektris (2 kl.) (15)

(för hemvården, t. Uppsala 941 26).

Johansson, Linnéa M.

Översköterskor (12)

(för hemvården).

Johansson, Kerstin E.; en vakant.

Översköterska (12)

(för centralhemmet å Åsbärby gård, Östuna, Knivsta, t. Uppsala 941 49).

Vakant.

Biträdande läkare (3,948 kr.)

(å psykiatriska polikliniken).

Berggren, H. N. G. (se sid. 433); Möller, A. W. (se sid. 433); Lindgren, Birgit H. E. (se sid. 433).

Kuratorer (17).

Mottagning: Klara Södra Kyrkogata 11, C., vardagar utom lördagar 10—11.

Leufvén, G. E. S. (La); t. 11 97 32; Ågren, Saga E. E.; t. 11 97 33; Holmqvist, f. Svenler, Birgit M.; t. 20 28 34.

Biträdande kuratorer (15).

Mottagning: Klara Södra Kyrkogata 11, C., vardagar 9—11.

Domellöf, Ruth M.; t. 20 83 67; Palm, K. Elisabeth; t. 20 78 07.

¹⁾ Innehavaren äger rätt till enskild praktik enligt vissa föreskrifter.

Ett första kontorsbiträde och två kontorsbiträden å expeditionen, ett första kontorsbiträde och tre kontorsbiträden å psykiatriska polikliniken, ett trädgårdsbiträde, en undersköterska. — En kokerska och två biträden å centralhemmet.

Skolhemmet för astmasjuka.

Årsta skola, Stockholm 9; t. 45 31 71.

Verksamheten vid skolhemmet påbörjades höstterminen 1936 på initiativ av skolläkaren vid folkskolorna i Brännkyrka församling. I Årsta gamla folkskola, som ställdes till förfogande och försågs med erforderlig inredning av folkskole-direktionen, iordningställdes en särskild lokal, inredd och skött på ett ur allergisk-hygienisk synpunkt tillfredsställande sätt, till bostad för astmasjuka barn, vilka härigenom beredes vistelse i en omgivning, där de faktorer, som i hemmen framkalla astma, avlägsnats.

Verksamheten finansierades under läsåret 1936/1937 genom bidrag från stiftelsen Karin och Ernst August Bångs minne samt stiftelsen Therese och Johan Anderssons minne. Då medel icke fortsättningsvis kunde erhållas av nyssnämnda fonder, och hemmet visat sig vara till stor nytta för barnens hälsa, övertogs förvaltningen enligt beslut av stadsfullmäktige den 17 december 1937 av hälsovårdsnämnden, som för den omedelbara förvaltningen utsåg en särskild styrelse. Fr. o. m. den 1 januari 1940 överflyttades hemmets förvaltning till sjukhusdirektionen. Den särskilt utsedda styrelsen fungerade till år 1942, då sjukhusdirektionen övertog den direkta förvaltningen av hemmet.

För närvarande kan 20 barn beredas plats i hemmet. Efter intagningen underkastas de en allsidig undersökning. I vissa fall sker specialundersökning å sjukhus. Under vistelsen i hemmet stå de under noggrann fortlöpande läkar-kontroll.

Under terminerna vistas barnen i skolhemmet med undantag för söndagar eller ferier under pågående termin, då de vistas i sina hem. De barn, som av föräldrarna ej kunna beredas lantvistelse under sommarferierna, placeras å högfjällskoloni. Barnen erhålla vanlig skolundervisning tillsammans med andra barn. Sedan folkskoleledningen hösten 1950 inrättat särskild bespisningslokal, intaga de samtliga måltider i hemmet, varav frukostmålet ingår i den för alla skolbarn tillgängliga skolbespisningen. Middagsmålet erhålles från Nyboda hemmet. För länshjälp åt barnen har folkskoleledningen ställt lärarkraft till förfogande.

Läkare (2,000 kr. utan rörligt tillägg).

Nordenfors, B. G.

Föreståndarinna (2 kl.) (13).

Johnson, Emy L. M.

Två sköterskebiträden samt stüderskehjälps i mån av behov.

Centraltvättinrättningen.

Tantogatan 15—17, Sö.; t. 44 13 88 (driftschefen), 44 13 71 (kontoret).

Med tillkomsten av Södersjukhuset och planerad utvidgning av stadens sjukhusväsen aktualiserades frågan om byggandet av ny centraltvätt, emedan dåvarande centraltvätten i de s. k. Nürnbergsfastigheterna av flera orsaker var otillfredsställande. I enlighet med framlagt förslag beviljade stadsfullmäktige den 26 april 1937 medel till en nybyggd centraltvätt med en kapacitet av 2,800,000 kg per år. Detta projekt kom emellertid icke till utförande. För tillgodoseende av Södersjukhusets tvättbehov anvisade stadsfullmäktige sedermera den 17 maj 1943 medel för uppförande av en mindre tvättinrättning.

Den 20 mars 1944 beviljade stadsfullmäktige medel för uppförande av Centraltvättinrättningen med en kapacitet av 3,000,000 kg per år. Enligt senare utredningar uppskattades den tvättgodsmängd, som centraltvätten skulle avverka, till c:a 5,000,000 kg per år. Stadsfullmäktige ha av denna anledning vid olika tillfällen anvisat medel till ökad utbyggnad av centraltvättinrättningen omfattande en kapacitet av 16 ton tvättgod per dag.

År 1948 överfördes tvätten från Södersjukhuset till centraltvätten, varpå byggnadsarbetena med sammanslagning av Södersjukhusets tvättinrättning och centraltvättinrättningen påbörjades. Under oktober 1948 nedlades den gamla centraltvättinrättningen i Nürnbergsfastigheterna och verksamheten överflyttades till den nybyggda centraltvättinrättningen. I oktober 1949 kunde tvättinrättningen vid Sabbatsbergs sjukhus på samma sätt nedläggas och tvätten ombesörjas av centraltvättinrättningen. Under slutet av år 1950 beräknas centraltvättinrättningen vara fullt utbyggd.

Stat år 1951. Utgifter: driftbudgeten 1,815,965 kr., kapitalbudgeten engångs 400,000 kr.; inkomster: driftbudgeten 1,815,965 kr.

Driftschef (30).

Rydberg, E. O. W.

Kontorsassistent (18).

Lövgren, O. T.

Tvättmästare (18).

Löw, F. E.

En sysals- och förrådsförestånderska, en hantverkare, tre tvättförestånderskor (1 kl.), ett första kontorsbiträde, ett laboratoriebiträde. — Antalet kollektivt anställda uppgår till 160, varav 130 vid tvätt-, transport- och verkstadsavdelningarna samt 30 vid förråd och sysal.

S:t Eriks sjuksköterskeskola.

(Stockholms stads sjuksköterskeskola.)

Jägargatan 20, Sö. (postgirokontonr 158 160); t. 44 98 70 (växel).

Stockholms stads sjukhusdirektion erhöi genom beslut av stadsfullmäktige den 20 november 1939 medel till anordnande av en sjuksköterskeskola.

Enligt för skolan gällande stadgar handhaves den omedelbara ledningen av skolan av en styrelse, bestående av sju ledamöter jämte fyra suppleanter, vilka av sjukhusdirektionen utses för en tid av fyra år. Av såväl ledamöterna som suppleanterna skall en vara överläkare vid stadens sjukhus, en sjuksköterska och en i undervisningsfrågor kunnig person.

Skolan började sin verksamhet den 1 februari 1940 i lokaler, som intill den 1 oktober 1944 voro förhyrda i fastigheten 7—9 vid Kungsklippan.

För uppförande av en skolbyggnad på Södersjukhusets tomt anvisade stadsfullmäktige anslag på tillsammans 4,515,000 kr. Byggnadsarbetena igångsattes i februari 1948 och slutfördes under loppet av år 1950. I avvaktan på färdigställande av sagda nybyggnad överflyttades skolan i september 1944 till Södra barnbördshuset—Maria sjukhus. Den nya skolbyggnaden togs i bruk i oktober 1950. Enligt överenskommelse med staten har till barnmorskäläroanstalten upplåtits undervisnings- och expeditiionslokaler jämte bostäder för föreståndarinna, instruktionsköterskor samt c:a 70 elever.

S:t Eriks sjuksköterskeskola hade vid årsskiftet 1950—1951 228 elever, fördelade på 7 kurser. Nya kurser börja årligen i mars och september med c:a 40 elever i vardera. Före antagandet genomgår den sökande en c:a 2 månaders provtjänstgöring. Elev erhåller under lärotiden fri undervisning, bostad, kost och tvätt. Därjämte erhåller elev fr. o. m. lärotidens tredje månad kontant arvode, vilket utgår med 30 kr. per månad t. o. m. tjugufjärde månaden och därefter med 50 kr. per månad. Vid sjukdom erhåller elev fri läkarvård och fri medicin. Elev skall tillhöra erkänd sjukförsäkring.

Den teoretiska undervisningen meddelas dels i särskilda läskurser, omfattande en tid av 7 månader, dels jämsides med den praktiska utbildningen.

Den praktiska utbildningen försiggår vid Södersjukhuset, S:t Eriks, Söderby och Beckom-

berga sjukhus, Epidemisjukhuset, Radiumhemmet, Norrtulls sjukhus och barnsjukhuset Samariten. Skolan uppbär av resp. sjukhus ersättning för elevernas sjukhusarbete.

Eleverna beredas tillfälle till hospitering i öppen vård hos stadssjuksköterskorna och sjuksköterskorna samt vid barnvårdscentralerna.

Medellösa eller mindre bemedlade elever kunna erhålla stipendier.

Stadgar. Stadgar för S:t Eriks sjuksköterskeskola—Stockholms stads sjuksköterskeskola, fastställda av SF 19 febr. 1940 (Kf 1940: nr 75), med ändr. Bestämmelser ang. utdelning av stipendier vid S:t Eriks sjuksköterskeskola (Kf 1943: nr 35). Reglemente och arbetsordning för S:t Eriks sjuksköterskeskola, fastställda av sjukhusdirektionen 6 okt. 1939.

Stat år 1951. Utgifter: driftbudgeten 1,216,069 kr. (därav engångs 2,500 kr.; inkomster: driftbudgeten 514,500 kr.

Styrelse

(vald för tiden 1948—1951).

***Sahlgren**, E. J. A., professor, överläkare, ordf.; ***Anderson**, Knut Hj., kontorschef, stadsfullm.; ***Öhman**, H. G., prakt. läkare; ***Höjer**, Gerda, ombudsman; ***Johansson-Visborg**, Anna S., fru, vice ordf.; ***Hermansson**, f. Johansson, Agnes E., folkskollärarinna; ***Wallenberg**, G. O., f. d. byråingenjör, kassaförvaltare.

Suppleanter¹⁾: ***Hedelius**, A. Hj., lärare vid stadens tekniska mellanskola; ***Kåge**, Inez M., sjuksköterska; ***Lindgren**, E. Ingeborg, sköterska; ***Lundqvist**, E. B., professor, överläkare.

Sekreterare och redogörare

(2,400 kr.).

Lindström, E. L. A., intendent (se sid. 422).

Föreståndarinna (22).

Dahlström, Anna B. I.

Läkare (2,500 kr.).

Hafström, T. E. G:son (se sid. 423.)

En *elevehemsföreståndarinna*, fem *instruktionssköterskor*, två *biträdande instruktionssköterskor*, en *översköterska*, ett *första kontorsbiträde*, ett *kontorsbiträde*. — Fyra *port- och telefonvakter*, två *tvättbiträden*, tjugutvå *städerskor*.

¹⁾ Ordföranden samt ledamoten hr Wallenberg skall vid förfall i första hand ersättas av suppleanten hr Lundqvist, ledamöterna hr Öhman och fröken Höjer av suppleanten fröken Kåge, ledamoten fru Hermansson av suppleanten hr Hedelius och ledamöterna hr Andersson och fru Johansson-Visborg av suppleanten fröken Lindgren.

Sjuk- och djurtransportväsendet m. m.

Till slutet av år 1913 verkställde brandkåren huvudsakligen transporten till sjukhus av personer utsatta för olycksfall och hyrverksaktiebolaget Frey av sjuka personer i övrigt. Fr. o. m. 1914 övertog brandkåren båda dessa slag av transporter.

Ehuru en del av här nedan omnämnda beredskapsanordningar ej stå under inseende av sjukhusdirektionen, ha emellertid här för överskådligens skull på ett ställe sammanförts uppgifter om samtliga i huvudstaden tillgängliga anordningar för transport m. m. av sjuka personer eller av sjuka eller döda djur.

1) *Sjukvagnar*, avsedda för transport av sjuka eller skadade personer, vilkas transporterande i annat fordon eller på annat sätt skulle medföra skada eller ökat lidande.

Sådan vagn kan erhållas alla tider av dygnet antingen genom anmälan på telefon (namnanrop: *brandkåren*, eller därest namnanropet är blockerat 10 15 20) eller genom bud till närmaste brand- eller polisstation samt genom patrullerande poliskonstapel och sjukhuscentralen.

Vid rekvisition skall om möjligt uppgivas: a) den sjukas eller skadades namn; b) sjukdomens eller skadans beskaffenhet; c) lägenheten eller platsen, varifrån och till vilken transport skall ske.

Sjukvagn må icke anlitas utan att *verkligt behov* föreligger; missbruk härav kan medföra, att det ändamål, för vilket den är avsedd, icke kan uppfyllas.

Ersättning för sjuktransport erlägges: med 7 kr.

vid transport inom stadens område ävensom till Söderby sjukhus — dock att transport, som äger rum mellan stadens sjukvårdsanstalter eller mellan av staden disponerade vårdplatser eller som föräntades av att å stadens vårdplatser intagna patienter behöva underkastas behandlingar eller undersökningar, som ej kunna meddelas å vederbörande sjukhus ävensom transport av medellösa personer samt av personer, utsatta för olycksfall å allmän plats eller å allmänt ställe (varmed i detta sammanhang förstås gator, broar, torg och allmänna planteringar), är kostnadsfri;

med 25 kr.

vid transport från eller till plats, belägen utom stadens område, då för transporten åtgår en tid, icke överstigande en timme; vid längre tid med 7 kr. för varje utöver en timme påbörjad ny halvtimme.

Betalning för transport uppbäres vid transport till sjukhus genom resp. sjukhus' försorg samt vid transport från sjukhus eller från och till annan plats av brandkåren.

Transport av sjuka äger rum även medelst polisradiobilar. Avgiften utgår i vissa angivna fall med 5 kr.

För transport av sjuka personer står sedan hösten 1929 jämväl till förfogande ett Svenska skärgårdsförbundet tillhörigt sjuktransportflygplan, stationerat vid Roslagens flygflottilj, Hägernäs (t. »Flygambulansen») och avsett för sjuktransporter huvudsakligen inom östra Svealand. För flygplanet erforderlig personal och hangar bekostas av statsmedel samt viss del av årliga underhållet av Stockholms läns landsting. Beträffande driftkostnaderna har förutsatts, att bemedlade sjuka själva skola bestrida transportkostnaderna (ca 80 kr. per flygtimme) samt att för obemedlade sjuka kostnaden skall bestridas av vederbörande landsting eller stad. Sjukhusdirektionen är bemyndigad att av i stadens stat till sjuktransporter anvisade medel bestrida kostnaderna för transport medelst ifrågakvarande flygplan av mindre bemedlade, i Stockholm hemortsberättigade personer, som på grund av olycksfall eller hastigt påkommande sjukdom befinnas vara i behov därav.

På stadens bekostnad och genom Svenska röda korsets försorg hava vidare å sju olika platser i huvudstaden (Johannes, Kungsholmens, Östermalms, Katarina och Brännkyrka brandstationer, Riksdagshuset samt Vanadisgaraget, Hudiksvallsgatan 4) upplagts sjukvårdsmaterialförråd, avsedda för röda korsets sjukvårdsberedskap. Denna sjukvårdsberedskap har till uppgift att på kallelse av vederbörliga polis-, brandkårs- och järnvägsmyndigheter ställas till myndigheternas förfogande för samarbitshjälp vid järnvägsolyckor, större eldsvådor, upplopp och andra tillfällen, då olycksfall kunna befaras uppstå.

2) *Epidemivagnar*, avsedda att användas för transport av sjuka, som lida av eller misstänkas lida av kolera, smittkoppor, fläckfeber, scharlakansfeber, difteri (och croup) samt mässling, då sjukdomen är med difteri (croup) komplicerad. — Endast om sistnämnda förhållande är å sjukhusremissen angivet, utlämnas vagn för mässlingsjukas transporterande. För dessa transporter disponerar sjukhusdirektionen fyra epidemitransportautomobiler, vilka äro stationerade vid Epidemisjukhuset.

Epidemivagn kan rekvireras alla tider på dygnet antingen genom polisstation eller sjukhuscentralen, om tydligt skreven sjukhusremiss där företes, innehållande uppgift på den sjukas namn och sjukdom (svensk benämning), eller av läkare personligen genom telefonbud till Epidemisjukhuset (endast t. 23 54 20 — vaktmästaren).

I senare fallet skall läkaren uppgiva: a) sitt eget namn; b) den sjukas namn; c) dennes bostad; och d) dennes sjukdom.

Sjukhusremissen åtföljer i varje fall den sjuke till sjukhuset. Transporten är kostnadsfri.

3) *Djurtransportvagnar*. Å Östermalms och Katarina brandstationer uppställda, för transport av större djur konstruerade automobiler kunna på allmänheten rekvireras i den ordning och på de villkor, här nedan anges.

Vagnarna få användas:

1:o) för transport av hästar eller andra större djur, som nedfallit döda å allmän plats eller på grund av sjukdom eller av annan anledning icke kunna från sådan plats bortledas, till Veterinärhögskolan eller, på begäran av djurets ägare eller innehavare, till enskilt stall eller förvaringsrum, därest detsamma är beläget inom huvudstadens område;

2:o) för transport av sjuka hästar eller andra större djur från och till enskild plats, som är belägen inom huvudstadens område; samt

3:o) för transport av hästar eller andra större djur vare sig sjuka eller friska i andra fall än ovan nämnda, då överenskommelse därom träffas för varje särskilt fall med brandchefen.

Sådan vagn kan erhållas alla tider av dygnet antingen genom anmälan per telefon (namn- anrop: *brandkåren*) eller genom bud till närmaste brand- eller polisstation samt genom patrollerande poliskontapel.

Det åligger ägare eller innehavare av djur, som på sätt i det föregående nämnts, blivit transporterat, att härför utgiva ersättning:

a) för det i 1:o) omförmälda fall med 10 kr.

b) för det i 2:o) omförmälda fall med 25 kr.

c) för de i 3:o) omförmälda fall med 25 kr.

för första timmen samt med 10 kr. för varje därefter påbörjad halvtimme.

För uppdragning av djur ur vattendrag, byggnadsgrunder, gropar o. d. erlägges ersättning efter samma grunder som under c) angivits.

Betalning för transport m. m. uppbäres av brandkåren.

Författningar. Hälsovårdsnämndens tillkännagivande ang. transport av sjuka och skadade inom huvudstaden 12 dec. 1913, med ändr. Bestämmelser ang. debitering av avgift för transport i stadens sjuktransportvagnar, fastställda av sjukhusdirektionen 20 dec. 1935, med ändr. 17 dec. 1941, 20 dec. 1944 och 7 sept. 1949. Polisenämndens beslut 14 mars och 13 juni 1947 ang. avgifter för vissa polisradiobiltransporter. ÖÅ:s kung. ang. transport av djur 12 febr. 1921, med ändr. 5 nov. 1942.

Stockholms stads hälsövärdnsämnd och i samband därmed stående institutioner.

Hälsövärdnsämnden.

Vasagatan 6 (postadress: postfack, Stockholm 1; postgirokonto nr 50324); t. 2226 20. Nämnden sammanträder i regel varannan tisdag kl. 13.

I äldre tider fanns ingen offentlig hälsö- och sjukvård i Stockholm. Medeltidens sjukvårdsanstalter, ett slags mellanting mellan sjukhus, fattighus och härbärgen, stodo i samband med munkväsendet. Först på 1600-talet började skolade läkare verka i huvudstaden och från början av samma århundrade finna vi där en *stads medicus* eller *stadsphysicus* med uppgift att tillhandagå stadens invånare med sjukvård; så småningom blev han emellertid huvudsakligen tjänsteman med skyldighet att besvara rättsmedicinska frågor och besörja fängelse-sjukvård. Såsom medlem av det år 1663 bildade *collegium medicum*, som från att vara en huvudsakligen stadens hälsövärdnsmyndighet utvidgades till ett statens ämbetsverk, nuvarande medicinalstyrelsen, fick han en framskjuten ställning och tillades honom 1796 överinseendet över stadens övriga läkare. Från mitten av 1600-talet fanns i Stockholm även en *stads kirurg* eller *stadsfältskär* med skyldighet att biträda *stadsmedicus* med utvärtesfall samt tillhandagå med läkarhjälp vid olycksfall och därför hålla s. k. fältskärsstugor. År 1827 ombildades *stads-medicus*- och *stadskirurgtjänsterna* till förste och andre *stadsläkaretjänster*. Genom k. brev 1757 förordnades om antagande av tre avlönade *fattigläkare*, till en början tillsatta och avlönade av staten, men från 1796 sorterande under *stadsmedicus* och från 1812 avlönade av staten. Frågor rörande hälsö- och sjukvård handhades för övrigt under denna tid fortfarande av *fattigvårdsmyndigheten*.

En systematiskt ordnad allmän hälsövärd tillkom först i förra århundradet. Det var kolerans uppträdande i Europa år 1830, som verkade såsom en mäktig väckelse till organiserandet av hälsövärdn i huvudstaden, liksom i hela riket. Med hänsyn uteslutande till denna farosot påbjöd k. kungörelsen den 9 juli 1831 tillsättandet av *sundhetsnämnder* i orterna. I Stockholm kallades

denna myndighet först *allmänna sundhetskommittén*, men fick snart namnet *allmänna sundhetsnämnden*. Vid kolerans förnyade vandring till Europa på 1840-talet tillsattes i Stockholm änyo samma nämnd, som till följd av koleraperiodens långvarighet blev oavbrutet verksam under mer än halvtannat årtionde. I 1862 års kommunalförordning upptogs bland verkställande myndigheter *sundhetsnämnden*, som hade att handlägga alla frågor rörande allmänna hälsotillståndet och sjukvården. *Sundhetsnämnden* fortfor med sin befattning till år 1878, då *Stockholms stads hälsövärdnsämnd* jämlikt 1874 års hälsövärdnsstadga för riket, övertog dess bestyr med hälsövärdn och jämlikt k. instruktionen den 4 mars 1864 för Stockholms stads *sundhetsnämnd* samt stadsfullmäktiges beslut den 1 december 1877 jämväl med den allmänna sjukvården och stadens sjukhus.

Jämte de uppgifter, som jämlikt hälsövärdnsstadgan och epidemilagen samt andra gällande författningar tillhöra hälsövärdnsämnd, skulle nämnden enligt instruktionen den 9 april 1920 handhava förvaltningen av stadens allmänna sjukvård och därmed sammanhängande angelägenheter. Nämnden var sålunda överstyrelse för stadens permanenta sjukvårdsanstalter samt utfärdade stadgar för dem. Den närmaste ledningen av sjukvårdsanstalternas förvaltning handhades av en av hälsövärdnsämnden utsedd *central sjukhusstyrelse*, med undantag dock av *epidemisjukhuset*, som i vissa avseenden stod under nämndens omedelbara förvaltning, samt *Sachsska barnsjukhuset*, som hade en särskild styrelse. Nämnden handhade ock stadens *polikliniker* och anordningar för *provisorisk sjukvård*, *desinfektionsanstalter* och andra anstalter, som inrättats för befordrande av nämndens verksamhet i hälsövärdns tjänst. Nämnden bestred såväl de stadens åliggande utgifter för *sinnessjukas vård* på stadens *hospital* som ock *kostnaderna* för den stadens åliggande *provisoriska vård* av sådana *sinnessjuka*, som voro berättigade att intagas å dylik anstalt, med skyldighet för nämnden att tillse att plats så snart som möjligt beredes dem å *statsanstalt*.

Sedan k. m:t genom ett den 16 september 1932 utfärdat reglemente för Stockholms stads sjukhus föreskrevit, att stadens sjukhus, med vissa undan-

tag, fr. o. m. den 1 januari 1933 skulle förvaltas av en gemensam, av stadsfullmäktige vald direktion, har hälsövrårdsnämndens befattning med sjukhusens förvaltning i huvudsak upphört från och med nyssnämnda tidpunkt. Genom beslut den 22 december 1932 uppdrog stadskollegiet, enligt bemyndigande av stadsfullmäktige, åt hälsövrårdsnämnden att, jämte de nämnden enligt allmänna författningar tillkommande uppgifter, handhava förvaltningen av nämndens laboratorier, desinfektionsanstalt, isoleringsanstalt, avlusningsanstalt och karantänsstallar samt de fristående poliklinikerna, polikliniken för könssjuka å S:t Görans sjukhus samt tuberkulosbyrån, ävensom att handlägga ärenden rörande distriktsläkarnas, stadssjuksköterskornas, förlossningsläkarnas och de kommunalt anställda barnmorskornas verksamhet.

I samband med den av stadsfullmäktige den 15 juni 1939 beslutade omorganisationen av kommunalförvaltningen i Stockholm överflyttades från hälsövrårdsnämnden till sjukhusdirektionen vissa sjukvårdsuppgifter. Enligt beslutet överfördes följande år de fristående poliklinikerna, polikliniken för könssjuka å S:t Görans sjukhus, stadssjuksköterskeinstitutionen samt kliniska och bakteriologiska laboratorier, varjämte sjukvårdskostnader utom stadens sjukhus överfördes till sjukhusdirektionens stat.

Enligt lag den 20 december 1940 om ändring i vissa delar av epidemilagen den 19 juni 1919 skall ledningen av epidemisjukhusväsendet, som tidigare ålegat hälsövrårdsnämnden, tillkomma en epideminämnd. Jämlikt den av översäthållarämnet den 31 januari 1942 fastställda instruktionen för Stockholms stads sjukhusdirektion är sistnämnda myndighet stadens epideminämnd. Förvaltningen av epidemisjukhuset överfördes fr. o. m. år 1942 från hälsövrårdsnämnden till sjukhusdirektionen.

Även distriktsläkarinstitutionen skulle enligt ovannämnda fullmäktigebeslut den 15 juni 1939 överföras till sjukhusdirektionen. Frågan om överförandet har tills vidare uppskjutits. Hälsövrårdsnämndens biologiska och kemiska laboratorier överförde med sin verksamhet, sedan statens institut för folkhälsan inrättats den 1 juli 1941. Enligt ett avtal mellan staten och Stockholms stad, godkänt av k. m:t den 28 juni 1941 och av stadskollegiet den 3 juli 1941, överläts nämnda laboratoriers utrustning m. m. till statens institut för folkhälsan mot att staten enligt vissa angivna grunder skulle få utförda vid institutet sådana undersökningar, som tidigare utförts vid de båda laboratorier.

Enligt stadsfullmäktiges beslut den 26 juni 1945 överflyttades dåvarande tuberkulosbyrån (nuvarande centralsdispensären) fr. o. m. 1 oktober 1945 till sjukhusdirektionen. Den fr. o. m. den 16 januari 1935 inrättade Orhems barnkoloni, som förvaltades av en under hälsövrårdsnämnden lydande dispensärstyrelse, överfördes samtidigt med tuberkulosbyrån till sjukhusdirektionen. Led-

ningen av det i november 1938 öppnade Vårby konvalescenthem omhändertades av hälsövrårdsnämnden till år 1940, då hemmet överfördes till sjukhusdirektionens förvaltning.

Genom k. brev den 11 mars 1932 hade hälsövrårdsnämnden bemyndigats att med vissa inskränkningar meddela föreskrifter beträffande sinnessjukhus, som avses i 104 § i stadgan angående sinnessjukvården i riket. I kraft av detta bemyndigande uppdrog hälsövrårdsnämnden åt sjukhusdirektionen att fr. o. m. den 1 januari 1933 å nämndens vägnar handhava förvaltningen av stadens sinnessjukhus med iakttagande av föreskrifterna i nämnda k. brev. Hälsövrårdsnämndens bemyndigande att meddela vissa föreskrifter rörande sinnessjukhusen upphörde, sedan k. m:t den 6 december 1935 fastställt särskilda bestämmelser angående Stockholms stads sinnessjukhus.

Sedan k. m:t den 6 februari 1942 medgivit, att sjukhusdirektionen fr. o. m. den 1 januari 1942 finge vara barnmorskestyrelse, har barnmorskeinstitutionen från nämnda tidpunkt överförts till sjukhusdirektionens förvaltning. Före 1935 funnos särskilda förlossningsläkare anställda med uppgift att i förekommande fall lämna distriktsbarnmorskorna läkarhjälp vid förlossningar. Arvodena till dessa läkare indrogos år 1935 och barnmorskorna fingo efter denna tid tillkalla läkare på hälsövrårdsnämndens bekostnad. År 1945 beslöt sjukhusdirektionen att kostnaderna för sådan läkarhjälp skulle bestridas av anslag å direktionens stat. Från år 1937 har inrättats en särskild epidemianavdelning med tredje stadsläkaren (företvarande biträdande sundhetsinspektören) som chef. År 1940 har tillkommit en särskild avdelning för handhavandet av den s. k. kommunala tillsynen enligt lagen om arbetarskydd, varjämte från år 1944 organiserats en särskild s. k. rättutrottningsavdelning för förebyggande åtgärder för utrotande av råttor och möss.

På framställning av hälsövrårdsnämnden har drätselnämnden den 17 januari 1950 anvisat medel till utredningskostnader för upprättande av förslag till uppförande av ny karantänsanstalt.

Enligt hälsövrårdsstadgan den 19 juni 1919 skall varje stad utgöra ett hälsövrårdsområde. Inom varje sådant område skall finnas en hälsövrårdsnämnd, vilken det åligger att ägna uppmärksamhet och tillsyn åt allt, som kan inverka på allmänna hälsotillståndet i staden. Hälsövrårdsnämnden skall sålunda övervaka efterlevnaden av i hälsövrårdsstadgan m. fl. författningar givna föreskrifter om den allmänna hälsövrården, verka för åstadkommande av goda sanitära förhållanden med avseende å behovet av vatten- och avloppsledningar, bostäder och badmöjligheter m. m. Hälsövrårdsnämnden övar därjämte tillsyn över vård och behandling av djur.

Beträffande stadens sjukhusvård i övrigt, vilken sedan år 1933 omhändertahes av sjukhusdirektionen, se sid. 401.

Hälsövrårdsnämnden består i enlighet med 2 § hälsövrårdsstadgan av polismästaren och

HN

förste stadsläkaren såsom självskrivna ledamöter samt fem andra ledamöter, vilka jämte fem suppleanter för de valda ledamöterna utses av stadsfullmäktige för fyra år. Ledamot och suppleant i hälsövärdnsnämnd kan den ej vara, som icke uppnått tjugutvå års ålder. Nämnden utser årligen inom sig ordförande och vice ordförande. Stadsfullmäktiges val av ledamöter och suppleanter för åren 1948—1951 ägde rum den 8 och 18 december 1947 och för åren 1950—1953 den 5 december 1949.

Författningar m. m. Instruktion för Stockholms stads hälsövärdnsnämnd, fastställd av Ö Å 3 mars 1941, med ändr. (Kf 1940: nr 62; 1942: nr 15). Hälsövärdnsstadga 19 juni 1919, med ändr. (Kfh 1946: sid. 363). Tuberkulosförfordning 31 mars 1939 (Kfh 1946: sid. 906). Lag om djurskydd 19 maj 1944, med ändr. Stadskollegiets beslut 22 dec. 1932 ang. fördelning av vissa förvaltnings- och arbetsuppgifter mellan hälsövärdnsnämnden och sjukhusdirektionen (Kf 1932: nr 73). Stadsfullmäktiges beslut 15 juni 1939 och 26 juni 1945 ang. överförande av vissa förvaltningsuppgifter från hälsövärdnsnämnden till sjukhusdirektionen.

Stat år 1951. Utgifter: driftbudgeten 2,563,901 kr. (därav engångs 18,429 kr.), dessutom förlagsmedel 10,500 kr.; inkomster: driftbudgeten 188,870 kr.

Hälsövärdnsnämndens ledamöter.

Ordförande.

*Carlsson, Abel E., kamrerare.

Vice ordförande.

*Lundmark, B. G., köpman.

Övriga ledamöter.

Rietz, A. E., förste stadsläkare (självskr.).

Ros, A. K. E., polismästare (självskr.).

Johansson, Lilly E. E., fabriksarbeterska, stadsfullm.

Paulsson, J. H., ombudsman.

*Pehrzon, V. M., direktör.

Suppleanter.¹⁾

*Canholm, C. E., köpman, stadsfullm.

*Carlsson, f. Eriksson, B. L. V. (Brynhild), fru.

¹⁾ Vid förfall för de av stadsfullmäktige valda ledamöterna skola enligt stadsfullmäktiges beslut den 5 dec. 1949 suppleanterna inträda i följande ordning: för ordföranden samt ledamöterna fröken Johansson och hr Pehrzon suppleanterna fru Carlsson, hrr Svedendahl, Johansson, Hjerne och Canholm, för ledamoten hr Lundmark suppleanterna hrr Hjerne, Canholm, fru Carlsson, hrr Svedendahl och Johansson samt för ledamoten hr Paulsson suppleanterna hr Johansson, fru Carlsson, hrr Svedendahl, Hjerne och Canholm.

Hjerne, K. G., färghandlare, stadsfullm.

Johansson, O. G., montör.

*Svedendahl, C. G. A., inköpschef.

Sekreterare.

Häggmark, C. L. A., sekreterare och ombudsman (se nedan).

Tjänstedelegerade.

(För yttranden till nämnden i personalärenden.)

Carlsson, Abel E., ordf.; Lundmark, B. G.; Pehrzon, V. M.

Revisorer.

Stadsfullmäktige utse årligen i december fem revisorer jämte tre suppleanter för granskning av hälsövärdnsnämndens, sjukhusdirektionens och folktandvårdsstyrelsens räkenskaper och förvaltning under nästföljande år.

Andersson, A. H., kassör, ordf.

Breding, G. E., expeditionsföreståndare.

Eriksson, Ulla M., överpostexpeditör.

Lindqvist, G. R., redaktör.

Ohlson, V. G. H., tjänsteman.

Suppleanter:

Jarlegård, f. Thunvik, Gunvor A., fru.

Johansson, f. Franzén, Astrid Ch., fru.

Kjellgren, f. Larssén, Elsa E., fru.

Central förvaltning.

Hälsövärdnsnämndens expedition.¹⁾

Vasagatan 6 (postgirokonton nr 50324); t. 22 26 20; expeditionstid: 10—12, 13—15, lördagar 10—12, 13—14.

Stat år 1951. (Central förvaltning.) Utgifter: driftbudgeten 355,773 kr.; inkomster: driftbudgeten 12,000 kr.

Förste stadsläkare (B 21)

(nuv. inneh. g D).

Rietz, A. E.; t. 22 26 20; mottagningstid: 14—15 (lördagar 13—14).

Sekreterare och ombudsman (30).

Häggmark, C. L. A.; t. 22 26 20; mottagningstid: 10—11.

Tre första kontorsbiträden, fyra kontorsbiträden, en automobilförare.

¹⁾ Viss personal är t. v. gemensam för hälsövärdnsnämndens expedition och sjukhusdirektörskontoret; jfr sid. 405.

Gemensam personal för hälsovårdsnämnden och sjukhusdirektionen (se sid. 405).

Kamrerare (1 kl.) (30).

Edwall, E. H. A.; t. 22 26 20; mottagningstid: 9—10.

Förste kammarskrivare (22).

Malmström, E. A.

Kontorsassistent (18).

Ersson, Kerstin M.

Amanuens (18).

Svård, S. Ch.

Förste kontorsskrivare och kassör (16).

Lindström, f. Eriksson, Signe V.

Två första kontorsbiträden, ett kontorsbiträde.

Förste expeditionsvakt (12).

Haegerstolpe, K. G. A.

Fem expeditionsvakter, två telefonister, ett expeditionsvaktsbiträde.

Stadsläkare och stadsdistriktsläkare.

Förste stadsläkaren tillsättes i den ordning k. m:t bestämmer. Förste stadsläkaren är förman för stadens övriga tjänsteläkare och chef för den under hälsovårdsnämnden lydande personalen. Honom åligger särskilt att fullgöra ej mindre vad enligt allmänna läkarinstruktionen tillkommer förste provinsialläkare och stadsläkare, i den mån icke stadsläkares åligganden tillkomma statens rättsläkarstation (se sid. 165) eller stadsdistriktsläkare, än även att bereda och föredraga ärenden, som enligt den för hälsovårdsnämnden gällande instruktionen ankomma på nämnden att handlägga samt ombesörja verkställigheten av nämndens beslut, att av stadsdistriktsläkarna varje vecka mottaga uppgifter rörande sjukligheten i staden samt upprätta och vid hälsovårdsnämndens sammanträden framlägga sammandrag av de sålunda inkomna uppgifterna, att med biträde av stadens statistiska kontor årligen utarbete berättelse över hälsovårdsnämndens verksamhet, samt att varje söckendag å tid, som hälsovårdsnämnden bestämmer, vara för allmänheten tillgänglig i nämndens expedition.

De arbetsuppgifter som förut ålegat andre stadsläkaren med avseende å rättsmedicinalväsendet hava fr. o. m. den 1 januari 1945 övertagits av statens rättsläkarstation. Hans

åliggande att meddela erforderligt läkarintyg för inträde å försörjningsavdelning av stadens fattigvårdsanstalter har fr. o. m. samma dag övertagits av stadsdistriktsläkarna.

Stadsdistriktsläkarna tillsätts av hälsovårdsnämnden medelst förordnanden tills vidare. Stadsdistriktsläkares huvudsakliga åligganden äro: att utan särskild ersättning meddela sjukvård åt sjuka, som äro medellösa eller omhändertagits av polismyndighet samt åt barn, som omhändertagits av barnvårdsnämnden, ävensom sjuka tillhörande den stadens tjänstepersonal som är tillförsäkrad rätt till fri läkarvård och icke enligt gällande föreskrifter är hänvisad till särskild läkare för erhållande av dylik vård, att till intagning å sjukvårdsinrättning anmäla dem som icke lämpligen kunna skötas i hemmet, börande därvid intyg över den sjukets tillstånd avgivas enligt fastställt formulär, att utan särskild ersättning utfärda intyg för personer, som söka eller åtnjuta understöd av fattigvården eller omhändertagits av barnvårdsnämnden eller söka inträde å stadens fattigvårds- eller barnvårdsanstalter eller söka pension eller understöd enligt lagen om allmän pensionsförsäkring och som vid verkställd besiktning funnits äga nedsatt arbetsförmåga, skolande i det sistnämnda fallet intyget utfärdas enligt fastställt formulär; för intyg åt person med hemortsrätt utom staden äger dock läkaren utfä å särskild ersättning av fattigvården; att då dödsfall inträffat inom distriktet på grund av sjukdom, under vilken läkar tillsyn icke åtnjutits, på annodan företaga sådan undersökning om sjukvårdsförloppet och besiktning av liket, som för dödsorsakens utronande erfordras, att över sådana förhållanden, vilka kunna utöva menligt inflytande på det allmänna hälsotillståndet, hava noggrann tillsyn och, där omständigheterna sådant påkalla, därom göra anmälan hos förste stadsläkaren, att, om han därtill förordnas, vara ympare inom anvisat ymningsdistrikt.

Stadsdistriktsläkare bör, där hälsovårdsnämnden icke finner skäl medgiva undantag, hava sin bostad inom det honom anvisade distriktet.

Jourhavande läkare till ett antal av fyra finnas att tillgå för allmänheten under tiden kl. 19—7 (juni—augusti kl. 15—7), lördagar och helgdagsaftnar kl. 15—7 samt sön- och helgdagar dessutom kl. 7—19. Dessa tjänstgöra då i stadsdistriktsläkares ställe. Jourtjänsten ombesörjes av medlemmar i Stockholms läkareförening. Upplysningar erhållas på dagen genom sjukhuscentralen, t. 22 66 60: »sjukhuscentralen», nattetid och söndagar namnanrop: »Jourhavande läkare».

Beträffande av staden tillhandahållna barnmorskevård, se sid. 448.

Beträffande stadssjuksköterskor, se sid. 448.

Instruktioner m. m. Instruktion för förste och [andre stadsläkarna] samt stadsdistriktsläkarna, fastställd av medicinalstyrelsen 13 febr. 1941,

med ändr. (Kf 1941: nr 2, 1950: nr 5). K. brev till ÖA 17 juni 1881 ang. förändrade bestämmelser för tillsättning av stadsläkare i Stockholm.

Stat år 1951. (Distriktsläkare.) Utgifter: driftbudgeten 654,264 kr.; inkomster: driftbudgeten 34,700 kr.

Förste stadsläkare (B 21)

(nuv. inneh. g D).

Rietz, A. E. (se sid. 456); hälsovårdsnämndens expedition, Vasagatan 6, C.; t. 22 26 20; mottagningstid: 14—15 (lördagar 13—14).

Läkardistriktet.¹⁾

Nikolai läkardistrikt

(omfattande Storkyrkoförsamlingen).

Stadsdistriktsläkare (1 kl.) (26).

Vakant, *tf. Jonsson, K. G. G.*; Kornhamnstorg 4, C.; t. 10 46 92 (bostaden 32 88 61); mottagningstid: 9—10.

Kungsholms läkardistrikt

(omfattande Kungsholms och Klara församlingar).

Stadsdistriktsläkare (2 kl.) (24).

Österberg, J. H.; Kungsholmstorg 16, K.; t. 50 20 40; mottagningstid: vardagar 9—10.

S:t Görans läkardistrikt

omfattande östra delen av S:t Görans församling, med gräns i Igeldammsgatan, Mariebergsgatan och Rålambshovsleden till Mälaren).

Stadsdistriktsläkare (1 kl.) (26).

Ottander, C. O. C.; S:t Eriksgatan 23, K.; t. 50 28 05; mottagningstid: 9,30—10,30, tisdagar och fredagar 10,30—11,30.

Fredhalls läkardistrikt

(omfattande västra delen av S:t Görans församling, med gräns i Igeldammsgatan, Mariebergsgatan och Rålambshovsleden till Mälaren, ävensom av Bromma församling Stora och Lilla Essingen).

Stadsdistriktsläkare (2 kl.) (24).

Friberg, C. F. S.; Drottningholmsvägen 78, K.; t. 53 50 45; mottagningstid: 9—10.

¹⁾ Rörande stadens nuvarande indelning i läkardistrikt se Kf 1950: nr 40; 1951: nr 5.

Matteus läkardistrikt

(omfattande Matteus församling utom den del av församlingen, som ligger norr om Frejgatan och öster om Västmannagatan).

Stadsdistriktsläkare (1 kl.) (26)

(nuv. inneh. g 19).

Magnusson, A. B. F.; Rörstrandsgatan 3, 1 tr., Va.; t. 33 65 28; mottagningstid: 8,30—9,30.

Gustav Vasa läkardistrikt

(omfattande Gustav Vasa församling jämte den del av Matteus församling, som ligger norr om Frejgatan och öster om Västmannagatan).

Stadsdistriktsläkare (2 kl.) (24).

Bexelius, J. G., Odengatan 85, Va., t. 32 00 36, mottagningstid: vardagar 9—10.

Johannes läkardistrikt

(omfattande Johannes och Adolf Fredriks församlingar).

Stadsdistriktsläkare (1 kl.) (26).

Röjdmarm, O. E.; Upplandsgatan 50, 3 tr., Va.; t. 32 45 32 (bostaden: 30 36 00); mottagningstid: 9—10.

Östermalms västra läkardistrikt

(omfattande Jakobs och Engelbrekts församlingar).

Stadsdistriktsläkare (2 kl.) (24)

(nuv. inneh. g 18).

Rülcker, E. R. A. O.; Nybrogatan 28, 4 tr., Ö.; t. 60 10 15; mottagningstid: vardagar 8,30—9,30.

Östermalms östra läkardistrikt

(omfattande Hedvig Eleonora och Oscars församlingar).

Stadsdistriktsläkare (2 kl.) (24)

(nuv. inneh. g 18).

Floom, J. A.; Storgatan 10, Ö.; t. 61 01 44; mottagningstid: 9—10.

Katarina norra läkardistrikt

(omfattande norra delen av Katarina församling samt östra och södra delarna av Maria Magdalena församling, med gräns för distriktet i öster i Renstiernas Gata, i söder i Folkungagatan, i väster i Rosenlundsgatan, i norr i Maria Prästgårdsgata till Kvarngatan och i densamma norrut i Maria Trappgränd).

Stadsdistriktsläkare (2 kl.) (24).

Rasch, F. W.; Folkungagatan 61, 2 tr., Sö.; t. 40 00 58; mottagningstid: 9—10.

Katarina södra läkardistrikt

(omfattande den del av Katarina församling, som begränsas i norr av Folkungagatan, i väster av Timmermansgatan, i söder av Blekingegatan samt i öster av Södermannagatan).

Stadsdistriktsläkare (1 kl.) (26)

(nuv. inneh. g 19).

Sandborgh, L. A.; Götgatan 58, t. h., 4 tr., Sö.; t. 40 45 50; mottagningstid: 10—11.

Sofia östra läkardistrikt

(omfattande norra delen av Sofia församling med gräns i Skånegatan jämte Danviksclippan och Lugnet).

Stadsdistriktsläkare (1 kl.) (26)

(nuv. inneh. g 19).

Åkerberg, C. L. K.; Folkungagatan 110, 3 tr., Sö.; t. 40 06 04; mottagningstid: 9—10.

Hammarby läkardistrikt

(omfattande den del av Katarina och Sofia församlingar, som begränsas i norr av Skånegatan, Renstiernas Gata och Folkungagatan och i väster av Södermannagatan).

Stadsdistriktsläkare (2 kl.) (24).

Hansson, A. F.; Folkungagatan 108, 2 tr., Sö.; t. 40 46 00; mottagningstid: vardagar 8,30—9,30.

Sofia västra läkardistrikt

(omfattande den del av Sofia församling, som ligger väster om Södermannagatan samt den del av Katarina församling, som ligger väster om Södermannagatan och söder om Blekingegatan till församlingsgränsen i väster).

Stadsdistriktsläkare (1 kl.) (26).

Pettersson, H. T.; Ringvägen 112, Sö.; t. 42 09 20; mottagningstid: 9—10.

Maria läkardistrikt

(omfattande norra och västra delen av Maria Magdalena församling med gräns i öster i Maria Trappgränd och Kvarngatan, i söder i Maria Prästgårdsgata och i väster i Torkel Knutssongatan).

Stadsdistriktsläkare (1 kl.) (26)

(nuv. inneh. g 19).

Engström, R. O.; Södermalmstorg 4, 1 tr., Sö.; t. 40 35 37; mottagningstid: 9—10.

Högalids läkardistrikt

(omfattande Högalids församling utom stadsdelarna väster om Långholmsgatan).

Stadsdistriktsläkare (1 kl.) (26).

Vakant, *tf.* **Befrits, K. A.;** Långholmsgatan 26, 4 tr., Sv.; t. 68 46 86 (bostaden: t. 21 74 21); mottagningstid: 8,30—9,30.

Mälärhöjdens läkardistrikt

(omfattande stadsdelarna Aspudden, Hägersten, Mälärhöjden, Jakobsberg och Sättra).

Stadsdistriktsläkare (1 kl.) (26).

Rosengren, E. G.; Blommensbergsvägen 167, Hägersten; t. 45 65 67; mottagningstid: 9—10, lördagar 10,30—11,30.

Gröndals läkardistrikt

(omfattande av Brännkyrka församling stadsdelarna Gröndal, Liljeholmen, Nybohov, Reimersholme samt av Högalids församling stadsdelarna väster om Långholmsgatan).

Stadsdistriktsläkare (2 kl.) (24).

Befrits, K. A., tjl. (se ovan), *tf.* **Kaspár, E. R. I.;** Sjöbjörnsvägen 15 C, Gröndal, Sv.; t. 45 19 40 (bostaden: t. 20 87 68); mottagningstid: 14—15.

Älvsjö läkardistrikt

(omfattande stadsdelarna Fruängen, Herrängen, Liseberg, Långbro, Långsjö, Solberga, den del av Stureby, som ligger i Brännkyrka församling, Örby, Östberga och Älvsjö).

Stadsdistriktsläkare (1 kl.) (26).

Vakant, *tf.* **Nilsson, G. B.,** Älvsjövägen 5, Älvsjö; t. 47 19 00; mottagningstid: 9—10.

Midsommarkransens läkardistrikt

(omfattande stadsdelarna Midsommarkransen, Hägerstensåsen, Västertorp och Västberga).

Stadsdistriktsläkare (2 kl.) (24).

Pedersen, K. V.; Hypoteksvägen 21, Hägersten; t. 45 65 83; mottagningstid: vardagar 10—11,30.

Årsta läkardistrikt

(omfattande stadsdelarna Årsta, Enskede Gård och Enskedefältet).

Stadsdistriktsläkare (2 kl.) (24).

Carlberg, G. U.; Hjälmarsvägen 28, 1 tr., Årsta Centrum, Johanneshov; t. 45 69 78 (bostaden: 48 26 23); mottagningstid: vardagar 9,30—10,30.

Enskede norra läkardistrikt

(omfattande stadsdelarna Johanneshov, Björkhamnen och Hammarbyhöjden samt den del av södra Hammarbyhamnen, som ligger söder om Siekla kanal).

Stadsdistriktsläkare (2 kl.) (24).

Lindström, B. G.; Gullmarsplan 13, 3 tr., Johanneshov; t. 49 49 15 (bostaden: 44 35 43); mottagningstid: 10,30—11,30.

Enskede södra läkardistrikt

(omfattande stadsdelarna Enskededalen, Gamla Enskede, Kärrtorp, Pungpinan, Skarpnäck, Svedmyra och den del av Stureby, som ligger inom Enskede församling).

Stadsdistriktsläkare (1 kl.) (26).

Andrén, S. A. R.; Tussmötevägen 211, Stureby; t. 49 65 68; mottagningstid: 10—11.

Gubbängens läkardistrikt

(omfattande stadsdelarna Fagersjö, Farsta, Flaten, Gubbängen, Hökarängen, Orhem, Skrubba, Sköndal och Tallkrogen).

Stadsdistriktsläkare (2 kl.) (24).

Vakant, *tf. Schönstedt, H. Å. R.;* Onsdagsvägen 2, Enskede; t. 48 50 55; mottagningstid: 9—10.

Bromma östra läkardistrikt

(omfattande stadsdelarna Nockeby, Olovslund, Högländet, Ålsten, Smedslätten, Äppelviken, Abrahamsberg, Stora Mossen, Alvik, Traneberg, Ulvsunda och Ulvsunda Industriområde).

Stadsdistriktsläkare (2 kl.) (24).

Zandrén, S. A.; Kommunhuset, Alvik, Bromma; t. 25 05 02; mottagningstid: vardagar 9—11.

Bromma västra läkardistrikt

(omfattande stadsdelarna Nockebyhov, Åkeshov, Åkeslund, Norra och Södra Ångby, Riksby, Bromma Kyrka, Beckomberga, Eneby, Bällsta och Mariehäll).

Stadsdistriktsläkare (2 kl.) (24).

Dagulf, K. H.; Drottningholmsvägen 382, Riksby, Bromma; t. 26 58 00; mottagningstid: vardagar 10—11.

Spånga läkardistrikt

(omfattande Spånga församling).

Stadsdistriktsläkare (2 kl.) (24).

Thorfinn, J. E. F.; Apotekshuset, Spånga; t. 36 00 58; mottagningstid: 10—12.

Ympningsväsendet.

En »koppningsanstalt» öppnades i Stockholm år 1776, men skyddskoppypningen kom till någon allmänare användning först efter 1816 års kungl. reglemente för vaccinationen i riket, som ålade de olika församlingarna skyldighet att antaga vaccinatörer. År 1855 överflyttades ansvaret för skyddskoppypningen i Stockholm på statens därvarande vaccinepåföreståndare,

men blev vaccinationsväsendets handhavande på 1880-talet överflyttat på hälso-årdsnämnden.

Grundvalen för stadens nuvarande ympningsväsen bildar lagen den 2 juni 1916 om skyddskoppypning, som stadgar, att till förekommande av smittkoppor varje barn skall skyddskoppypas, senast under det kalenderår, då det fyller sex år. I vissa fall kan dock undantag från ympningsplikt medgivnas.

Staden är f. n. indelad i elva ympningsdistrikt. För vart och ett av dessa är anställd en (undantagsvis två) ympare (i regel vederbörande stadsdistriktsläkare), som under den blidare årstiden en gång i veckan på av hälsovårdsnämnden upplåtta lokaler i de skilda stadsdelarna går allmänheten till handa med kostnadsfri skyddskoppypning. Ympare skall göra anteckning om varje av honom utförd ympning i en ympningsjournal. Utdrag av denna journal skall enligt lagen före den 10 januari varje år för näst föregående år insändas till vederbörande pastorsämbete för anteckningar i församlingsboken. Enligt medicinalstyrelsens medgivande insändas emellertid i Stockholm samtliga utdragen enligt särskilda formulär till förste stadsläkaren och överlämnas sedermera till mantalsverket för anteckning i folkregistret.

Ympare förordnas av hälsovårdsnämnden och erhåller ersättning av statsmedel.

Offentlig vaccination förrättas under tiden 8 maj—3 juni och 4—30 september å nedan angivna lokaler och tider. Ympning sker å andra tider vid de mottagningar vederbörande läkare i förekommande fall håller i egenskap av stadsdistriktsläkare (se sid. 457) ävensom under tid då skolarbete pågår av doktor F. Malmström å polikliniken Kornhamnstorg 4, 3 tr., torsdagar 16—16,30 samt å barnavårdscentralerna av läkarna vid dessa (se sid. 285).

Författningar. Lag 2 juni 1916 ang. skyddskoppypning, med ändr. K. instruktion 24 nov. 1916 för de i lagen om skyddskoppypning avsedda ympare och besiktningsförrättare, med ändr. K. kung. 24 nov. 1916 ang. ersättning av statsmedel för skyddskoppypning.

Ympare.

(Betr. mottagning å polikliniken vid Kornhamnstorg, se texten ovan.)

1:a ympningsdistriktet

(omfattande Klara, Jakobs och Adolf Fredriks församlingar).

Quarnå, K. P., tredje stadsläkare; mottagning: hälsovårdsnämnden, Vasagatan 6, tisdagar 15,30—16.

2:a ympningsdistriktet

(omfattande Johannes, Gustav Vasa och Matteus församlingar).

Carlström, G. (Gun), med. lic.; mottagning: Gustav Vasa skola, Karlbergsvägen 34, läkar- rummet, onsdagar 17—17,30.

3:e ympningsdistriktet

(omfattande Engelbrekts, Hedvig Eleonora och Oscars församlingar).

Floom, J. A., stadsdistriktsläkare; mottagning: polikliniken, Jungfrugatan 27, fredagar 14 —14,30.

4:e ympningsdistriktet

(omfattande Nikolai, Katarina och Maria Magdalena församlingar).

Malmström, F. K. B., bostadsinspektör; mottagning: polikliniken Kornhamnstorg 4, 3 tr., tors- dagar 16—16,30.

5:e ympningsdistriktet

(omfattande Kungsholms och S:t Görans försam- lingar samt Stora och Lilla Essingen).

Hahn, A. B., med. lic.; mottagning: polikliniken å Kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn, Polhemsgatan 30, måndagar 16—16,30.

6:e ympningsdistriktet

(omfattande Högälids församling).

Befrits, K. A., tf. stadsdistriktsläkare; mottagning: Högälids församlingshus, torsdagar 13—13,30.

7:e ympningsdistriktet

(omfattande Enskede församling).

Funkquist, P. H. S., prakt. läkare; mottagning: Enskedefältets folkskola, Sockenvägen 370, Enskede, tisdagar 15—15,30.

8:e ympningsdistriktet

(omfattande Brännkyrka församling).

Pedersen, K. V., stadsdistriktsläkare; mottagning: Hypoteksvägen 21, Hägersten, tisdagar och fredagar 8,30—9,00.

9:e ympningsdistriktet

(omfattande Sofia och Katarina församlingar).

Svedenius, C. G., prakt. läkare; mottagning för späda barn: Barnavårdscentralens lokal, Ny- torpgatan 44, onsdagar 10—10,30.

Hansson, A. F., stadsdistriktsläkare; mottagning: Nytorpgsgatan 40, torsdagar 12,30—13.

10:e ympningsdistriktet

(omfattande Bromma församling).

Dagulf, K. H., stadsdistriktsläkare; mottagning: Drottningholmsvägen 382, Riksby, Bromma, andra och tredje tisdagen i maj och septem- ber 16—16,30.

11:e ympningsdistriktet

(omfattande Spånga församling).

Thorfinn, J. E. F., stadsdistriktsläkare; mottagning: Apotekshuset, Spånga, andra och tredje måndagen i maj och september 13,30—14.

Allmän hälsovård.

Hälsovårdsinspektionen.

Vasagatan 6, C.; t. 22 26 20 (rörinspek- tionen: Klara Västra Kyrkogata 3 B, 3 tr.; kommunala yrkesinspektionen, Kla- rabergsgatan 31, t. 23 26 05); expeditions- tid: 8—17 (lördagar 8—15).

Hälsovårdsinspektionen avser att bereda hälso- vårdsnämnden biträde vid tillsynen över ord- ningen i staden, vad hälsovården angår. Inspek- tionens chef närmast under förste stadsläkaren är andre stadsläkaren, som tillsättes av hälsovårds- nämnden. Till hälsovårdsinspektionen räknas också tredje stadsläkaren, byråingenjören och extra ingenjören, förste och andre stadsveteri- närerna samt förste veterinären och veterinären vid nämndens anstalter för födoämneskontroll, vilka hava sin huvudsakliga verksamhet vid födoämneskontrollen (se sid. 464) samt inspek- tören, underinspektören, förste tillsyningsmän- nen och tillsyningsmännen. Veterinärerna skola vara legitimerade samt med för besiktningssman vid offentlig köttkontroll stadgad kompetens. Till- syningsmännen skola hava genomgått utbild- ningskurs för hälsovårdsinspektörer vid Statens institut för folkhälsan eller hava likvärdig ut- bildning.

Andre och tredje stadsläkarna hava åliggande huvudsakligen, att utöva tillsyn över stadens allmänna hälsovård, att åt hälsovårdsin- spektionens tillsyningsmän lämna nödig under- visning i allmän hälsovårdslära och annat, som till deras yrke hör, att själva eller genom den övriga personalen såväl under systematiskt anord- nade som tillfälliga besök i stadens olika delar undersöka de sanitära förhållandena, att särskilt ägna sin uppmärksamhet åt infektionssjukdomar- nas förhållanden i staden och att dagligen hålla förste stadsläkaren underrättad om inträffade fall av i epidemilagen omförmälda sjukdomar och i anledning därav vidtagna åtgärder, att utöva led- ningen av stadens desinfektions-, isolerings- och avslutningsanstalter samt den kommunala yrkes- inspektionen, att varje helgfri dag på bestämd tid vara för allmänheten tillgänglig å näm-

HN

dens expedition. Vid förfall för förste stads-läkaren är andre stadsläkaren skyldig att uppehålla dennes tjänst, såvida han därtill förordnas, utan skyldighet att samtidigt uppehålla egen tjänst.

Sundhetsinspektören för könssjukdomar handlägger ärenden jämlikt lagen den 20 juni 1918 angående åtgärder mot könssjukdomar.

Förste stadsveterinären åligger att hålla tillsyn över kött, mjölk och andra animala födoämnen, som i staden hållas till salu eller dit införas för sådant ändamål, över transporter av hithörande födoämnen samt över sådana lägenheter och platser, där animala födoämnen försälas eller till försäljning bearbetas eller förvaras, att lämna hälsövarðsinspektionens personal nödig undervisning i födoämneskontroll och tillse, att densamma äger god kännedom om sina skyldigheter härutinnan och om de författningar och föreskrifter, varpå dessa grundas. Han skall därjämte förestå stadens karantänsanster för från utrikes orter sjöledes införda djur samt ägna sorgfällig uppmärksamhet åt sådana förhållanden inom staden, som kunna menligt inverka på husdjurens sundhet eller bland dem befördra uppkomsten och spridningen av smittsamma sjukdomar. Han skall på kallelse närvara vid nämndens sammanträden samt äger även bevista slakthus- och saluhallstyrelsens sammanträden.

Andre stadsveterinären har att biträda förste stadsveterinären i honom tillkommande göromål. Han skall därjämte vid förfall för förste stadsveterinären eller förste veterinären vid anstalterna för födoämneskontroll bestrida deras tjänsteåligganden.

Byråingenjören åligger att granska förslag och ritningar till rörlednings- och s. k. sanitära installationsarbeten samt att utöva kontroll över dylika arbeten ävensom att å nämndens vägnar avgiva yttrande till industri-verksstyrelsen över ansökningar om entreprenörsrättigheter för avloppsledningar. Sådana ansökningar må icke av industriverksstyrelsen beviljas, med mindre hälsövarðsnämnden tillstyrkt desamma. Byråingenjören har vidare att förträtta till hälsövarðsnämndens område hörande undersökningar i fråga om teknisk hygien beträffande bostäder, samlingslokaler, fabriker och närings samt att häröver avgiva utlåtande, ävensom att i övrigt utföra de andra uppdrag och undersökningar, som nämnden, förste stads-läkaren eller andre stadsläkaren påkallar.

Förste veterinären och veterinären vid hälsövarðsnämndens anster för födoämneskontroll hava åliggande att å nämndens mjölkhygieniska laboratorium samt dess kontrollbyråer för importerade, anhallna och inlämnade födoämnen utföra erforderliga undersökningar samt handhåva närmaste ledningen i fråga om mjölkkontrollen. Förste veterinären åligger därjämte att ansvara för att influtna medel i föreskriven ordning till nämnden inlevereras samt att

granska inkomna räkningar och anstalternas räkenskaper. Han skall vid förfall för förste och andre stadsveterinärerna bestrida deras åligganden. Veterinären är skyldig att vid förfall för förste veterinären bestrida hans åligganden.

Inspektören utövar det närmaste förmanskapet över tillsyningsmännen och vägleder dessa vid deras arbete och övervakar, att hälsövarðsnämndens uppmaningar angående avhjälpande av sanitära olägenheter efterkommas.

Underinspektören tjänstgör f. n. å nämndens tekniska avdelning och skall vid förfall för inspektören bestrida hans åligganden.

Av förste tillsyningsmännen tjänstgöra en vid tekniska avdelningen som förman för rörinspektionen, en som föreståndare för nämndens anster för cyanvätebehandling, en som förman för rättutrotningsavdelningen, en som förman för kommunala yrkesinspektionen och en för mjölkkontrollen samt fyra vid övrig inspektion.

Av tillsyningsmännen tjänstgöra fem vid rörinspektionen, två vid tekniska avdelningen, tre vid mjölkkontrollen, tre vid kommunala yrkesinspektionen, sex vid rättutrotningsavdelningen och tjugufyra vid övrig inspektion. Dessa befattningshavare utföra rutinnässiga inspektioner inom livsmedels- och samlingslokaler, gårdar, småindustri och hantverk, badinrättningar, skolor, lokaler för halvöppen barnavård, hotell och pensionat m. fl. platser samt verkställa utredningar angående inkomna klagomål över sanitära olägenheter, soprum och sopnedkast, provtagningar av vatten samt mjölk och andra livsmedel, kontroll av rörledningsarbeten, ohysesinspektioner, rökbobservationer m. m.

Desinfektion i bostäder verkställas av hälsövarðsinspektionen jämlikt epidemilagen den 19 juni 1919 samt tuberkulosförordningen den 31 mars 1939, ävensom i andra fall på begäran av enskilda eller där särskilda omständigheter anses påkalla en dylik åtgärd. Desinfektionerna utföras av särskild personal.

Författningar. Hälsövarðsstadga 19 juni 1919, med ändr. (Kfh 1946: sid. 363). Kungl. cirkulär 24 okt. och 10 nov. 1919 med föreskrifter i fråga om tillämpningen av vissa bestämmelser i hälsövarðsstadgan. Reglemente ang. avloppsledningar för spillvatten inom hus och tomt, fastställt av ÖA 8 juli 1908, med ändr. 19 maj 1930 (Kfh 1946: sid. 393). Särskilda föreskrifter ang. avloppsledningar för spillvatten m. m. inom hus och tomt i Stockholm, antagna av hälsövarðsnämnden 9 mars 1943. Instruktion för Stockholms [hälsopolis], fastställd av hälsövarðsnämnden 8 okt. 1880. Instruktion för sundhetsinspektören, fastställd av hälsövarðsnämnden 5 maj 1931 (Kf 1931: nr 34), med ändr. Instruktion för förste och andre stadsveterinärerna i Stockholm, fastställd av medicinalstyrelsen 19 jan. 1935. Allmän veterinärinstruktion, fastställd av k. m. 17 nov. 1933, med ändr. Arbetarskyddslag 3 jan. 1949.

Stat år 1951. (Hälsövärdss- och bostadsinspektionen.) Utgifter: driftbudgeten 1,212,512 kr. (därav engångs 9,779 kr.); inkomster: driftbudgeten 18,800 kr.

Andre stadsläkare (B 17).

Bjurström, O. E.; t. 22 26 20; mottagningstid: 14—15 (lördagar 13—14).

Tredje stadsläkare (33).

Quarnå, K. P.; t. 22 26 20; mottagningstid: 13—14.

Förste stadsveterinär (B 13).

Larsson, R.; t. 22 26 20; mottagningstid: 13—14.

Andre stadsveterinärer (32).

Plazikowski, U. E. M., Alström, E. I.; t. 22 26 20; mottagningstid: 13—14.

Sundhetsinspektör (för könssjukdomar) (6,000 kr., av statsmedel).

Falk, C.-A. P.; t. 22 26 20; mottagningstid: måndag, onsdag och fredag 9—9,30.

Byråingenjör (32)

(nuv. inneh. g 22).

Ericsson, G. J. I.; t. 22 26 20; mottagningstid: 13—15 (lördagar 13—14).

Ingenjör (24).

Blomberg, T. H.

Inspektör (2 kl.) (24).

Fahlström, A. E.; t. 22 26 20; mottagningstid: 13—14.

Underinspektör (20).

Grenhagen, A. I.; t. 22 26 20; mottagningstid: 13—15 (lördagar 13—14).

Förste tillsyningsmän (19).

Lindahl, C. J. (se sid. 467); **Franzon, C. A.**; **Nilsson, A. M. E.**; **Elmqvist, J. T. H.**; **Berg, G. E.**; **Romfelt, L.**; **Norén, T. R. V.**; **Blomkvist, S. A.**; **Stigbert, K. D.** (se sid. 464).

Tillsyningsmän (17).¹⁾

Persson, E. V.; **Norén, R. N. E.**; **Julin, G. E.**; **Norman, N.**; **Alm, G. A.**; **Malmström, J. E. L.**; **Rydh, S. F. G.**; **Bohman, G. B. L.**; **Lewin, O.**; **Wahlberg, S. E. O.**; **Salmén, U. R. V.**; **Welin, T.**; **Jernby, A. E. F.**; **Stålfors, K. J. B.**; **Wähl, F. G.**; **Engstedt, N. G. R.**; **Ersmark, E. G.**; **Reindahl, N. B.**; **Nilsson, B.**

¹⁾ Tre av dessa tjänstgöra å anstalten för födoämneskontroll sid. 464.

Nordfur, N. A.; **Braun, E. L.**; **Sundin, K. H.**; **Magnusson, S. O.**; **Johansson, P. Å.**; **Karlberg, O. H.**; **Brannemark, Å. H.**; **Enlund, E. G.**; **Löf, K. B.**; **Persson, P. E. R.**; **Bergström, T. E. E.**; **Rannelid, C. R. G.**; **Wadman, I. O. W.**; **Brundal, B. G. T.**; **Thelander, A. H.**; **Åström, O. E.**; **Persson, P. Å. S.**; **Gylfe, T. V.**; **Finne-rud, A. H.**; **Aspling, A. G. A.**; **Myhrman, T. H.**; **Tillquist, E. G.**; **Mellander, N. G. O.**; **Klintberg, L.-G. E.**

Epidemiavdelningen.

Epidemiavdelningen ombesörjer de arbetsuppgifter, som enligt epidemilagen åligga hälsövärdsnämnden, nämligen att vidtaga åtgärder till sjukdoms förebyggande eller förhindrande av dess utbredning.

Chef.

Tredje stadsläkaren (se ovan).

Tre *epidemisjuksköterskor*.

Isoleringsanstalten.

Brännkyrkagatan 62, Sö.; t. 41 57 79; *expeditionstid: hela dygnet.*

Isoleringsanstalten, som inrättades år 1882, är avsedd att användas för att hårbärga dels personer, som böra stå under observation för epidemisk sjukdom, dels personer, som måste beredas bostad i samband med åtgärder mot smitta eller ohyra i deras hem. Dessutom mottagas personer vissa dagar i veckan inom badavdelningen för reningsåtgärder mot ohyra. Anstalten rymmer, förutom köks- och förrådslokaler, bostads- och expeditjonsrum samt trenne badavdelningar, fjorton rum med plats för fyrtio personer. Tillsynen över anstalten utövas av tredje stadsläkaren.

Redogörare.

Malmström, E. A. (se sid. 405).

Förestånderska (3).

Jönsson, Edit W.

Desinfektionsanstalten.

Epidemisjukhuset, nära Valhallavägen, uppfartsväg från Ingemarsgatan, Va.; t. 22 53 40 (växel); *expeditionstid: 7—16.*

Å desinfektionsanstalten, som inrättades år 1882, desinfekteras i ugn gång- och sängkläder från allmänna inrättningar och från enskilda personer. Desinfektioner och transporter av persedlar äro kostnadsfria, då de företagas vid tuberkulos och i enlighet med bestämmelserna i epidemilagen. Eljest erlägges avgift enligt fastställd taxa.

Beräffande desinfektion i bostäder, se ovan under hälsövärdssinspektionen (sid. 461).

Anstalter för födoämneskontroll.

I enlighet med hälsovårdsstadgan samt andra författningar och hälsovårdsföreskrifter åligger det hälsovårdsnämnden att hålla tillsyn över i staden till salu hållna födoämnen och dryckesvaror och att övervaka, att endast enligt lagen ang. köttbesiktning och slakthus besiktigat och stämplat, färskt kött hålles till salu.

Dessutom skall nämnden enligt förordningen ang. kontroll vid införsel till riket av köttvaror och djurfett handhava undersökning och stämpling av sådana varor samt därjämte enligt hälsovårdsstadgan utöva kontroll över andra från utlandet till eller över Stockholm importerade födoämnen.

För utövande av denna kontroll har nämnden bl. a. år 1912 inrättat ett mjölkhygieniskt laboratorium samt kontrollbyråer för undersökning dels av utav allmänheten inlämnade eller av hälsovårdsinspektionen anhängna födoämnen, dels ock av importerade födoämnen.

Författningar. Hälsovårdsstadgan 19 juni 1919, med ändr. (Kfh 1946: sid. 363). Giftstadgan 26 nov. 1943, med. ändr. K. förordn. 29 juni 1917 ang. förbud i vissa fall mot användande av vilseledande varubeteckningar vid handel med födoämnen, med ändr. (Kfh 1946: sid. 406).

Rörande köttvaror m. m.: K. förordn. 30 sept. 1921 ang. kontroll vid införsel till riket av köttvaror och djurfett, med ändr. Medicinalstyrelsens kung. 6 mars 1922 med föreskrifter ang. veterinärundersökning vid införsel till riket av köttvaror och djurfett, med ändr. Medicinalstyrelsens kung. 22 mars 1922 och senare beträffande stämplat och märken, som under vissa förhållanden berättiga till införsel i riket utav köttvaror och djurfett. Lag 11 maj 1934 ang. köttbesiktning och slakthus, med ändr. (Kfh 1946: sid. 804). K. kung. 30 nov. 1934 ang. kontroll vid införsel av köttvaror till område med köttbesiktningstvång, med ändr. Taxa å avgifter för i Stockholm verkställd undersökning och stämpling av till riket införda köttvaror och djurfett, fastställd av medicinalstyrelsen 9 maj 1950.

Rörande mjölkvaror m. m.: K. kung. 14 juni 1928 ang. den högst tillåtna vattenhalten i smör. Medicinalstyrelsens kung. 20 dec. 1930 ang. undersökning och bedömning av mjölk, med ändr. Medicinalstyrelsens cirkulär 23 dec. 1936 till provtagare, kontrollanter och överkontrollanter med vissa föreskrifter för tillsyn å efterlevnaden av pastöriseringslagen. K. förordn. 21 juli 1937 med vissa bestämmelser rörande till människoföda avsedd mjölk och grädde, med ändr. Medicinalstyrelsens cirkulär 3 maj 1941 till hälsovårdsnämnden ang. villkor för tillstånd för försäljning av kontrollmjölk. K. kung. 28 juni 1941 med vissa bestämmelser ang. grädde och korv. Medicinalstyrelsens kung. 14 febr. 1942 ang. fordringar på hygieniska förhållanden vid fram-

ställning av mjölk och grädde, som försäljas i opastöriserat skick. K. kung. 22 maj 1942 ang. förarbetet vid pastörisering av till människoföda avsedd mjölk och grädde m. m. Medicinalstyrelsens och lanbruksstyrelsens kung. 17 juni 1942 ang. undersökning av pastöriseringsgraden hos mjölk och grädde m. m. Taxa å avgifter för undersökning av importerade födoämnen, med undantag av köttvaror och djurfett, samt för undersökning av inlämnade mjölkprov, antagen av hälsovårdsnämnden 24 nov. 1920.

Stat år 1951. Utgifter: driftbudgeten 279,875 kr.; inkomster: driftbudgeten 105,000 kr.

Kontrollbyråerna för importerade, anhängna och inlämnade födoämnen samt mjölkhygieniska laboratoriet.

Östra Järnvägsgratan 8, C.; t. 23 05 65 (växel); expeditionstid: 9—16, lördagar 9—14 (kassan 10—14, lördagar 10—13).

Undersökningen av importerade födoämnen verkställs under ordinarie tulltid, och skall anmälan därom göras mellan kl. 9 och 10.

Förste veterinär (32).

Kempe, E. H.; t. 23 05 65 (växel), efter kl. 16 23 05 66; mottagningstid: 13—14.

Veterinär (28).

Lennartsson, T. F.

Förste tillsyningsman (19).

Stigbert, K. D.

Tre tillsyningsmän, ett laboratoriebiobräde, åtta mikroskopister, en kontorsskrivare, ett kontorsbiträde, sex vaktmästare, en expeditionsvakt. — Tre städerskor. Dessutom veterinärer, mikroskopister och stämplare i mån av behov mot av hälsovårdsnämnden fastställd eller i varje särskilt fall bestämd timavlöning.

Karantänsstationen.

Anmälningar angående besiktning m. m. göras å hälsovårdsnämndens expedition, Vasagatan 6, C.; t. 22 26 20.

En karantänsanstalt ingick redan i den 1884 uppgjorda planen för ordnandet av huvudstadens epidemisjukvård, men den anlades först 1892 under trycket av då hotande kolerafara. Till plats därför valdes den till Fjäderholmsgruppen hörande lilla ön Skottland. Anstalten hade till ändamål att betjäna fartyg, ombord å vilka sjukdomsfall i kolera eller pest förekommit och som därför måste undergå desinfektion.

Enligt k. karantänskungörelsen den 4 maj 1934 skall fartyg, som från utrikes ort ankommer till riket och på grund av beröring med

område, vilket förklarats smittat av pest, kolera, fläckfeber eller smittkoppor, eller av annan anledning medför risk för sådan sjukdoms införande i riket, jämte passagerare, besättning och last underkastas besiktning, isolering m. m. å karantänsstation. Karantänsstationer skola vara anordnade i vissa hamnstäder, bland dem Stockholm. I enlighet med förslag av hälsovårdsnämnden har medicinalstyrelsen föreskrivit, att karantänsstation skall vara förlagd till plats i Värtahamnen strax söder om Lidingöbron. Platsen utmärkes med gulmålad boj. Karantänsläkare (samt ställföreträdare) förordnas av medicinalstyrelsen. I stad skall särskild byrå vara anordnad för mottagande av anmälningar angående besiktning och efterbesiktning. Karantänsläkarna äro jämväl läkare vid tullflygplatserna.

Författningar. K. karantänskungörelse 4 maj 1934, med ändr. 4 juni 1937 och 31 aug. 1938. K. kung. 31 aug. 1938 om sanitärkontroll över luftfarten. Medicinalstyrelsens instruktion 18 juni 1934 för besiktningsmän, som omförmålas i karantänskungörelsen 4 maj 1934. Medicinalstyrelsens instruktion 23 juni 1934 för läkare vid karantänsstation och 19 dec. 1938 för läkare vid tullflygplats. K. kung. 4 maj 1934 om rättutrotning å fartyg, med ändr. 4 juni 1937 och 22 sept. 1939.

Karantänsläkare.

(Tillika läkare vid Bromma tullflygplats.)

Rietz, A. E., förste stadsläkare.

Biträdande karantänsläkare.

Bjurström, O. E., andre stadsläkare; **Quarnå, K. P.,** tredje stadsläkare; **Malmström, F. K. B.,** bostadsinspektör.

Karantänsstallarna.

F. d. järnvägen å Djurgården, Ö.

Sedan k. kungörelsen den 1 maj 1885 föreskrivit, att införsel sjöledes av nötboskap och andra kreatur icke finge ske annorstädes än i de städer, som ha för djuren inrättade karantänslokaler, gick överståthållarämbetet i författning om anordnande av dylik lokal. Denna ersattes på våren 1893 med ett på stadens bekostnad inrättat mindre karantänsstall, med plats för 12 hästar, som fick sin plats inom f. d. järnvägen på Djurgården.

Sedan ovannämnda kungörelse ändrats den 9 december 1898 och nya kungörelser rörande införsel av hundar (den 14 maj 1920) och införsel av hönsfåglar, gäss, ankor och duvor (den 10 februari 1928) tillkommit, har nuvarande karantänsstallet visat sig för litet och otidsenligt. Med anledning härav pågår för närvarande underhandlingar rörande tomt och nybyggnad för karantän.

Huvudstadens karantänsanstalter för kreatur stå enligt stadsfullmäktiges beslut den 16 september 1898 under hälsovårdsnämndens överinseende och förvaltning.

Reglemente. Hälsovårdsnämndens ordningsregler för karantänsanstalter för sjöledes från utrikes ort införda djur 14 sept. 1921, med ändr. 24 nov. 1936.

Avlöningar m. m. Djurimportörerna betala efter av hälsovårdsnämnden fastställd taxa.

Karantänsveterinär.

Larsson, R., förste stadsveterinär.

Karantänsveterinärssuppleanter.

Plazikowski, U. E. M., andre stadsveterinär; **Alström, E. I.,** andre stadsveterinär.

En karantänsvakt samt tillfällig arbetskraft.

Rättutrotningsavdelningen.

Hälsovårdsinspektionen, Klara Västra Kyrkogata 3 B, 1 tr., C.; t. 22 26 20; expeditionstid: vardagar 15—16 (lördagar 13—14). Utlämnning av rättgift (Herkulesgatan 27, C.) 8—12.

Sedan långt tillbaka hava hälsovårdsmyndigheterna i huvudstaden vidtagit åtgärder av olika slag i syfte att motverka smittospridning och skadegörelse genom rättor. F. n. ställes årligen anslag å 16,000 kr. till hälsovårdsnämndens förfogande för åtgärder till utrotande av dessa djur. Anslaget användes till systematisk utläggning av rättgift. De fastighetsägare och övriga personer inom staden, vilka önska inköpa rättgift, kunna erhålla sådant hos hälsovårdsinspektionen till självkostnadspris enligt fastställd taxa.

Enligt hälsovårdsstadgan äger hälsovårdsnämnd, i den mån så anses av behovet påkallat, meddela föreskrift om vidtagande av erforderliga åtgärder för utrotande av rättor och möss.

Avdelningen är underställd andre stadsläkaren.

Föreståndare.

Franzon, C. A.

Kommunala yrkesinspektionen.

Klarabergsgatan 31, 2 tr., C.; t. 23 26 05; expeditionstid: vardagar 15—16 (lördagar och dag före helgdag 13—14).

Kommunala yrkesinspektionen utövar tillsyn å efterlevnaden av arbetarskyddslagen och med stöd av denna meddelade författningar, lagarna om arbetstidens begränsning m. fl. vid sådana arbetsställen, där i regel färre än tio arbetare användas och ingen maskinell anordning, ångpanna e. d. förekommer.

Avdelningen är underställd andre stadsläkaren.

HN

Författningar. Arbetarskyddslagen 3 jan. 1949. K. kung. 6 maj 1949 med föreskrifter ang. tillämpningen av arbetarskyddslagen. Lag om arbetstidens begränsning 16 maj 1930, med ändr. Lantarbetstidslagen 4 juni 1943. Arbetstidslagen för detaljhandeln 18 juli 1942, med ändr. Arbetstidslagen för hotell, restauranger och kaféer 23 maj 1947.

Föreståndare.

Elmqvist, J. T. H. (se sid. 463).

Bostadsinspektionen.

*Vasagatan 6, C.; t. 22 26 20; expediti-
onstid: 14—15 (lördagar och dag före helg-
dag 13—14).*

År 1906 beslöt stadsfullmäktige på initiativ av en utav stadsfullmäktige år 1903 tillsatt bostadskommitté, att en bostadsinspektion skulle inrättas i huvudstaden under hälsovårdsnämndens inseende.

De i hälsovårdsstadgan införda bestämmelserna angående bostadsinspektion avse, att återkommande besiktning genom hälsovårdsnämndens försorg skall anordnas av byggnader, som inrymma boningsrum, ävensom boningsrum i allmänhet, därvid särskild hänsyn skall ägnas beskaftenheten och skötseln av sådana bostäder, där missförhållanden i sanitärt hänseende mest kunna befäras. Stadens bostadsinspektion har till uppgift att i enlighet med hälsovårdsnämndens närmare föreskrifter biträda nämnden vid denna tillsyn. Det åligger i sådant avseende bostadsinspektionens personal att övervaka, att uthyrda bostäder och till desamma hörande utrymmen, såsom kök, avträden, förstugor, trappor, källare, vindar samt andra i nära förbindelse med bostaden stående utrymmen, befinna sig i ett sunt och snyggt skick, ävensom att verka för att bostäderna av invånarna användas på ett sätt, som överensstämmer med sundhetens fordringar. Bostadsinspektionens personal har därvid särskilt att övervaka efterlevnaden av föreskrifterna i hälsovårdsstadgan och andra gällande författningar eller ordningsföreskrifter rörande bostädernas i huvudstaden sundhet och snygghet, såvida icke deras övervakande enligt lag tillkommer annan myndighet. Dock skall det även i sistnämnda fall vara bostadsinspektionens skyldighet att söka uppmärksamma förhandenvarande brister och därom meddela vederbörande myndighet underrättelse.

Bostadsinspektionen avsynar, ur sundhetssynpunkt, nyuppförda byggnader och större ombyggnader, upptager och företager utredning över klagomål i fråga om dåliga lägenheter samt undersöker såväl under systematiskt anordnade som tillfälliga besök i stadens olika delar bostädernas sanitära förhållanden och tillser där-

vid, att bostäder icke till följd av olämpligt byggnadssätt, bristande underhåll, överbefolkning eller dålig skötsel äro hälsovådliga. Finnes något att i detta hänseende anmärka, söker bostadsinspektionen genom råd och anvisningar ernå nödig rättelse eller anmäler förhållandet genom förste stadsläkaren till hälsovårdsnämnden.

Bostadsinspektören, som skall vara legitimerad läkare, är förman för personalen vid bostadsinspektionen. Det åligger honom, bland annat, att lämna assistenterna undervisning i allmän hälsovårdslära, särskilt beträffande bostädernas hygien. Han har även att verkställa de besiktningar, som kräva hans erfarenhet eller annars på grund av sin grannliga natur böra av honom utföras. Han skall varje söckendag å bestämd tid vara för allmänheten tillgänglig å nämndens expedition samt vid förfall för förste stadsläkaren eller andre stadsläkaren uppehålla den av dessa tjänster, vartill han förordnas, dock utan skyldighet att samtidigt uppehålla egen tjänst.

Författningar. Instruktion för Stockholms bostadsinspektion 25 febr. 1910 (Kf 1910: nr 21). Medicinalstyrelsens kung. 21 dec. 1936 rör. bostadsinspektion. Instruktion för bostadsinspektören, fastställd av hälsovårdsnämnden 24 nov. 1931 (Kf 1931: nr 78), med ändr. Hälsovårdsstadga 19 juni 1919, med ändr. (Kf 1946: sid. 363).

Stat år 1951 (se sid. 456).

Bostadsinspektör (B 12).

Malmström, F. K. B.; t. 22 26 20; mottagnings-
tid 14—15, lördagar och dag före helgdag 13
—14.

Assistenter (1 kl.) (17).

Eriksson, C. Dagmar K.; Perman, Birgit.

Assistenter (2 kl.) (15).

Björner, f. Nyman, Gunvor M.; Bäckström, f. Axelsson, Astrid M.; Eckefeldt, S. G.; Evers, f. Hedberg, Dagny I. K.; Forsell, f. Sellström, Connie A. J.; Garpe, f. Eriksson, Ing-Britt A. S.; Jeansson, Brita K. M.; Karlsson, Mari-Anne H. K.; Lindgren, Selma L.; Martenius, f. Ralfe, Stina J. M.; Sandqvist, E. Margareta V.; en vakant.

Anstalter för cyanvätebehandling.

För norra stadsdelarna: anstalten vid Ropsten, Värtan; t. 61 00 35 (tills vidare stängd).

För södra stadsdelarna: anstalten vid Lignagatan (väster om vårdhemmet Högalid), Sv.; t. 41 05 80 (tills vidare stängd);

anstanlen vid Nürnbergsfastigheterna, Högbergsgatan 73, ö. g., Sö.; t. 40 02 12. Anstanlen hålles öppen 8—13, 14—17 (lördagar 8—12).

Hälsovårdsnämndens anstalter för cyanvätebehandling, vilka inrättades år 1919, mottaga möbler m. m. för gasbehandling mot ohyra. Vid anstanlen vid Ropsten kan även verkställas viss behandling, som enligt gällande karantänskungörelse skall kunna verkställas vid karantänsstation i Stockholm.

På begäran av allmänheten verkställas av hälsovårdsnämnden undersökning av bostäder och bohag med avseende å förekomst av väggohyra, varvid intyg om undersökningens resultat utfärdas. Undersökning rekvireras hos cyanväteanstalternas föreståndare å hälsovårdsnämndens expedition vardagar (utom lördagar) 14—16, lördagar 12—14; t. 22 26 20.

Författningar. Taxa för cyanvätebehandling av möbler, kläder o. dyl., fastställd av hälsovårdsnämnden 11 juni 1935, med tillägg 9 febr. 1937 och 13 dec. 1938 (Kf 1935: nr 14, 1937: nr 6 I, 1938: nr 48). Taxa för undersökning med avseende å förekomst av väggohyra, fastställd av hälsovårdsnämnden 9 febr. 1937 (Kf 1937: nr 6 II).

Stat år 1951. (Anstalter för isolering och cyanvätebehandling.) Utgifter: driftbudgeten 81,477 kr. (därav engångs 8,650 kr.); inkomster: driftbudgeten 18,370 kr.

Föreståndare.

Lindahl, C. J., förste tillsyningsman; mottagning: Klara Västra Kyrkogata 3 B, C., 14—16 (lördagar 13—14) (se sid. 463).

Desinfektör (17).

Lindström, S. V.

Stockholms stads folktandvårdsstyrelse.

Folktandvårdsstyrelsen.

Hantverkargatan 3, K.

Adresser i övrigt och telefoner, se nedan.

Den 3 juni 1938 utfärdades kungörelse angående statsbidrag till folktandvård samt vissa därmed sammanhängande författningar. Sedan 1950 års riksdag beslutit vissa ändringar i folktandvårdens organisation m. m., utfärdades av k. m:t den 22 september 1950 dels kungörelse angående statsbidrag till folktandvård, dels förordning om kommuns bidrag till kostnaderna för folktandvården dels ock instruktion för tandläkare inom folktandvården. Dessa författningar, liksom en av k. m:t den 27 oktober 1950 fastställd folktandvårdstaxa, trädde i kraft den 1 januari 1951, från vilken dag de äldre bestämmelserna angående folktandvård upphörde att gälla.

Folktandvården är organiserad med landstingen och de städer, som icke tillhöra landsting, såsom huvudmän. De närmare reglerna för organisationen hava utformats främst med hänsyn till landstingen. Beträffande städerna utanför landsting har förutsatts, att de skola hava större handlingsfrihet i detta avseende, men att de dock skola ordna folktandvården i huvudsak på samma sätt som landstingen. Kostnaden för tandvård för barn från och med kalenderåret näst efter det, varunder barnet fyllt 3 år, till och med det kalenderår, varunder barnet fyller 15 år, skall enligt folktandvårdsförfattningarna till huvudsaklig del bäras av det allmänna. Vuxna erhålla tandvård mot betalning enligt ovannämnda folktandvårdstaxa med viss reducering för personer i åldern 15—19 år. Kommunerna äga dock rätt att bidraga till kostnaderna för tandvård åt detta klientel. Statsbidrag utgår dels till utrustning av tandpolikliniker dels i form av driftbidrag till barntandvården. Städer utanför landsting erhålla dock icke utrustningsbidrag. Driftbidraget till barntandvården utgår till landsting med 16 kr. om året och till städer utanför landsting med 8 kr. om året för varje barn, som erhåller systematisk behandling.

Med anledning av de år 1938 utfärdade kungörelserna uppdrog hälsovårdsnämnden den 27 september s. å. en kommitté av tre personer att i samråd med representanter från direktionen över Eastmaninstitutet och folkskoledirektionen avgiva förslag till folktandvårdens ordnande i Stockholm. Kommittén avgav den 13 juni 1939 utredning och förslag till folktandvård i Stockholm (Utl. 1944: nr 210). Stadsfullmäktige beslöt den 19 juni 1944 att i princip

godkänna förslaget angående folktandvård för skolbarn i den form detsamma godkänts av drätselnämnden ävensom uppdraga åt folkskoledirektionen att handhava denna verksamhet. I samband härmed uppdrog stadskollegiet den 9 juni 1944 åt sjukhusdirektionen och direktionen över Eastmaninstitutet att skyndsamt överarbeta det avgivna förslaget i vad det avsåg folktandvård för förskolbarn och vuxna samt företaga den ytterligare utredning i ärendet, som härvid kunde påfordras. För uppdragets genomförande tillsattes på initiativ av sjukhusdirektionen en särskild kommitté, i vilken även folkskoledirektionen och barnvårdsnämnden representerades. Kommittén utredde och namnet 1944 års kommunala tandvårdsutredning. Den 19 maj 1948 beslöt stadsfullmäktige att i princip godkänna ett av tandvårdsutredningen framlagt förslag rörande ordnande av folktandvård i Stockholm för förskolbarn och vuxna (Bih. 1947: nr 56). Samtidigt beslöt stadsfullmäktige uppdraga åt stadskollegiet att företaga viss överarbetning av det framlagda förslaget. För utförande av nämnda överarbetning beslöt stadskollegiet den 20 maj 1948 tillsätta en särskild delegation. I enlighet med förslag av nämnda delegation beslöt stadsfullmäktige den 21 mars 1949 att godkänna vissa åtgärder för påbörjande av folktandvårdens utbyggnad samt att göra framställning om statsbidrag till den av staden anordnade tandvården. Denna framställning har ännu icke slutbehandlats av statsmakterna.

Sistnämnda dag beslöt stadsfullmäktige jämväl antaga instruktion för *Stockholms stads folktandvårdsstyrelse*. Enligt denna instruktion, som fastställdes av överståthållarämbetet den 8 april 1949, har styrelsen till uppgift att handhava förvaltningen av *dels* Eastmaninstitutet, som är upprättat genom en donation till Stockholms stad av George Eastman, *dels* tandpolikliniker anordnade i anslutning till stadens skolbyggnader, *dels* ock övriga i tandvårdsplanen för Stockholm inägnade tandpolikliniker, för såvitt ej stadskollegiet annorlunda beslutar, samt att ombesörja de övriga angelägenheter, vilka enligt lag eller författning ankomma på styrelsen eller vilkas vård av stadskollegiet åt styrelsen överlämnas. Det åligger styrelsen att inom sitt förvaltningsområde lämna biträde åt stadsfullmäktige, stadskollegiet, vederbörande borgarråd, stadskansliet och stadens nämnder.

Styrelsen består av, förutom ordförande, som utses av stadskollegiet bland borgarråden, sex andra ledamöter, vilka jämte sex suppleanter för styrelsens ledamöter väljas av stadsfullmäk-

tige för två år i sänder, varvid halva antalet avgår varje år. Av såväl ledamöterna som suppleanterna skall en vara legitimerad tandläkare. Styrelsen utser vid början av varje tjänstgöringsår inom sig en vice ordförande.

Chef är för Eastmaninstitutet institutets direktör och för de tandpolikliniker, som finnas i anslutning till skolbyggnader, skolöver tandläkaren. I fråga om övriga styrelsen underställda tandpolikliniker utövas chefskapet och inspektionen efter styrelsens avgörande antingen av direktören för Eastmaninstitutet eller av skolöver tandläkaren.

Författningar. Instruktion för Stockholms stads folk tandvårdsstyrelse, fastställd av ÖA 8 april 1949 (Kf 1949: nr 8). Avgifter vid Eastmaninstitutet, fastställda av SF 2 dec. 1935, med vissa ändr. 16 dec. 1946 och 19 maj 1948.

Stat år 1951. Utgifter: driftbudgeten 5,226,428 kr. (därav engångs 166,000 kr.), dessutom förlagsmedel 20,000 kr.; inkomster: driftbudgeten 696,585 kr.

Folk tandvårdsstyrelsens ledamöter.

Ordförande

(utsedd av stadskollegiet).

Mårtens, G. H. M., borgarråd, stadsfullm.; t. 54 05 00 (växel); träffas i stadshuset alla vardagar efter överenskommelse.

Vice ordförande.

Carlsson, Abel E., kamrerare.

Övriga ledamöter.

- Hallnäs, f. Nilsson, Anna-Lisa I.**, tandläkare.
- ***Hultell, f. Radhe, E. Mary E.**, kontorsassistent.
- Lamm, H. E.**, tjänsteman.
- ***Sörensen, J.**, ungdomssekreterare, stadsfullm.
- ***Öhman, f. Fluge-Pedersen, Rodny, fru.**

Suppleanter.¹⁾

- Dahlström, Gunvor B. V.**, sjuksköterska.
- Forsberg, K. W. G.**, ombudsman.
- ***Johansson, Lilly E. E.**, fabriksarbeterska, stadsfullm.
- Krokstedt, Astrid J. M.**, sekreterare, stadsfullm.
- ***Näsström, f. Kristofferson, Signrid,** tandläkare.
- ***Wedberg-Larsson, A. A. Elvira, fru,** stadsfullm.

¹⁾ Enligt styrelsens beslut skola vid förfall ledamöterna ersättas av suppleanterna i första hand enligt följande: ledamöterna fru Hallnäs, Hultell och Öhman av suppleanterna fru Wedberg-Larsson, fröken Krokstedt och fröken Dahlström, vice ordföranden och ledamöterna hr Lamm och Sörensen av suppleanterna fröken Johansson, hr Forsberg och fru Näsström.

Sekreterare (2,400 kr.).

Romberg, N. W. A., kanslichef, Hantverkargatan 3, K.; t. 51 38 10 (se sid. 482).

Revisorer.

Gemensamma för hälsovårdsnämnden m. fl. (se sid. 456).

Eastmaninstitutet.

Dalagatan 11, Va.; t. 23 00 40 (växel); expeditionstid: 8,30—16,30.

Genom donationsbrev den 6 oktober 1930 donerade George Eastman på vissa villkor till Stockholms stad ett belopp av 1,000,000 dollars att användas till byggnad och utrustning av en dispensäranstalt eller klinik för tandvård i Stockholm. Enligt donationsvillkoren skulle det donerade beloppet i första hand användas till byggnadens uppförande och utrustning. Av överblivande donationsmedel skulle bildas en fond, varav avkastningen skulle få användas till bestridande av driftkostnader. På staden skulle ankomma att ställa erforderlig tomtmark till förfogande ävensom att bestrida övriga driftkostnader. Institutets huvudsyfte skulle vara att bereda tandvård, såvitt möjligt däri inbegripet tandreglering, för mindre bemedlade barn under 16 års ålder, bosatta i Stockholm eller dess förorter. Därför skulle vid kliniken anordnas en skola för utbildning av tandsköterskor. Donator förbehöll sig rätt att återtaga donationen, därest inom fem år efter det kliniken börjat sin verksamhet dess syften eller karaktär skulle hava väsentligen ändrats, så att de avveke från donationsvillkoren, eller därest verksamheten bleve nedlagd inom denna tidrymd.

Stadsfullmäktige beslöt den 29 juni 1932 att i anslutning till donationsvillkoren tillsätta en direktion över Eastmaninstitutet för dettas uppförande, inredning och förvaltning. Direktionen trädde i verksamhet den 1 oktober 1932. I samband med folk tandvårdsstyrelsens inrättande har denna direktion upphört.

Institutet har förlagts till Sabbatsbergs sjukhusområde invid Dalagatan och Vasaparken. Byggnadsarbetena påbörjades hösten 1932, och institutet invigdes den 25 april 1936.

I handhavandet av tandvårdsarbetet vid institutet skola enligt den av stadsfullmäktige den 2 december 1935 fastställda organisationen finnas fyra tandvårdsavdelningar, nämligen: tandfyllningsavdelningen, dentalortopediska avdelningen, röntgen- och tandkirurgiska avdelningen samt polikliniken för vuxna.

Vid Eastmaninstitutets barntandvårdsavdelningar mottagas numera i första hand förskolebarn. Efter remiss från Stockholms skolors tandpolikliniker behandlas emellertid även skol-

barn, då fråga är om tandreglering eller eljest mera komplicerad tandvård. Å polikliniken för vuxna behandlas huvudsakligen av stadens sociala hjälpgorgan dit hänvisade personer.

I enlighet med donationsbestämmelserna anordnas vid Eastmaninstitutet kurser med syfte att enligt de föreskrifter i hithörande avseende, som gälla eller framdeles komma att utfärdas, meddela unga kvinnor den grundläggande teoretiska kunskap och praktiska erfarenhet, som kräves för utövande av tandsköterskeyrket i allmän eller enskild tjänst. Den 20 november 1950 beslöt stadsfullmäktige, att tandsköterskeskolan vid Eastmaninstitutet skulle bedrivas i huvudsaklig överensstämmelse med vad som gäller för den statliga tandsköterskuntbildningen, samt att göra framställning om statsbidrag till verksamheten.

Den 15 oktober 1948 ställde stadsfullmäktige medel ur Eastmandonationen till förfogande för vissa ombyggnadsarbeten inom de lokaler, som bliva lediga, sedan beslutad nedläggning av det inom institutet drivna öron-, näs- och hals-sjukhuset genomförts.

Avgifter: För konserverande tandvård åt barn och ungdom under 20 år utgår ingen avgift. För det fall, att kontinuerlig tandvård försummats, gäller en särskild s. k. saneringstaxa. För tandregleringsapparatur erlägges avgift, bestämd från fall till fall på grundval av stadens självkostnad dock med högst 400 kr. — Befrielse helt eller delvis från avgifter kan medges enligt vissa grunder.

Stat år 1951. Utgifter: driftbudgeten 2,048,729 kr. (därav engångs 84,000 kr); inkomster: driftbudgeten 693,085 kr.

Expeditionen.

Expeditionen, som förestås av direktören, handhar institutets administrativa angelägenheter samt förvaltar byggnaden.

Direktör (B 16).

Wollin, E. G. A. (förordnad t. o. m. ³⁰/₆ 1951).

Kontorsassistent (18).

Enander, Stina L.

Kontorsskrivare (13)

(för kuratorsundersökningar).

Fornell, Karin B. E.

Ett första kontorsbiträde, två kontorsbiträden, en expeditionsvakt, en telefonist.

Instrumentmakare (18).

Andberg, N. E.

En husmoder (2 kl.), sex stüderskor, ett sköterskebiträde, en reparatör.

Tandfyllningsavdelningen.

Chef.

Direktören (se ovan).

Avdelningstandläkare (35).

Hagland, f. Sundvall, T. Irene, tjf. (se nedan),
tf. Lundström, Olga E. H.; Stenberg, S.;
Persson, Blenda I.

Läkare (6,492 kr.).

Herlitz, C. W.

Trettio barntandläkare, en övertandsköterska, en laboratoriesköterska (halvtidstjänstgöring), tjugutva tandsköterskor, två sköterskebiträden, sexton tandsköterskeelever.

Dentalortopediska avdelningen.

Övertandläkare (30)

(nuv. inneh. g 21).

Kjellgren, B. S. T. (förordn. t. o. m. ³¹/₁₂ 1952).

Biträdande övertandläkare (B 13).

Vakant, tf. Hagland, f. Sundvall, T. Irene.

Fyra barntandläkare, en chefstekniker, en tandtekniker, en övertandsköterska, tre tandsköterskor, sex tandsköterskeelever.

Röntgen- och tandkirurgiska avdelningen.

Avdelningstandläkare (35)

(därjämte 1,800 kr. till nuv. inneh. som ersättning för chefskapet över avdelningen).

Thyberg, E. H.

En barntandläkare, en operations- och röntgenöversköterska, ett fotografiskt biträde, tre tandsköterskor, sex tandsköterskeelever.

Polikliniken för vuxna.

Avdelningstandläkare (35).

Berg, N. J. H. (förordn. t. o. m. ³¹/₆ 1955).

En tandläkare, en förste tekniker, två tandsköterskor, två tandsköterskeelever.

Eastmaninstitutets tandsköterskeskola.

Chef.

Direktören (se ovan).

Kursföreståndare (1,500 kr.).

Stenberg, S., avdelningstandläkare (se ovan).

Instruktionstandsköterska (15).

Scherman, Dagny S. A. P.

En tandsköterska.

Tandkliniken i Spånga.*Värsta Allé 8, Spånga; t. 36 34 65.*

I samband med inkorporeringen den 1 januari 1949 av Spånga-Hässelby har förvaltningen av den utav Stockholms stad övertagna tandkliniken i Spånga tills vidare anförtratts åt Eastmaninstitutet.

Chef.

Direktören (se ovan).

Tandläkare, tillika klinikföreståndare (30)

(därjämte lönefyllnad 900 kr.).

Sturegård, I. R. N.

Två *tandläkare*, en *tandtekniker*, tre *tandsköterskor*.

Tandkliniken vid Södersjukhuset.*Årstalunden, Sö.; t. 23 70 00 (växel).*

Förvaltningen av den inom Södersjukhuset befintliga tandkliniken har den 1 januari 1950 övergått från sjukhusdirektionen till folktandvårdsstyrelsen. Direktören för Eastmaninstitutet är chef för kliniken. Där anställda tandläkare äro dock underställda sjukhusdirektören samt vederbörande styresman i vad gäller behandling av patienter, intagna å sjukhuset.

Chef.

Direktören (se ovan).

Tandläkare för specialisttandvård.

(Med halvtidstjänstgöring.)

Två vakanta.

Två *tandläkare*, en *operationsöversköterska*, två *tandsköterskor*, ett *sköterskebiträde*.

Tandkliniken i Årsta.*Hjälmarvägen 30, Johanneshov;
t. 45 94 90, 45 99 00.*

Stadsfullmäktige beslöto den 20 februari 1950 att ställa medel till förfogande för drift av en tandklinik i Årsta. Kliniken öppnades den 1 maj 1950.

Chef.

Direktören (se ovan).

Tandläkare, tillika klinikföreståndare (30)

(därjämte lönefyllnad 1,100 kr.).

Hermans, A.

Tre *tandläkare*, fyra *tandsköterskor*.**Tandkliniken i Gubbängen.***Gubbängstorget 118, Enske.*

Den 19 december 1950 anvisade stadsfullmäktige medel för drift av en tandklinik i Gubbängen, avsedd att tagas i bruk omkring den 1 juli 1951. Anslag har beviljats för fem tandläkare (däruv en klinikföreståndare) och fem tandsköterskor.

Chef.

Direktören (se ovan).

Eastmaninstitutets sjukhusdirektion.*Dalagatan 11, Va.; t. 23 00 40 (växel).*

Stadsfullmäktige beslöto den 16 december 1935, att förvaltningen av avdelningen för öron-, näs- och halssjukdomar vid Eastmaninstitutet, numera kallad Öron-, näs- och halssjukhuset, skulle handhavas av en särskild sjukhusdirektion, bestående av sju ledamöter och fem suppleanter, valda av stadsfullmäktige för en tid av fyra år. Nuvarande ledamöter och suppleanter äro valda t. o. m. den 31 december 1951.

Enligt beslut av stadsfullmäktige den 16 december 1946 skall sjukhuset nedläggas och verksamheten överflyttas till andra sjukvårdsanstalter. Detta kommer att ske, så snart vissa ombyggnadsarbeten å avdelningen för öron-, näs- och halssjukdomar vid Sabbatsbergs sjukhus färdigställts.

Ledamöter

(för tiden 1948—1951).

*Mårtens, G. H. M., borgarråd, stadsfullm., ordf.; *Björin, O. S., prakt. läkare; *Carlsson, Abel E., kamrerare, vice ordf.; *Gustafson, f. Pettersson, Ruth V. M., fru; *Hallnäs, f. Nilsson, Anna-Lisa I., tandläkare; *Hultell, f. Radhe, E. Mary E., kontorsassistent; *Öhman, f. Fluge-Pedersen, Rodny, fru.

Suppleanter:¹⁾ *Beijer, f. Jansson, G. L. M. (Gunda), fru; *Bendelin, Karin M., sjuksköterska; *Lindström, f. Boström, Margit I., fru; *Rietz, A. E., förste stadsläkare; *Thorell, G. M., prakt. läkare.

Öron-, näs- och halssjukhuset.

Sjukhuset har f. n. 26 vårdplatser.

Direktör.

Wollin, E. G. A. (se sid. 470).

¹⁾ Enligt direktionens beslut skola ordföranden samt ledamöten fru Hultell vid förfall i första hand ersättas av suppleanten fröken Bendelin, ledamöterna fru Gustafson och Hallnäs av suppleanten fru Beijer, ledamöten hr Björin av suppleanten hr Thorell, ledamöten hr Carlsson av suppleanten hr Rietz samt ledamöten fru Öhman av suppleanten fru Lindström.

Överläkare (tillika styresman).¹⁾
Öhngren, L. O. G. (se sid. 413).

Förste underläkare.¹⁾

Bjuggren, G. B. W. (se sid. 413).

En *översköterska*, tre *sjuksköterskor*,
åtta *sköterskebiträden*.

Skoltandvården.

I Stockholm har för folkskolbarnen sedan år 1907 varit anordnad tandvård, vilken meddelats i tandvårdspolikliniker vid flertalet folkskolor. Skoltandvården handhaves sedan den 1 maj 1949 av Stockholms stads folktandvårdsstyrelse. Denna avser samtliga barn i åldern 7—15 år. Fr. o. m. år 1948 avses att successivt införa beslutad tandvård även för de ungdomar i åldern 16—19 år, som åtnjuta undervisning i skolorna. Polikliniker inrättas här för även i vissa högre kommunala skolor och statliga läroverk, varjämte i folkskolorna befintliga polikliniker utvidgas och nya anordnas. Tandvården, som är kostnadsfri, omfattar dels munskötsel under första skolåret med därpå följande tvenne årliga revisioner, dels ock behandling för avhjälpande av akuta tandåkommor. Ledningen av verksamheten utövas av skolöver tandläkaren.

Författningar. Best. 14 juni 1918 rörande Stockholms folkskolors tandkliniker (Kf 1918: nr 32). K. kung. 22 sept. 1950 ang. statsbidrag till folktandvård.

Stat år 1951. Utgifter: driftbudgeten 3,174,819 kr. (därav engångs 82,000 kr.): inkomster: driftbudgeten 3,500 kr.

Skolöver tandläkare (B 17).

Berggren, H. (förordn. t. o. m. ³⁰/₁₀₀ 1955); expedition: Maria skola, Ringvägen 23, Sö.; t. 43 63 00; mottagningstid: tisdagar och fredagar 9—10.

Biträdande skolöver tandläkare
(16,536 kr.).

Vakant, *tf.* **Widerström, Karin A. Ch.**; t. 44 75 42.

Övertandsköterska

(arvode motsvarande lönegrad 10).

Tholin, f. Mårtensson, T. M. (Titti).

Första tandsköterskor (9).

Tholin, f. Mårtensson, T. M. (Titti), tjl. (se ovan),
tf. **Pihl, Anna-Stina; Jacobson, f. Mårtensson,**
Elsa M.; Oldfeldt, H. Eira I.

Två *kontorsbiträden*.

¹⁾ Tjänsterna som överläkare och förste underläkare tillhöra lönestaten för Sabbatsbergs sjukhus.

Kungsholms skola.

Mariebergsgatan 34, K.; t. 50 52 60;
kliniktid: 8—16.

Skoltandläkare (30).

Steenhoff-Noreen, Fanny H. L.; Wickman, f. Jon-
zon, Maj K. M.

Skoltandläkare (28).

Difs, Anna.

Tandregleringsavdelning.

Ortodontist (31).

Bjuggren, f. Cederlund, R. G. (Gull).

Kristinebergs skola.

Kristineberg, K.; t. 53 54 90; kliniktid:
8—16.

Skoltandläkare (30).

Scharp, f. Fredriksson, Ester E.

Skoltandläkare (28).

Martin, f. Feuk, Sonja M.

Fredhälls skola.

Viktor Rydbergs Gata 1, K.; t. 53 24 38;
kliniktid: 8—16.

Skoltandläkare (30).

Rupertz, f. Widman, Else C.

Skoltandläkare (28).

Sundholm, f. Plenkert, Marianne.

Essingens skola.

Essingestråket 24, K.; t. 50 97 06;
kliniktid: 8—16.

Skoltandläkare (28).

Krendel, f. Esping, Dagny.

Adolf Fredriks skola.

Tegnérsgatan 44—46, Va.; t. 32 33 22;
kliniktid: 8—16.

Skoltandläkare (30).

Beyron, f. Lindh, A. T. Birgit.

Skoltandläkare (28).

Eliason, f. Hagstrand, Gunnel M.; Lindén-Otto-
son, Inger G. C.; Platon, f. Stjernfeldt, R.
Anne-Marie.

Gustav Vasa skola.

Karlbergsvägen 34, Va.; t. 30 86 55;
kliniktid: 8—16.

Skoltandläkare (30).

Johannesson, f. Landgren, A. K. (Stina).

Skoltandläkare (28).

Perman, S. A.; Holmgren, f. Heister, Brita;
Nehléen-Tidén, Hjordis.

Matteus skola.

Vanadisvägen 16, Va.; t. 33 59 07;
kliniktid: 8—16.

Skoltandläkare (30).

Flodberg, Fanny.

Skoltandläkare (28).

Löwenhielm, f. Lindberg, Elin B.

Storkyrkans och Klara skolor.

Svartmangatan 20—22, C.; t. 11 52 19;
Klara Västra Kyrkogata 14—16, C.; t.
21 72 95; kliniktid: 8—16.

Skoltandläkare (30).

Miller, f. Carlson, Ann Greta.

Jakobs skola.

Brunnsgatan 11, C.; t. 20 83 10.

Skoltandläkare (30).

Braunerhielm, f. Carlquist, Signe A. K.; We-
lander, f. Thiberg, Ingrid M.

Johannes skola.

Roslagsgatan 61, Va.; t. 33 47 40;
kliniktid: 8—16.

Skoltandläkare (28).

Hallenius, A. E. J.

Skoltandläkare (22)

(nuv. inneh. g 17).

Atler-Eskilson, Greta.

Engelbrekts skola.

Valhallavägen 76, Ö.; t. 10 73 95; kli-
niktid: 8—16.

Skoltandläkare (28).

Neumüller, f. Lind, Emy M.¹⁾; Seippel, f. Ny-
ström, Birgitta.

Gärdesskolan.

Banérgatan 56, Ö.; t. 60 13 25; kliniktid:
8—16.

Skoltandläkare (30).

Asp-Söderlund, Greta E. M.; Deutgen, f. Strand-
berg, Alice M.; Andræ, f. Engberg, Brita;
Swartling, f. Scherman, Brita.

¹⁾ Åtnjuter avlöning enligt g 21.

Skoltandläkare (28).

Granström, Anna-Lisa.

Hedvig Eleonora och Oscars skola.

Linnégatan 37, Ö.; t. 62 22 36; kliniktid:
8—16.

Skoltandläkare (30).

Grönstedt, f. Pontin, Brita.

Skoltandläkare (28).

Huss, Ingrid.¹⁾

Katarina norra skola.

Tjärhovsgatan 15—17, Sö.; t. 40 88 11;
kliniktid: 8—16.

Skoltandläkare (28).

Olsson, A. M. (Anna-Greta).

Katarina södra skola.

Sofiagatan 2, Sö.; t. 43 82 20; kliniktid:
8—16.

Skoltandläkare (28).

(Nuv. inneh. g 21.

Lundh-Samuelsson, Asta.

Skoltandläkare (28).

Thureson, Agda.

Eriksdals skola.

Ringvägen 58, Sö.; t. 40 23 52; kliniktid:
8—16.

Skoltandläkare (28).

Blomgren, f. Lagerborg, Willy¹⁾; Oredsson, f.
Jerlin, Elin M.

Sofia skola.

Skånegatan 117, Sö.; t. 43 90 90; klinik-
tid: 8—16.

Skoltandläkare (30).

Stilow, Dagmar E.

Skoltandläkare (28).

Lando, Sonja R.

Maria skola.

Ringvägen 23, Sö.; t. 44 36 44; kliniktid:
8—16.

Skoltandläkare (30).

Widerström, Karin A. Ch., tj. (se sid. 472).

Skoltandläkare (28).

Hallberg, f. Grenby, Britta K. V.; Åkesson, Ing-
rid M. E.

Tandregleringsavdelning.

Ortodontist (31).

Wejke, f. Nyberg, Valborg M.

Högalids skola.

Folkskolegatan 11—13, Sv.; t. 43 65 98;
kliniktid: 8—16.

Skoltandläkare (28).

Bratt, f. Ohlsson, Kerstin A. M.; Hultmark, f.
Bergstrand, E. Birgitta D.; Westerstahl, f.
Wadensten, Gullborg L.¹⁾

Årsta skola.

Hjälmarsvägen 16, *Johanneshov*; t.
45 85 33; kliniktid: 8—16.

Skoltandläkare (30).

Nyberg, f. Fristedt, R. Margit.

Skoltandläkare (28).

Vakant.

Skanskvarns skola.

Gullmarsvägen 60, *Johanneshov*;
t. 48 31 12; kliniktid: 8—16.

Skoltandläkare (28).

Sjöberg, F.

Hammarby skola.

Finn Malmgrens Väg 11, *Johanneshov*;
t. 59 41 51; kliniktid: 8—16.

Skoltandläkare (28).

Bjured, f. Jonsson, Dagmar.

Björkhagens skola.

Karlskronavägen 28, *Johanneshov*;
t. 59 22 66; kliniktid: 8—16.

Skoltandläkare (28).

Markenius, f. Liljegren, Ulla.

Skarpnäcks skola.

Kärrtorpsvägen 64, *Enskede*; t. 59 41 53;
kliniktid: 8—16.

Skoltandläkare (28).

Grönquist, Kerstin M.

¹⁾ Åtnjuter avlöning enligt g 21.

Enskede skola.

Stockholmsvägen 30, Enskede; t. 49 09 02;
kliniktid: 8—16.

Skoltandläkare (30).

Nordström, Gunhild S.

Gubbängens skola.

Gubbängsvägen 61, *Enskede*; t. 59 41 55;
kliniktid: 8—16.

Skoltandläkare (28).

Hagström, f. Emfors, Lilian F.; Öhlander, N.
S. R.

Hökarängens skola.

Kontoristvägen 9, *Enskede*; t. 59 25 29;
kliniktid: 8—16.

Skoltandläkare (28).

Tolérus, f. Sparr, Aina.

Enskedefältets skola.

Sockenvägen 370, *Enskede*; t. 49 38 03;
kliniktid: 8—16.

Skoltandläkare (30).

Holm, N. G.

Örby och Långbrodals skolor.

Örby skola, *Huddingevägen 425, Älvsjö*;
t. 47 42 91; *Långbrodals skola, Väster-
ängsvägen 19, Älvsjö*; t. 47 40 01; klinik-
tid: 8—16.

Skoltandläkare (30).

Ejkert, f. Källberg, Greta I.

Skoltandläkare (28).

Nilsson, A. B.; Öhlén, f. Swahn, Kerstin.

Midsommarkransens skola.

Södertäljevägen, *Hägersten*; t. 45 10 95;
kliniktid: 8—13,30.

Skoltandläkare (22)

(nuv. inneh. g 17).

Gejrot, f. Hellgren, Carola K.

Västberga skola.

Klensmedsvägen, *Hägersten*; t. 45 85 36;
kliniktid: 8—16.

Skoltandläkare (28).

Bergqvist, f. Paulsson, Britt K.

Hägerstensåsens skola.

*Sedelvägen, Hägersten; t. 19 40 88;
kliniktid: 8—16.*

Skoltandläkare (28).

Sterner, f. Sjunnesson, Carin.

Västertorps skola.

*Störtloppsvägen, Hägersten; t. 46 54 00;
kliniktid: 8—16.*

Skoltandläkare (28).

Engzell, Å. B. L.: Cornelius, f. Pettersson, Ruth I.

Blommensbergs skola.

*Blommensbergsvägen, Sv.; t. 45 20 95;
kliniktid: 8—16.*

Skoltandläkare (30).

Nyberg, A. P. U.

Aspuddens skola.

*Blommensbergsvägen 166, Hägersten;
t. 19 47 96; kliniktid: 8—16.*

Skoltandläkare (28).

Liljefors, f. Lamberg, Marianne.

Mälarhöjdens skola.

*Lugntorpsvägen 2, Hägersten; t.
46 20 64; kliniktid: 8—16.*

Skoltandläkare (28).

Almemark, f. Nilsson, Signe K. E.

Alviks skola.

*Tranebergsvägen 73, Bromma;
t. 26 85 95; kliniktid: 8—16.*

Skoltandläkare (30).

Löfgren, H. A.

Skoltandläkare (28).

Söderlind, f. Siljeholm, Stina B.

Ålstens skola.

*Nyängsvägen 72—80 (mitt för Ålstens-
gatan), Bromma; t. 26 85 86; kliniktid:
8—16.*

Skoltandläkare (28).

Theorin, f. Hartman, Dagbild V.

Olovsunds skola.

*Olovsundsvägen, Bromma; t. 26 85 90;
kliniktid: 8—16.*

Skoltandläkare (30).

Wallinder, f. Persson, Elsa.

Riksby skola.

*Riksbyvägen, Bromma; t. 26 85 85;
kliniktid: 8—16.*

Skoltandläkare (28).

**Eklöf, D. J.; Ganelius, Barbro M.; Isakson, B.
Marianne.**

Södra Ängby skola.

*Blackebergsvägen, Bromma; t. 37 36 67;
kliniktid: 8—16.*

Skoltandläkare (28).

Ottosson, Maja E.

Norra Ängby skola.

*Vultejustvägen 20, Bromma; t. 37 32 50;
kliniktid: 8—16.*

Skoltandläkare (30).

Bergström, f. Christiansson, Ruth E.

Kungsholmens kommunala flickskola.

*Rålambshov, K.; t. 52 43 03; kliniktid:
8—16.*

Skoltandläkare (30).

**Hansell, f. Lindenau-Nylander, Greta; Vinnars,
f. Larsson, A. Torborg.**

Bromma kommunala flickskola.

*Alviksvägen 97, Bromma; t. 26 46 48;
kliniktid: 8—16.*

Skoltandläkare (30).

Boll, E. V.

Skoltandläkare (28).

Schill, f. Wennberg, Ingrid.

**Högre allmänna läroverket för
gossar å Östermalm.**

*Karlavägen 79, Ö., t. 60 22 15; kliniktid:
8—16.*

Skoltandläkare (30).

Sundström, f. Ekrelius, I. M. L. (Inga Maj).

Skoltandläkare (28).

**Larsson, f. Lührs, E. Brita; Nordström, f. Isra-
elsson, Birgit S.**

Högre allmänna läroverket
Statens normalskola.

Lidingövägen 2, Ö.; t. 67 76 73; kliniktid:
8—16.

Skoltandläkare (30).

Hahn, f. Thomasson, Gertrud M. A.

Högre allmänna läroverket för gossar
å Södermalm.

Södergatan 14, Sö.; t. 43 19 24;
kliniktid: 8—16.

Skoltandläkare (30).

Fjæstad, I. Mascot.

Nya Elementarskolan i Stockholm.

Bergslagsvägen 80, Bromma; t. 37 39 40;
kliniktid: 8—16.

Skoltandläkare (30).

Ekert, f. Lundström, E. K. Margareta.

Tandläkare i ungdomstandvården
(30).

Chrigström, K.; Ericsson, A. Brita; Fredström,
f. Fernström, E. Kristina; Johansson, f. Land-
ström, Vera.

Etthundraen *tandsköterskor*. Dessutom fin-
nas medel till ytterligare skol- och ungdomstand-
läkare samt tandsköterskor.